

Saanan alueen hoito- ja käyttösuunnitelma

Lausuntoluonnos 12.4.2017

Asianumero MH 1592/2017/06.02.03

Saanan alueen hoito- ja käyttösuunnitelma

METSÄHALLITUS

YHTEENVETO

Saanan alueen hoito- ja käyttösuunnitelma

NYKYTILAN KUVAUS

1 Suunnittelualan kuvaus

Suunnittelualan pinta-ala on 12 297 ha. Alue kuuluu kokonaisuudessaan Enontekiön kuntaan ja saamelaisen kotiseutualueeseen, jossa poronhoidolla ja muilla luontaiselinkeinoilla on vahva asema. Enontekiön kunta on kokonaisuudessaan erityistä poronhoitoaluetta. Suunnittelualue rajautuu Kilpisjärven (Gilbjesjávri) kylään, joka on kasvanut ja laajentunut matkailun kehittymisen myötä. Norjan rajan läheisyys on tärkeää Kilpisjärven kylälle ja norjalaiset loma-asukkaat moninkertaistavat kylän asukasmäärän etenkin kevään ruuhkaviikkoina.

Kilpisjärven kylän taustalla kohoava Suomen tunnetuin tunturi, Saana (Sáná), on luontoarvoiltaan suunnittelualueen monimuotoisin alue. Alueella on Saanan lisäksi muita, pienempiä tuntureita, tunturijärviä ja luonnontilaisia jokia. Suunnittelualan direktiiviluontotyypeistä suurin osa on tunturikankaita ja tunturikoivikoita.

2 Perustamistarkoitus

Suunnittelualueella on kaksi perustettua suojelualuetta ja laaja rantojensuojeluohjelmakohde. Saanan lehtojensuojelualue on perustettu vuonna 1981 harvinaisen, rehevän lehtoluonnon ja siihen liittyvien muiden luontotyyppien sekä niille ominaisten kasvi- ja eläinlajien säilyttämiseksi ja ympäristötutkimuksen ja luonnonharrastuksen edistämiseksi. Saanan luonnonsuojelualue perustettiin vuonna 1988. Käsivarren tunturijärvien rantojensuojeluohjelmakohteen tavoitteena on säilyttää alue rakentamattomana ja luonnontilaisena.

Osa alueesta on Kilpisjärven tutkimusaluetta, joka on aikanaan erotettu Metsäntutkimuslaitoksen tutkimuksia varten ja sittemmin siirretty Metsähallituksen hallintaan.

3 Eloton luonto: vesistöt ja geologia

Pääosa suunnittelualueen vesistä kuuluu Tornionjoen päävesistöalueeseen. Saarijärven–Salmijärven alueen vedet ja tunturipurot Jehkas (Jiehkkaš)-tunturien takarinteiltä rajan tuntumasta laskevat Norjan puolelle Galajávriin ja edelleen Skibotnelvaan. Alueella on lukuisia tunturijärviä. Vedet ovat luonnontilaisia ja laatuluokituksestaan erinomaisia. Alueella on yksi I-luokan pohjavesialue.

Kilpisjärven alueen kallioperä on Suomen oloissa poikkeuksellinen. Suunnitelma-alueen luoteisosassa on Kaledonideihin kuuluvan vuorijonovyöhykkeen reunaa, joka on muuta kallioperäämme selvästi nuorempaa. Alueen luoteisosan kallioperä koostuu vanhan peruskallion päälle 400–600 miljoonaa vuotta sitten kerrostuneista ja työntyneistä nuorista liuskeista. Alueella on paikoin kalkkipitoista dolomiittia. Esimerkiksi Saanan päällisyys on arkoosikvartsiittia, sen alla on ohut dolomiittikerros, ja Saanan alarinteillä saviliusketta.

4. Natura 2000 -luontotyypit

Suunnittelualan luontotyyppitiedosta valtaosa on kerätty ilmakuvatuloksin LUOTI-hankkeessa, ja LUOTI-inventointien tietojen pohjalta Natura-luontotyypit on johdettu MHGIS-tietokantaan. Em. seikat aiheuttavat epätarkkuutta inventoituihin luontotyypeihin ja niiden pinta-alatietoihin.

Suunnittelualan laaja-alaisimmat luontodirektiivin luontotyypit ovat tunturikankaat (4060) (osuus 61 % alueesta) ja tunturikoivikot (9040) (osuus 12 %). Luontotyypeiltään monimuotoisin on Saanan (ja Jiehkkašin) alue. Luontodirektiivin luontotyypeistä EU:n tärkeinä pitämiä eli priorisoituja luontotyypejä alueella ovat huurresammallähteet ja tunturien kalkki- ja virtavesivaikutteiset sara- ja viihviläkasvustot, joita esiintyy Saanan lisäksi Suomessa vain Mallalla ja Käsivarren erämaan pohjoisosan suurtuntureilla.

Saanan tunturilla olevilla suojelualueilla on erittäin edustavia, lajistoltaan monipuolisia rehevien ja ravinteisten luontotyyppien esiintymiä kuten lehtoja, kosteita suurruohoniittyjä, kalkkikallioita, lapinvuokkokankaita sekä lehtoja ja huurresammallähteitä. Alueella on laajalti edustettuna Suomen tunturiluonto koivuvyöhykkeen tuoreista koivikoista karumiin jäkälätyyppeihin, kalkkivaikutteisista letoista paljakin karuihin rämeisiin sekä jokireiteistä tunturipurojen latvoille.

Suunnittelualueella esiintyvistä luontotyypeistä ovat uhanalaisia mm. variksenmarjatunturikoivikot, tuulikankaat, lapinvuokkokankaat, huurresammallähteet ja lettorämeet.

5 Lajisto

Saana on lajistoltaan suunnittelualueen arvokkain kokonaisuus. Sen rinteiden kalkkikalliot ja -pahdat sekä laajat kalkkivyörylohkareikot, lapinvuokkokankaat, lähteiköt, lähdepurot ja ohutturpeiset lettosuot ovat uhanalaisen kasvilajiston arvokkaimpia elinympäristöjä. Suunnittelualueelta tunnetaan noin 20 uhanalaista putkilokasvilajia ja yli 50 uhanalaista sammallajia, joista noin 30 on erityisesti suojeltavia lajeja. Lajistossa on paljon vain Enontekiön suurtunturialueelta tavattua lajistoa.

Monet Saanan ja lähiympäristön harvinaiset kasvilajit ovat Norjan ja Ruotsin puolelle sijoittuvan levinneisyysalueensa reunoilla. Saanalla esiintyvää uhanalaista lajistoa esiintyy myös Mallatuntureilla, Jiehkäšilla ja joillakin suurtuntureilla Käsivarren erämaassa. Uhanalaislajistossa on useita erittäin harvinaisia pahdoilla tai vyörylouhikoissa esiintyviä lajeja. Monet harvinaisten kasvien esiintymät ovat herkästi kuluviissa elinympäristöissä, kuten lähteiköissä, rinnesoilla ja tunturikankailla. Saanan rinteillä kulkevien retkipolkujen varsilla on useita uhanalaisten ja silmälläpidettävien putkilokasvilajien ja sammalten esiintymiä. Näiden esiintymien säilyminen pitää turvata pitämällä reitit hyvässä kunnossa, esim. tekemällä pitkospuita tarvittaessa, ja retkeilijöiden ohjauksella ja valistuksella. Monilla lajeilla esiintymät ovat pieniä ja niiden häviämiskasvu on suuri, esimerkiksi kivi-vyöry tai kasvupaikan talleantuminen voi helposti heikentää tai tuhota pienen kasvuston. Voimakas laidunnuspaine saattaa uhata erityisesti yksilömäärältään pieniä esiintymiä. Joissakin tutkimuksissa on todettu sopivan laidunnuksen olevan eduksi kasveille, esimerkiksi avoimilla paikoilla esiintyville lajeille kuten pienikokoisille norjanarholle ja otasilmäruoholle. Tulevaisuudessa ilmastonmuutos on nousemassa merkittäväksi uhaksi monille tunturipaljakan lajeille. Avoimessa ympäristössä viihtyvät tunturikasvit eivät pärjää kilpailussa, kun umpeenkasvu ja rehevöityminen muuttavat niiden kasvupaikat epäedullisiksi.

Saanan ja sen lähiympäristön merkitystä selkärangatonlajistolle voidaan pitää Suomen olosuhteissa korvaamattomana. Alueelta on havaittu yhteensä neljä erityisesti suojeltavaa ja 90 uhanalaista tai silmälläpidettävää selkärangatonlajia. Perhoslajiston kannalta erityisen arvokkaita ovat vyörysoiraikot, tunturiniityt ja lapinvuokkokankaat. Arvokasta perhoslajistoa on myös Jiehkäšin rinteillä. Saanaa voidaan pitää valtakunnan parhaana tunturiperhospaikkana: alueelta on havaittu yhteensä 41 uhanalaista tai silmälläpidettävää lajia, joista peräti seitsemää on myös ehdotettu erityisesti suojeltaviksi lajeiksi. Saanan merkitys on korostuneen suuri sellaisille lajeille, joiden levinneisyys Fennoskandiassa rajoittuu Kõlivooriston alueelle. Muista selkärangattomista eläimistä Saanalla esiintyy yksi direktiivilaji, lettosiemenkotilo.

Saanan alueen pesimälinnusto koostuu tunturikoivikkojen metsälajistosta sekä avoimien tunturimaiden linnustosta. Alueen linnusto tunnetaan erittäin hyvin, koska alue on esimerkiksi Käsivarren erämaa-alueeseen verrattuna helposti saavutettavissa. Alueella pesii useita uhanalaisia ja häiriöille herkkiä lajeja, jotka voivat häiriytyä alueella liikkuvien ihmisten vuoksi. Pesäpaikkojen huomioimisella ja hyvällä suunnittelulla ja polkuverkostolla luonnossa liikkujien kulkua voidaan ohjata siten, että häiriö herkimmille linnuille jää vähäiseksi. Alueella elää edustava pikkunisäkäslajisto, johon kuuluu mm. Fennoskandian alueelle endeeminen tunturisopuli. Alueelta ei ole tiedossa vanhoja naalin pesiä.

6. Kulttuuriperintö

Suomen maisemamaakuntajaossa alue kuuluu Peräpohjolan-Lapin maisemamaakuntaan ja Käsivarren ylätunturien maisemaseutuun. Saanan alue on luokiteltu valtakunnallisesti arvokkaaksi maisema-alueeksi (Ympäristöministeriö 1993). Ympäristöministeriön mietinnössä maisema-alue rajautuu etelässä Ailakkavaaran (Áilla-hasvárri) pohjoisrinteeseen, lännessä Kilpisjärveen, pohjoisessa Korkea Jehkasin (Jiehkäš) etelärinteeseen ja idässä Iso Jehkasin länsirinteeseen. Saamelaiden kotiseutualueen valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventointi alkoi keuhällä 2014, ja valtioneuvosto vahvistaa uudet maisema-alueet todennäköisesti vuonna 2017. Käsivarteen on ehdotettu uutta valtakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta (Käsivarren suurtunturien maisemat), joka sisältää lähes koko suunnitelma-alueen.

Kilpisjärven alueelle on asetettu todennäköisesti heti kun viimeisimmän jääkauden aikainen jääpeite sulii alueelta. Alueen varhaisimmat jäänteet, joita pidetään varmasti saamelaisperäisinä, ovat niin kutsuttuja suorakaitteen muotoisia liesilatomoja. Saanatunturi tunnetaan saamelaiden pyhänä paikkana.

Kilpisjärven tienoo on ollut 1800-luvun lopulla ilmeisesti Ruotsin alamaissa olleiden saamelaiden porojen laidunta.

Alueella on runsaasti jälkiä II maailmasodan sotahistoriasta.

7A Luonnon virkistyskäyttö: retkeily ja luontomatkailu

Kilpisjärven kylä on suunnittelualueen matkailullinen keskus, jonka suurin vetovoimatekijä on tunturimaisema. Virkistyskäyttö painottuu huhti-toukokuussa ja kesä-syyskuussa tapahtuvaan, kausiluonteiseen ja omatoimiseen liikkumiseen. Kevättalven suosituimpia harrasteita ovat moottorikelkkailu, hiihto ja pilkkiminen, kesällä Saanan laelle vievä polku on erityisen suosittu. Alueella on hyvä latu- ja polkuverkosto., Norjan, Ruotsin ja Suomen yhteinen Kalottireitti kulkee Kilpisjärven kautta. Alueen suosituin kesäretkeilykohde on Saanatunturi,

jonka huipulle patikoi vuosittain noin 18 000 retkeilijää. Moottorikelkkailu keskittyy Saana-Tsahkaljärvi (Čáhkaljávrri) -Kilpisjärvi alueen reiteille ja järville.

Kilpisjärven alue kokonaisuudessaan sekä Kalottireitti kuuluvat Tunturi-Lapin puistoalueen virkistyskäytön ja luontomatkailun painopistealueisiin. Malla-Saanan alue on käyntimäärillä mitattuna virkistyskäytön selkeä painopiste Kilpisjärvellä, minkä vuoksi myös suurin osa virkistyskäyttöä palvelevista ja sitä ohjaavista rakenteista ja reiteistä keskittyy alueelle.

7B Luonnon virkistyskäyttö: opastusviestintä

Kilpisjärven luontokeskus toimii Metsähallituksen asiakaspalvelupisteenä ja paikallisena matkailuinfona. Luontokeskuksesta saa Metsähallituksen kalastus- ja maastoliikennelupia, varaus- ja vuokratupien avaimia sekä informaatiota lähialueen nähtävyyksistä, reiteistä ja muista palveluista.

8 Erätalous: nykytila

Pohjois-Suomessa, metsästyslain 8 § tarkoittamalla alueella asuvilla on vapaa metsästysoikeus kotikuntansa valtion mailla. Vieraspaiikkakuntalaiset voivat ostaa vuorokausilupia riekon, vesilintujen ja jäniksen, ja kausilupia jäniksen ja pienpetojen metsästykseen Käsivarren lupametsästysalueelle, joka kattaa osan suunnittelualueesta. Paikalliset asukkaat metsästävät lähinnä hirveä ja riekkoa.

Kalastuksella on paikallisille asukkaille edelleen suuri merkitys. Kalastus on myös Käsivarren matkailun keskeisiä vetovoimatekijöitä. Suurtuntureiden halutuin saaliskala on rautu eli nieriä. Muita haluttuja saaliskaloja ovat harjus ja taimen.

9 Tutkimus

Suunnittelualueeseen sisältyy osa aiemmin Metsäntutkimuslaitoksen (nykyinen Luonnonvarakeskus) hallinnassa olleesta Kilpisjärven tutkimusalueesta, joka on aikoinaan erotettu valtion maista nimenomaan tutkimuskäyttöä varten. Metalla on ollut alueella erilaisia tunturiekotyyppeihin ja -lajistoon liittyviä pitkäaikaisseurantoja ja Kilpisjärven biologisen aseman tutkijat ovat käyttäneet aluetta monipuolisesti. Saanan harvinainen fauna ja flora ovat kiinnostaneet tutkijoita jo pitkään.

10 Muu luonnonvarojen käyttö, rasitteet, käyttöoikeudet ja sopimukset

Marjastus ja sienestys on sallittu koko alueella lukuun ottamatta Saanan luonnonsuojelualueutta. Saanan huipulla on vuokrattu masto- ja viestiasema-alue, johon liittyy myös kaapelilinja-alue valtatie varten.

10 b Poronhoito

Koko alue on Käsivarren paliskunnan laidunalueutta. Suunnittelualueen pinta-ala on n. 3 % paliskunnan pinta-alasta. Paliskunta on jakautunut kolmeen siidaan eli tokkakuntaan. Suunnitelma-alue on Kova-Labban tokkakunnan paimennusalueutta. Käsivarren paliskunnassa toteutetaan perinteistä paimennusta ja porojen vuosikierto perustuu luontaiseen laidunkiertoon. Muu maankäyttö, esimerkiksi Kilpisjärven kylän laajeneminen ja matkailun lisääntyminen, on kaventanut poronhoidon käytössä olevaa aluetta ja vaikuttaa siihen, kuinka laidunkiertoa pystytään toteuttamaan. Saanan suunnittelualue on ollut laidunkierrollisesti merkittävä alue vasomanaikana ja kesäaikana, koska tuntureilla on poroille suotuisia lumenviipymäalueita. Alueella on suuri merkitys Kova-Labban siidan kesälaidunalueena.

KESKEISET ARVOT JA UHAT

11 Keskeiset suojelu- ja käyttöarvot sekä uhkat

Lomakkeella kuvataan suunnittelualueen keskeiset luonto-, kulttuuriperintö- ja käyttöarvot. Alueen luontoarvot ovat merkittäviä, vaikka vain pieni osa alueesta on suojeltu lakisääteisesti ja kuuluu Natura 2000 -verkostoon. Suunnittelualueen keskeisten arvojen määrittely tehdään nykytilan kuvauksen pohjalta. Koska määrittelyssä pitää ottaa huomioon alueen perustamistarkoitus, sekä luonnonsuojelulain ja muiden aluetta koskevien säästöjen yleiset tavoitteet, on Saanan suunnittelualueella tarkasteltava hieman eri kriteerein Saanan luonnonsuojelualueen ja sitä ympäröivän alueen arvoja ja uhkia. Arvojen määrittely on hoito- ja käyttösuunnitelman tärkeimpiä kohtia, sillä suunnitelman päämäärät ja tavoitteet kohdistuvat suunnittelualueen keskeisten arvojen säilyttämiseen ja parantamiseen.

Suunnittelualueen keskeisiä luontoarvoja ovat luontodirektiivin luontotyytit ja lajit, uhanalaiset eläin- ja kasvilajit, lintudirektiivin lajit ja geologiset kohteet. Näitä arvoja uhkaavat lähinnä ihmistoimintaan liittyvät asiat, kuten virkistyskäyttö ja porolaidunnus, mutta tulevaisuudessa myös ilmastonmuutoksen uhka kasvaa.

Keskeisiä ihmisen toimintaan liittyviä arvoja ovat luonnon- ja kulttuurimaisemat, saamelaiskulttuuri, arkeologiset kohteet, matkailu ja virkistys, erätalous, poronhoito ja muut luontaiselinkeinot ja tutkimus- ja seurantamerkitys. Näihin arvoihin liittyviä uhkia ovat asutuksen ja rakentamisen leviäminen, matkailu, erityisesti motorisoitu matkailu, resurssien puute ja laitumien kuluminen.

Kappaleessa lueteltuihin keskeisiin arvoihin kohdistuvien uhkatekijöiden torjumiseksi määritellään tavoitteet ja tarvittavat toimenpiteet lomakkeella 12.

TAVOITTEEN ASETTELU

12 Uhkatekijöiden torjuminen, vaikutusten arviointi ja seuranta

Lomakkeella määritellään päämäärät, tavoitteet ja toimenpiteet alueen keskeisiin arvoihin kohdistuvien uhkatekijöiden torjumiseksi. Osaan uhkista voidaan vaikuttaa tässä suunnitelmassa toimenpidelomakkeilla 14–18 kuvatuilla toimenpiteillä.

Päämäärä on selkeä kuvaus suojelu- tai käyttöarvon toivotusta kehityksestä pitkällä aikavälillä, ja sitä tarkennetaan edelleen tavoitteen kuvauksessa. Päämäärät kuvaavat alueen hoidosta ja käytöstä vastaavien tahottila suhteessa suunnittelualueen arvoihin.

Tämän suunnitelman päämäärät (6 kpl) ovat:

- 1) Luontodirektiivin lajit ja luontotyytit, uhanalaiset eläin- ja kasvilajit ja uhanalaiset luontotyytit säilyvät
- 2) Virkistyskäyttöarvo ja alueen houkuttelevuus säilyvät
- 3) Alueesta on saatavissa ajantasaista ja kattavaa tietoa
- 4) Alueen kestävä luontomatkailu menestyy
- 5) Alueella tapahtuvan toiminnan luvallisuutta ja laillisuutta valvotaan
- 6) Saamelaiskulttuurin edellytykset turvataan

Päämääriä on yksilöity tavoitteilla ja niihin pyrkivillä toimenpiteillä.

Kehittämismahdollisuus linjaa suunnittelualueen kehittämisen tavoitteita, joita nousee esimerkiksi osallistavan suunnittelun yhteydessä esiin. Kehittämismahdollisuuksia on nimetty kolme kappaletta:

- 1) Saanan luonnonsuojelualueen laajentaminen
- 2) Parannetaan alueen reittiverkostoa
- 3) Lisätään Kilpisjärven luontomatkailullista vetovoimaa

Kappaleessa kuvatut tavoitteet ovat perustana tarkennetuille toimenpiteille (Lomakkeet 14–18).

Vaikutusten arviointitaulukko

Suunniteltujen toimenpiteiden ekologisia, sosiokulttuurisia ja paikallistaloudellisia vaikutuksia arvioidaan suunnitelmakauden ajalle (noin 15 vuotta). Vaikutusten tulisi olla sellaisia, että ne eivät aiheuta haittaa ympäristölle ja että ne edesauttavat suunnitelman päämäärien saavuttamista.

Seuranta

Suunniteltujen toimenpiteiden toteutumista ja vaikuttavuutta seurataan mittareilla, jotka kuvaavat mm. toimenpiteistä aiheutuneita muutoksia, kuten tapahtumien kappalemääriä, asiakastytyväisyyttä, tiedon laatua jne.

13A Vyöhykejako: Retkeily- ja luontomatkailuvyöhyke

Palvelurakenteet ja reitit keskitetään Kilpisjärven kylän, Saanatunturin ja Kalottireitin ympärille sijoittuvalle vyöhykkeelle, jolla ohjataan sulan maan aikana kävijäpaine rakennetuille reiteille maaston kulumisen ja lajesiintymien vahingoittumisen estämiseksi. Alueella sijaitsee suunnittelualueen palveluvarustus: autio- / varaustupa, päiväupa ja kota. Luontopolut ja muut merkityt reitit ja urat kulkevat virkistysvyöhykkeellä. Vyöhykkeelle sijoitetaan myös ohjelmapalveluiden tukikohdaksi tarkoitettu tupa, ja Saanavankalle rakennetaan resurssien salissa uusi taukopaikka. Palvelurakenteita ja taukopaikkoja kuten vanhoja tupia voidaan korvata uusilla; tupia voidaan kunnostaa, laajentaa, poistaa tai siirtää tarkoituksenmukaisempaan kohtaan, ja niiden käyttötarkoitusta voidaan muuttaa. Autiotupia ei ole tarkoitettu liiketoiminnallisen luontomatkailun yöpymistukikohdiksi. Vyöhykkeen osuus suunnittelualueen pinta-alasta on 53% 6533 ha.

13B Vyöhykejako: Syrjävyöhyke

Syrjävyöhykkeen tavoite on turvata luontaiselinkeinojen harjoittaminen ja rajata virkistyskäytön vaikutukset osalle aluetta. Vyöhykkeellä ei sijaitse reittejä, uria tai palvelurakenteita. Reitistöä ei laajenneta. Palveluvarustusta ei rakenneta. Yritystoimintaluvat myönnetään virkistys- ja retkeilyvyöhykkeelle. Vähän alle puolet, 45%, 5481 ha, alueesta on syrjävyöhykettä.

13C Vyöhykejako: Rajoitus- ja luonnonarvovyöhykkeet

Laajennettava Saanan luonnonsuojelualue on rajoitusvyöhykettä, jossa on liikkumisrajoituksia. Rajoitusvyöhykkeen pinta-ala, 218 ha, on alle kaksi prosenttia suunnittelualueen pinta-alasta.

TOTEUTUS

14 Luonnon- ja kulttuuriperinnön suojelu

- Suojeltavien kasvilajien kartoituksia lajisuojelun toimintaohjelman mukaan
- Tunturiperhosseurannan jatkuvuus turvataan.
- Erityisesti suojeltavan lajin rajausesitys laaditaan noin kymmenelle putkilokasvi- ja sammaleisiintymälle
- Täydennetään luontotyyppitietoja
- Tehdään lajin ja luontotyyppien täydennysinventointeja esitetyllä laajennusalueella
- Informoidaan paliskuntaa lajiesiintymistä ja herkistä luontotyyppikohteista

15 Luonnon virkistyskäyttö: retkeilyn ja luontomatkailun toimenpiteet

- Ylläpidetään ja kunnostetaan reittejä ja palveluvarustusta
- Tuotetaan tietoa alueen luonnosta ja kulttuurista, kehitetään luontokeskuksen toimintaa
- Lisätään rajat ylittävää yhteistyötä Norjan ja Ruotsin kanssa virkistyskäytön ja luontomatkailun edistämiseksi
- Koulutetaan tunturioppaita
- Tehdään luontomatkailusuunnitelma

16 Erätalouden toimenpiteet

- Ei muutoksia nykytilaan. Metsästyslainsäädäntö ohjaa alueen metsästyskäyttöä.
- Alue säilytetään kokonaisuudessaan metsästyskäytössä
- Valvontayhteistyötä muiden viranomaisten kanssa tiivistetään valvonnan tehostamiseksi

Lupametsästyksen suunnittelu Metsähallituksen voimassa olevien ohjeiden ja määräyksien mukaisesti:

- Alueen metsästyspainetta seurataan ja tietoa välitetään. Paikallisten harjoittama metsästys huomioidaan ja lupamäärä mitoitetaan ekologisesti ja sosiaalisesti kestäväksi
- Metsähallituksen tehtävänä on tarjota metsästysmahdollisuuksia valtion omistamilla alueilla tasapuolisesti, asettaen etusijalle ne joilla ei muuta metsästysmahdollisuutta ole.
- Metsästyksen säätely perustuu Metsähallituslain mukaan annettuun kiintiöpäätökseen, jolla taataan metsästyksen ekologinen ja sosiaalinen kestävyys sekä turvataan paikallisten asukkaiden oikeudet
- Pienpetopyyntiä pyritään tehostetusti kohdentamaan erityisesti ihmisen vaikutuksesta lisääntyneeseen pienpetokantaan
- Hirvenmetsästäjät voivat laittaa nuolukiviä
- Riekonpyynnissä ansakaarteiden rakentamiseen tarvittavaa pensaikkoa (koivua ja pajua) voidaan hyödyntää.

17 Muun luonnonvarojen ja alueiden käytön toimenpiteet

- Marjastus ja sienestys on sallittu koko alueella lukuun ottamatta Saanan luonnonsuojelualueen rajoitusosaa, jossa liikkuminen on kielletty 15.5.–1.9.
- Metsähallitus myöntää ilma-aluksille laskeutumislupia luontomatkailun tarpeisiin, erikseen nimettäville laskeutumispaikoille

Liikkumisluvat lumipeitteisenä aikana

- Enontekiön kunnan asukkaille myönnetään lumipeitteiselle ajalle maksuton maastoliikennelupa.

- **Virkistysvyöhyke:** Metsähallituksen moottorikelkkaurilla on kelkkailu sallittua luvan ostaneille. Maastoliikennelupia moottorikelkkasafaritoimintaan sekä muita yrityslupia voidaan myöntää ohjelman palveluyrittäjille Metsähallituksen voimassa olevan maastoliikennelupien myöntämisperiaatteen ja -ohjeen mukaisesti.
- **Syrjävyöhyke:** Metsähallituksen moottorikelkkaurilla moottorikelkkailu on sallittua luvan ostaneille. Maastoliikennelupa voidaan myöntää erityisen painavasta syystä Metsähallituksen voimassa olevien maastoliikennepäätösten ja muiden tarkentavien ohjeiden mukaisesti (esimerkiksi perusteltu tutkimuskäyttö, tapahtumien järjestäminen).

Liikkumisluvat sulan maan aikana

- **Virkistysvyöhyke:** sulan maan aikaan maastoliikennelupia myönnetään maastovaurioiden välttämiseksi hyvin rajoitetusti. Metsähallitus myöntää paikkakuntalaisille ja matkailupalveluiden järjestämiseen kesäaikaisia lupia vain poikkeustapauksissa valmiille urille kuten Tsahkaljärven tielle ja niin kutsutulle saksalaistentielle eli vakiintuneille erikseen määritellyille kulku-urille. Erityisistä painavista syistä (esim. hirvenruhon poiskuljettaminen, alueen tupa ja reittiverkoston huolto) lupia voidaan myöntää myös kartalle merkittyjen urien ulkopuolelle. Ulkopaikkakuntalaisille Metsähallitus ei pääsääntöisesti myönnä kesäaikaisia maastoliikennelupia. Esimerkiksi perusteltuun tutkimuskäyttöön kesäaikaisia maastoliikennelupia kuitenkin voidaan myöntää. MH voi myöntää luvan perustellusta syystä myös muihin tarkoituksiin.
- **Syrjävyöhyke:** Metsähallitus voi myöntää paikkakuntalaisille kesäaikaisia maastoliikennelupia erityisistä painavista syistä (esim. hirvenruhon poiskuljettaminen). Metsähallitus myöntää paikkakuntalaisille ja matkailupalveluiden järjestämiseen kesäaikaisia lupia vain poikkeustapauksissa vakiintuneille erikseen määritellyille kulku-urille. Ulkopaikkakuntalaisille Metsähallitus ei pääsääntöisesti myönnä kesäaikaisia maastoliikennelupia. Niitä voidaan kuitenkin myöntää esimerkiksi perusteltuun tutkimuskäyttöön ja alueen tupa- ja reittiverkoston huoltoon liittyviin tehtäviin.
- Joukkotapahtumia ja leiritoimintaa voidaan järjestää Metsähallituksen luvalla/suostumuksella.
- Pyöräily, ratsastus, kiipeily ja poro- ja koiravaljakkoajot ovat sallittuja muualla paitsi Saanan rajoitusosilla. Ratsastus- ja koiravaljakkoajotoiminta ohjataan osoitetuille urille.
- Alueelta voidaan ottaa pieniä määriä maa-aineksia reitistöjen ja kulku-urien parantamiseksi.
- Poronhoitoissa liikkueiden poronhoitajat eivät tarvitse poltto- ja laavupuunottolupaa.
- Metsähallitus ei myönnä kaivoslain 9 §:n mukaisia maanomistajan suostumuksia saamelaisen kotiseutalueella tapahtuvaan malminetsintään.
- Metsähallitus osoittaa alueen polttopuunottoon.

17B Poronhoidon toimenpiteet

- Poronhoitolaki (848/1990) ohjaa poronhoitoa.
- Metsähallitus jatkaa yhteistyötä paliskuntien kanssa, kuulee paliskuntia ja pyytää niiltä lausuntoja maankäyttöön liittyvissä asioissa.
- Porojen ruokkiminen valtion hallinnassa olevien vesistöjen päällä ja vesistöjen välittömässä läheisyydessä on kielletty. Kuivaa heinää voidaan kuitenkin käyttää apuna jääpeitteillä vesialueilla ja niiden välittömässä läheisyydessä porojen kokoamiseksi erotuksiin ja porojen siirtämistä varten. Porojen kokoamiseen käytetyt heinät on siivottava välittömästi toiminnan jälkeen, jos heinää jää merkittävästi vesistöjen päälle.
- Metsähallitus ja paliskunta sopivat yhdessä mahdollisista muista kohteista, joissa poroja ei tulisi ruokkia.
- Poronhoitajat eivät tarvitse poronhoitoissa liikkueiden poltto- ja laavupuunottolupaa.
- Poronhoitolain mukainen sallittu kesäaikainen maastoliikenne suositellaan tapahtuvaksi olemassa olevilla urilla.
- Tavoitteena on saamelaiskulttuurin ja poronhoidon elinvoimaisuuden säilyminen. Poronhoidon laidunkiertojärjestelmä turvaa laidunten kantokyvyn. Maastoliikenteen, koiravaljakkoajotoiminnan sekä muun maankäytön ohjaaminen, sääntely ja valvonta on tärkeää, että ei vaikeuteta laidunkiertojärjestelmää.

18 Hallinto

Valmistaudutaan siihen, että ympäristöministeriö käynnistää toimet Saanan luonnonsuojelualueen laajentamiseksi.

19 Resurssit

Tämän hoito- ja käyttösuunnitelman toteuttamiseen tarvittavat resurssit ovat jatkuvaluonteiset menot yhteensä **72 000** euroa ja kertaluonteiset menot **1 061 000** euroa, yhteensä **2 141 000** euroa viidentoista vuoden suunnitteluajalle laskettuna. Suunnitellut toimenpiteet toteutetaan resurssien puitteissa.

20 Osallistaminen

Suunnitelmalla on ollut yhteinen yhteistyöryhmä Käsivarren erämaa-alueen ja Mallan luonnonpuiston hoito- ja käyttösuunnitelmien kanssa. Ryhmään nimesivät edustajansa Enontekiön kunta, Kilpisjärven kyläyhdistys ry, Lapin ELY-keskus, Lapin luonnonsuojelupiiri, HY Kilpisjärven biologinen asema, Paliskuntain yhdistys, Käsivarren paliskunta, Enontekiön yrittäjät ry, Saamelaismuseum Siida, Johti Sápmelaččat, Enontekiön kalastusalue, Enontekiön riistanhoitoyhdistys, Karesuvannon kyläyhdistys ry, Peltovuoman ja Suonttavaaran lapikyläyhdistykset, Suomen Latu, Metla ja Saamelaiskäräjät.

Saamelaiskäräjät nimesi ryhmään Akwé:Kon -periaatteiden noudattamiseksi neljä jäsentä Metsähallituksen pyynnön mukaisesti. Työn alkaessa ei ollut vielä olemassa nykyisin käytössä olevaa toimintatapaa, jonka mukaan työn tueksi nimetään erillinen Akwé:Kon -ryhmä. Enontekiön yrittäjillä on ryhmässä neljä edustajaa erityyppisistä yrityksistä, eri puolilta suunnittelualueetta. Enontekiön kunnalla oli ryhmässä kolme edustajaa.

Keväällä 2015 Saamelaiskäräjät nimesi viisijäsenisen Akwé:Kon -ryhmän, joka käsitteli kokouksissaan suunnitelmaa ja arvioi sen vaikutuksia saamelaiskulttuuriin.

NYKYTILAN KUVAUS

1 Suunnittelualueen kuvaus ja suunnittelutilanne						
Vastuuprosessi	Alueiden hallinta		☒	Kuva 1		
Selite	Lomakkeella luodaan yleiskuva suunnittelualueesta, maankäytön nykytilanteesta, kaavoituksesta ja muusta maankäytön suunnittelusta, saamelaisten kotiseutuasioista ja suunnittelutilanteesta. Lomake muodostaa perustan muiden jäljempänä seuraavien aiheiden käsittelylle.					
Suunnittelualueen nimi	Saanan suojelualueet ympäristöineen				Pinta-ala (ha)	12 297
					Josta vesialuetta (ha)	599
Maakunta	Lappi	Kunta	Enontekiö			
Suunnittelualueeseen sisältyvät Natura 2000 –alueet						
Nimi	Koodi	Alueen kokonais-pinta-ala (ha)	Tyyppi ¹	Toteutustapa	Suunnitelman kattavuus	
Saanan luonnonsuojelualue	FI1300112	240	SCI	Luonnonsuojelulaki	100 %	
Tomion ja Muonionjoen vesistö	FI1301912	32000	SCI	Vesilaki, rajajokisopimus, koskiensuojelulaki	pieneltä osalta, Natura-alueeseen kuuluu vain vesiä	
Suunnittelualueen maankäyttö						
Perustetut suojelualueet	Valtionmaiden suojelualueet	Päämaan-käyttöluokka	Suojelu-alueyyppi	Perustamis-ajan-kohta	Pinta-ala (ha)	Järjestyssääntö annettu (pvm)
	Saanan lehtojensuojelualue	206	LHA	1.7.1992	80	
	Saanan luonnonsuojelualue	203	Muu ls-alue	15.6.1988	152	Liikkumisrajoitus asetuksessa

¹ SPA = Special Protection Area = lintudirektiivin nojalla muodostettavat erityiset suojelualueet; SCI = Sites of Community Importance = luontodirektiivin nojalla nimettävät, yhteisön tärkeinä pitämät alueet, joista muodostetaan SAC = Special Area of Conservation = luontodirektiivin nojalla muodostettava erityisten suojelutoimien alue.

	Yksityiset suojelualueet (YSA)			Kpl	Pinta-ala (ha)	Yhteenveto YSA-kohteiden rauhoitusmääräyksistä on esitetty hoito- ja käyttösuunnitelman liitteessä 3.
	Yksityiset suojelualueet yksityismailla					
	Valtion yksityiset suojelualueet					
	Muut perustetut alueet					
Suojeluun varatut valtion alueet	Tyyppi	maankäyttöluokka	Kpl		Pinta-ala (ha)	Lisätietoja
	Saanan luonnonsuojelualue (nat)	211	1		7,5	Metlalta siirretty ls-ohjelma-alue. Maankäyttökohde 43277
	Käsivarren tunturijärvet (rso)	211	1		7883	Maankäyttökohde 1367
Muut suunnittelualueeseen kuuluvat kohteet	Nimi, tyyppi	Päämaan-käyttöluokka	Kpl		Pinta-ala (ha)	Lisätietoja
	Saana maisemat MA0120156-11-22691-Saana	211	1		3632	Kohdenumero 22691

Kansainväliset sitoumukset ja suojeluohjelmat		
	Tyyppi	Lisätietoja
Käsivarren tunturiylänkö	IBA	002
Saamelaisten kotiseutualueet		
Suunnittelualue sijaitsee saamelaisten kotiseutualueella		Lisätietoja
☐ Osittain	☒ Kokonaan	
Saamelaisten perustuslaillista kulttuurista ja kielellistä itsehallintoa toteuttaa saamelaiskäräjät (974/1995). Saamelaiskäräjät hoitaa saamelaisten kieltä ja kulttuuria sekä saamelaisten asemaa alkuperäiskansana koskevia asioita. Saamelaiskäräjät edustaa saamelaisia kansallisessa ja kansainvälisessä yhteistyössä. Kansainvälinen ja kansallinen lainsäädäntö tuo velvoitteita, jotka tulee huomioida hoito- ja käyttösuunnitelman laadinnassa ja sen vaikutusten arvioinnissa. Biodiversiteettisopimus (SopS 78/1992) velvoittaa valtioita turvaamaan saamelaisten luonnon monimuotoisuuteen liittyvän perinteisen tiedon, käytänteiden ja innovaatioiden säilymisen sekä turvamaan perinteisen luonnonkäytön (artiklat 8j ja 10c). Sopimuksen artiklan 8(j) toimeenpanemiseksi biodiversiteettisopimuksen 5. osapuolikokous on hyväksynyt vapaaehtoiset Akwé: Kon ohjeet. Akwé: Kon -ohjeiden tarkoitus on turvata luonnon monimuotoisuuden säilyminen sekä alkuperäiskansakulttuurien luontosuhteen ja perinteisen tiedon säilyminen. Suomessa Akwé: Kon -ohjeet on tarkoitettu sovellettavaksi saamelaisten kotiseutualueella toteuttavien sellaisten hankkeiden ja suunnitelmien kulttuuri-, ympäristö- ja sosiaalisten vaikutusten arvioinneissa, jotka voivat vaikuttaa saamelaiskulttuuriin, -elinkeinoihin ja kulttuuriperintöön. Ohjeet edellyttävät, että suunnitelmien ja hankkeiden laatimisen tulisi perustua alkuperäiskansojen tarpeisiin ja näkemyksiin. Alkuperäiskansojen tulisi osallistua hankkeen kaikkiin vaiheisiin suunnittelusta täytäntöönpanoon ja seurantaan. Tässä suunnitelmassa Akwé: Kon -periaatteita toteutettiin alkuun siten, että saamelaiskäräjät nimesi neljä edustajaa yhteistyöryhmään. Metsähallitus testasi Akwé: Kon -ohjeita Hammastunturin hoito- ja käyttösuunnitelman uusimisessa ensimmäisenä Suomessa ja koko maailmassa. Tavoitteena oli arvioida menetelmän soveltuvuutta Metsähallituksen suunnittelujärjestelmiin ja luoda pysyvä malli ohjeen soveltamisesta maankäytön suunnittelussa. Kun malli oli valmistunut, Saamelaiskäräjät nimesi Metsähallituksen pyynnöstä tämän suunnitelman tueksi erillisen Akwé: Kon -ryhmän keväällä 2015. Kansalais- ja poliittisia oikeuksia koskeva yleissopimus (SopS 7-8/1976) velvoittaa turvaamaan saamelaisten oikeuden nauttia omasta kulttuuristaan (artikla 27)*. Euroopan Neuvoston vähemmistöpuitesopimuksen (SopS 2/1998) artikla 5:ssä sopimuspuolet sitoutuvat edistämään olosuhteita, jotka ovat tarpeellisia, jotta kansallisiin vähemmistöihin kuuluvat henkilöt voivat ylläpitää ja kehittää kulttuuriaan sekä säilyttää identiteettinsä oleelliset perustekijät nimittäin heidän uskontonsa, kielensä, perinnäistapansa ja kulttuuriperintönsä.		

Euroopan neuvoston maisemayleissopimuksen (SopS 14/2006) artiklassa 5 velvoittaa tunnistamaan maisemat olennaiseksi osaksi ihmisten ympäristöä, yhteisen kulttuuri- ja luonnonperinnön monimuotoisuuden ilmentymäksi ja identiteettinsä perustaksi sekä laatimaan ja toteuttamaan mainittujen erityistoimenpiteiden avulla maisemansuojeluun, -hoitoon ja -suunnitteluun tähtäävää maisemapolitiikkaa.

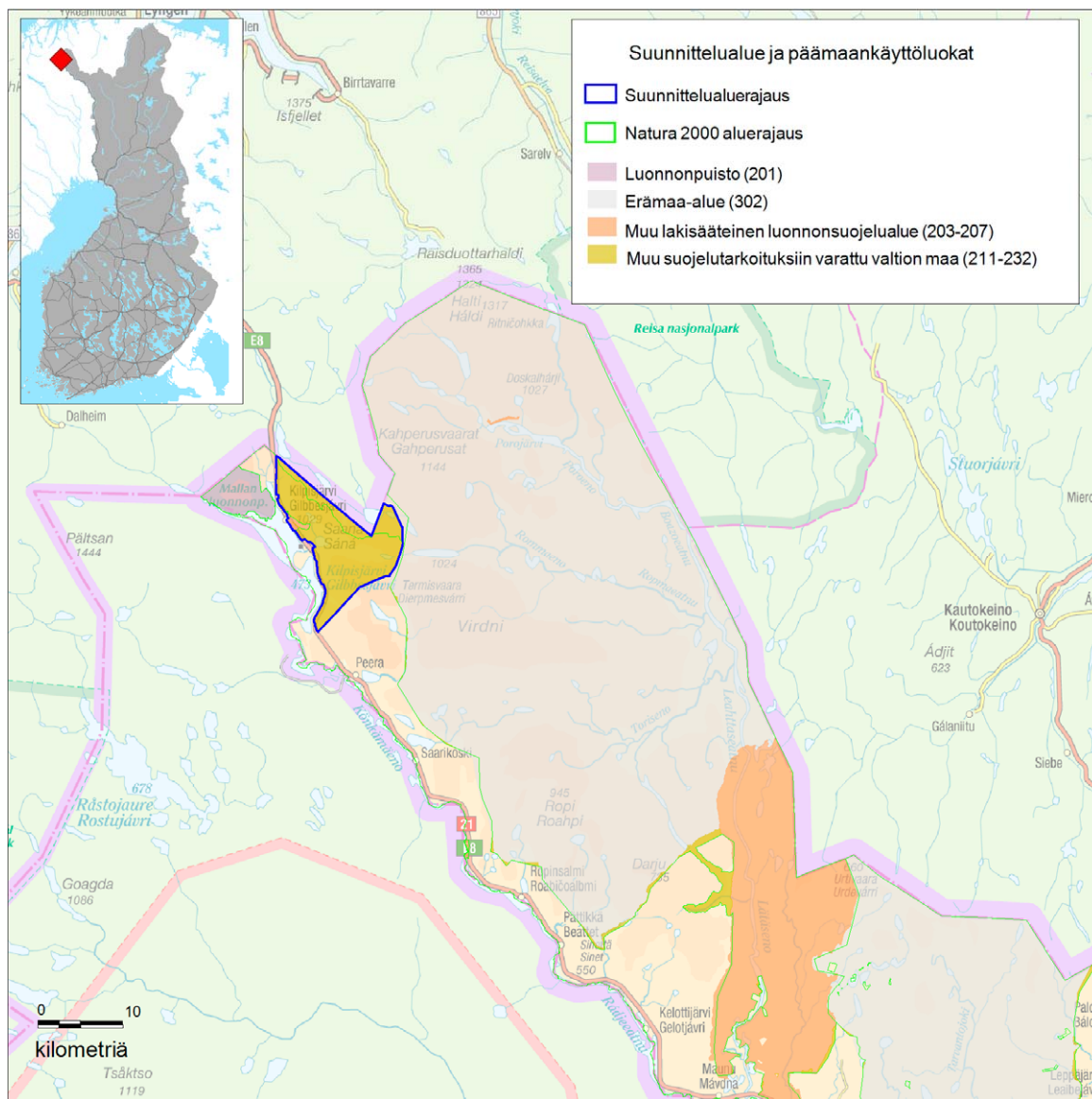
YK:n alkuperäiskansajulistuksen 32 artiklan mukaan alkuperäiskansoilla on oikeus määrätä ja kehittää ensisijaisia tavoitteita ja strategioita maidensa tai alueidensa ja muiden luonnonvarojensa kehittämistä tai käyttöä varten.

* Kp sopimus 27 artikla: "Niissä valtioissa joissa on kansallisia vähemmistöjä, tällaisiin vähemmistöihin kuuluvilta henkilöiltä ei saa kieltää oikeutta yhdessä muiden ryhmänsä jäsenten kanssa nauttia omasta kulttuuristaan, tunnustaa ja harjoittaa omaa uskontoaan tai käyttää omaa kieltään."

Kaavoitus ja muu maankäytön suunnittelu			
Kaava tai suunnitelma	Hyväksymis- vuosi	Kattavuus	Suunnittelualuetta koskevat kirjaukset suunnitelmassa
Tunturi-Lapin maakuntakaava	23.6.2010	100 %	Merkintä: ma 5970, SAANAN MAISEMANÄHTÄVYYSALUE Varausperuste: Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue Merkintä: SL 4002, SAANAN ALUE. Natura-alue muodostuu Saanan luonnonsuojelualueesta (ESA), joka on perustettu luonnonsuojelulain mukaiseksi erityiseksi suojelualueeksi ja Saanan lehtoista (LHA), joka on perustettu luonnonsuojelulain mukaiseksi lehtojensuojelualueeksi. Varausperuste: Saanan luonnonsuojelualue, asetus 496/88 ja lehtojensuojelualue, asetus 503/92, Natura VNp. 20.8.1998 Merkintä: mv 8409, KILPISJÄRVEN MATKAILUVYÖHYKE. Alue sisältää Kilpisjärven kylän, Salmivaaran (Čoalmmevárri) ja Saananjuuren alueet sekä vt:n 21 varren Peerasta Norjan rajalle saakka. Alueella on majoitus-, ravintola- ja ohjelmapalvelutoimintaa sekä kaupan palveluita. Varausperuste: Valtakunnallisesti merkittävä matkailualue. Kehittämisperiaate: Maisema- ja luontoarvoihin tukeutuen kehitetään alueen matkailullista kokonaisuutta ja matkailupalveluyritysten yhteistyötä, myös yli valtakunnan rajan Ruotsiin ja Norjaan. c/at 209, KILPISJÄRVI, Varausperuste: Rajakaupan keskittymä. Kehittämisperiaate: Alueella kehitetään monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asutusta ja kulttuuriympäristöä ottaen huomioon myös Norjan kehitys sekä sijainti matkailun vetovoima-alueella ja Revontultientien liikennekäytävän varrella. Alueelle voidaan nykyisten kaupallisten palvelujen yhteyteen sijoittaa myös raja-kauppaa palvelevia vähittäiskaupan suuryksiköitä (1 – 2 yksikköä, enintään 2000 – 10 000 k-m2). Merkintä: RM 1427, Alueen nimi: SAANANJUURI Varausperuste: Valtakunnallinen matkailukohde

			Kehittämisperiaate: Kehitetään luontomatkailukohteena ja otetaan huomioon alueen luonnon ja maiseman erityispiirteet. Huolehditaan kohteen kesäilmeestä. Otetaan huomioon sijainti matkailun vetovoima-alueella. SL 4207 Kunta: ENONTEKIÖ, KITTILÄ, KOLARI, MUONIO Alueen nimi: TORNION-MUONIONJOKI Varausperuste: Natura VNp. 8.5.2002, Project Aqua Kehittämisperiaate: Kehitetään ohjattua virkistyskäyttöä ja opastusta
Kilpisjärvi 2020 kehittämissuunnitelma	2011		Saanan luonnonsuojelualueen laajentaminen. Reittirakenteiden ja -merkkien parantaminen. Kilpisjärven kylän merkittävä lisärakentaminen, tavoitteena matkailijamäärien ja viipymän kasvattaminen sekä pysyvän asutuksen lisääminen. Saanajärven (Sánájávri) ympäristön rauhoittaminen hiljaiseksi alueeksi. Esteetön reitti ja taukopaikka Tshkaljärven (Čáhkaljávri) rantaan.
Metsähallituksen suunnitelma	Hyväksymisvuosi	Kattavuus	Suunnittelualuetta koskevat kirjaukset suunnitelmassa
Ylä-Lapin luonnonvarasuunnitelma	2013		Luonnonsuojelu- ja erämaa-alueilla alueiden käytön ohjaus tehdään ensisijaisesti hoito- ja käyttösuunnitelmiin sekä suojelualueiden hoidon ja käytön periaatteisiin perustuen. Saanan luonnonsuojelualueen rajan muutostarve tarkistetaan hoito- ja käyttösuunnitelman yhteydessä.
Kilpisjärven virkistyspalveluiden kehittämissuunnitelma	2011		Reittien ja opastuksen parantaminen Saanalla ja sen ympäristössä.
Kytkeytyneisyystarkastelu			
Alue on osa laajaa, harvaanasuttua Käsivarren aluetta, jonka pinta-alasta valtaosa on perustettu luonnonsuojelu- tai erämaa-alueiksi. Erämainen alue jatkuu valtion rajojen ylitse Norjaan ja Ruotsiin ja näiden suojelualueisiin. Tärkeä matkailualue ylittää valtioiden rajat.			

Edellisen hoito- ja käyttösuunnitelman toteutuminen		Lisätietoja
☐ Osittain	☐ Kokonaan	Alueelle tai sen osalle ei ole aiemmin tehty hoito- ja käyttösuunnitelmaa
Suunnittelualueen yleiskuvaus		
Suunnittelualueen pinta-ala on 12 297 ha. Alue kuuluu kokonaisuudessaan Enontekiön kuntaan ja saamelaiden kotiseutualueeseen, jossa poronhoidolla ja muilla luontaiselinkeinoilla on vahva asema. Suunnittelualue rajautuu Kilpisjärven kylään, joka on kasvanut ja laajentunut matkailun kasvun myötä. Norjan rajan läheisyys on tärkeää Kilpisjärven kylälle ja norjalaiset loma-asukkaat moninkertaistavat kylän asukasmäärän etenkin kevään ruuhkaviikkoina. Suomen tunnetuin tunturi, Saana, kohoo Kilpisjärven kylän taustalla. Alueella on Saanan lisäksi muita, pienempiä tuntureita, tunturijärviä ja luonnontilaisia jokia.		

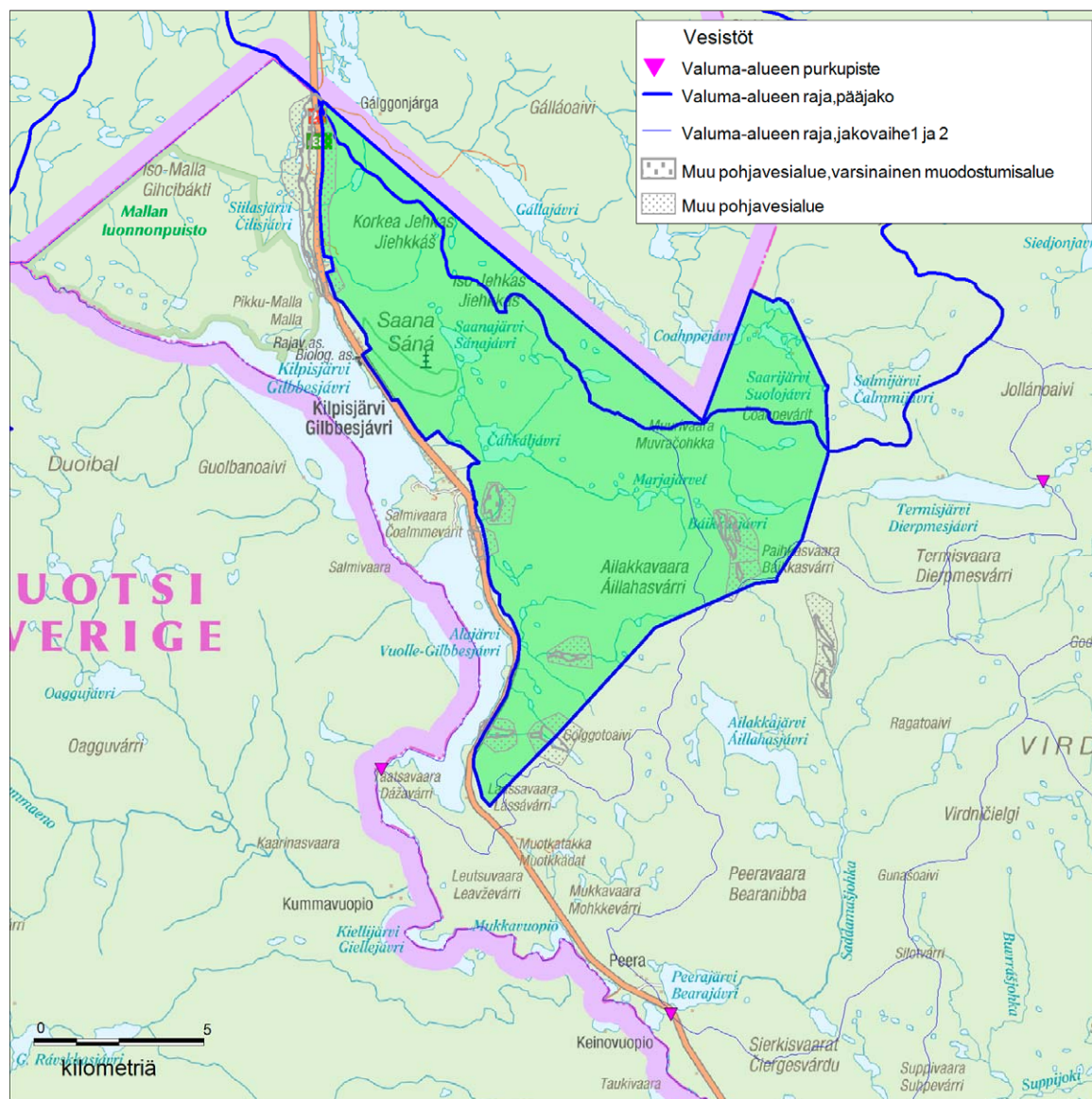
Kuva 1. Suunnittelualueen sijainti ja päämaankäyttöluokat
(© Metsähallitus 2017)

2 Perustamistarkoitus		
Vastuuprosessi	Alueiden hallinta	
Selite	Lomakkeella esitetään suunnittelualueeseen kuuluvien suojelualueiden ja -ohjelmakohteiden perustamistarkoitus sekä tiettyjen suunnittelualuetta koskevien kansainvälisten sopimusten tavoitteet. Perustamissääöksessä tai suojeluohjelmassa määritelty suojelualueen perustamistarkoitus on pohjana suunnittelualueen keskeisten arvojen määrittelylle. Perustamistarkoitus vaikuttaa osaltaan myös suunnittelualueen vision määrittelyyn sekä kehittämistavoitteiden asettamiseen (ks. pääluku II). Suojeluohjelmakohteilla, joita ei vielä ole perustettu luonnonsuojelualueiksi, suojelun tarkoitus on määritelty ao. suojeluohjelmassa. Suojelualueisiin kohdistuvia tavoitteita sisältyy mm. kosteikkojen suojelua koskevaan Ramsarin sopimukseen.	
Suunnittelualueen tai sen osan nimi	Perustamissäädos, suojeluohjelma tai -sopimus	Alueen suojelutarkoitus
Saanan lehtojensuojelualue	Laki 594/81, asetus 503/92	Harvinaisen, rehevän lehtoluonnon ja siihen liittyvien muiden luontotyyppien sekä niille ominaisten kasvi- ja eläinlajien säilyttäminen, ympäristötutkimus ja luonnonharrastuksen edistäminen. Maankäyttökohde 42204
Saanan luonnonsuojelualue	Asetus 496/88	Perustettu vanhan luonnonsuojelulain (71/23) mukaiseksi erityiseksi suojelualueeksi. Maankäyttökohde 42181
Saanan luonnonsuojelualue (nat)	Natura 2000. (Valtioneuvoston periaatepäätös valtakunnallisesta rantojensuojeluohjelmasta 20.12.1990)	Ohjelma-alueiden säilyttäminen rakentamattomina ja luonnontilaisina.
Käsivarren tunturijärvet	Valtioneuvoston periaatepäätös valtakunnallisesta rantojensuojeluohjelmasta 20.12.1990.	Ohjelma-alueiden säilyttäminen rakentamattomina ja luonnontilaisina
Yhteenveto		
Suunnittelualueella on kaksi pientä perustettua suojelu-aluetta ja laaja rantojensuojeluohjelmakohde. Perustettujen suojelualueiden väliin jää 7,5 hehtaarin alue, joka on liitetty Saanan Natura 2000-alueeseen, muttei kumpaankaan perustettuun suojelualueeseen. Vesistöt kuuluvat Tornion-Muonionjoen Natura 2000-alueeseen. Koko suunnittelualue on Metsähallituksen hallinnassa.		

3 Eloton luonto: vesistöt ja geologia

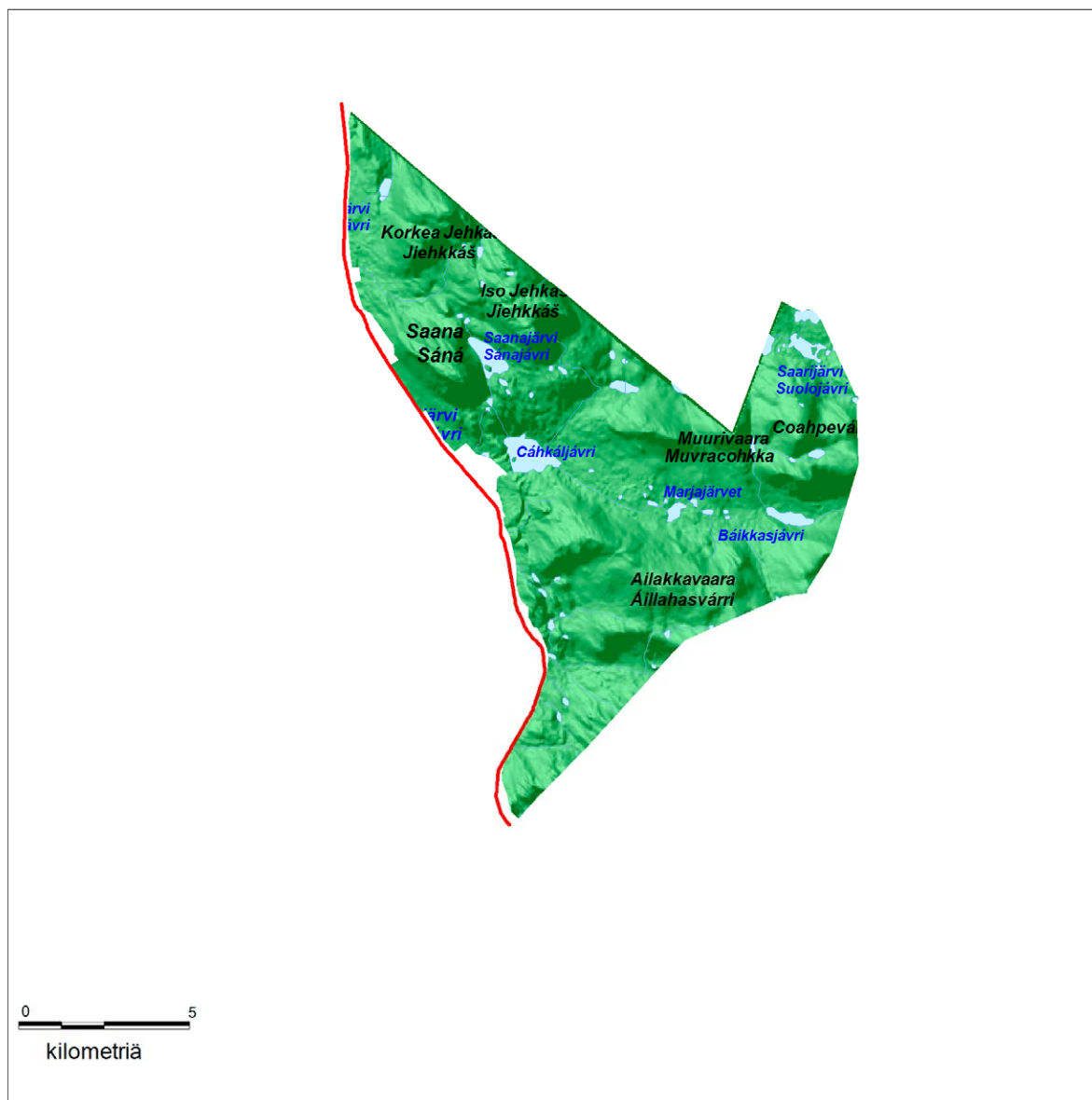
Vastuuprosessi	Luonnonsuojelu	Kartta	☒	Kuva 2. Suunnittelualan vesistöt Kuva 3. Suunnittelualan pinnanmuodot
Selite	Lomakkeella kuvataan suunnittelualan veden laatua ja lintuvesiluonnetta makean veden ja merialueiden osalta. Laatuluokka kuvaa pintavesien ekologista tilaa ja lintuvesipisteet (ESA-pisteytys) kohteen lintuvesiarvoa. Lomakkeeseen liittyy kartta, joka kuvaa alueen vesistöjä ja vesistöaluejakoa			
Vesistöt				
Kuvaus alueen vesistöistä (järvet, syvyys, joet, valuma-alueet)				
Suunnittelualan vedet kuuluvat pääasiassa Tornionjoen päävesistöalueeseen, Könkämäen valuma-alueen (67.6) Kilpisjärven valuma-alueeseen (67.64), ja siten Tornionjoen kansainväliseen vesienhoitoalueeseen (Viite 3/1). Saarijärven-Salmijärven alueen vedet laskevat Čoahpejávriin ja tunturipurot Jiehkkaš-tunturien takarinteiltä rajan tuntumasta laskevat Norjan puolelle Gállajávriin ja edelleen Skibotnelvaan. Alueella on lukuisia tunturijärviä ja lampia, joista suurimmat ovat Tsahkal-, Saana- ja Saarijärvet sekä Báikkasjavri. Virtavesistä mainittakoon Saanajoki sekä Čáhkal- ja Skirhasjohka. Suunnittelualan vedet ovat pääosin hyvin kirkkaita ja niukkaravinteisia ja niiden tuottokyky on vähäinen (viite 3/2-3).				
Kuvaus alueen pohjavesistä				
Suunnittelalueella sijaitsee yksi pohjavesialue, joka kuuluu luokkaan I ja viisi pohjavesialuetta, jotka kuuluvat luokkaan III (Muu pohjavesialue).				
Vesialueiden ja pohjaveden nykyinen käyttö (väylät, kalankasvatus, pohjaveden otto jne)				
Kilpisjärven kylällä, suunnittelualan ulkopuolella, on kaksi pohjavedenottoa. Tämänhetkellä vedenotolla ei ole tietävästi vaikutusta suunnittelalueeseen.				
Pinta-alat ja osuus alueesta			Pintavesien tila (% pinta-alasta)	
Nimi	ha	%	Erin.om/hyvä	100
Järvet p-ala	450	4	Tyydyttävä	
Merialueet p-ala			Vält./huono	
Pohjavesialueet p-ala			Ei määritely	
			☐ VPD:n mukainen suojelualuekisterikohde ☐ Koskiensuojelukohde ☐ Osittain tai kokonaan säännöstelty vesistö tai ☐ Voimakkaasti muutettu vesistö	

Geologia	
Kuvaus alueen geologiasta (kallioperä)	
Kilpisjärven alueen kallioperä on Suomen oloissa poikkeuksellinen. Suunnitelma-alueen luoteisosa on Kaledonideihin kuuluvan vuorijonovyöhykkeen reunaa, joka on muuta kallioperäämme selvästi nuorempaa. Suunnittelualueen kallioperä koostuu vanhan peruskallion päälle 400–600 miljoonaa vuotta sitten kerrostuneista ja työntyneistä nuorista liuskeista. Alueella on paikoin kalkkipitoista dolomiittia. Esimerkiksi Saanan päällys on arkoosikvartsiittia, sen alla on ohut dolomiittikerros ja Saanan alarinteillä saviliusketta. Kaledonidien reunavyöhykkeen kaakkoispuolella kallioperä kuuluu arkeaiseen graniittigneissikompleksiin, joka on iältään noin 2700–2800 miljoonaa vuotta vanhaa (Viite 3/5). Suunnitelma-alueella on siis edustettuna Suomen nuorinta ja vanhinta kallioperää. Valtaosan pohjagneissistä muodostavat granitoidiset kivilajit, joista voidaan alueella erottaa kolme päävariaatiota: granodioriitti, montsoniittinen graniitti sekä graniitti, joka on useimmiten pegmatiittista. Pohjagneissialueen pohjoisosassa Salmivaaran keskiosissa ja siitä pohjoiseen on selkeästi emäksisten ja intermediäärysten vulkaniittien jakso. Pohjagneissialueen kivilajeja leikkaa todennäköisesti proterotsooisia uraliittidiabaasijuonia, joita tavataan alueelta melko runsaasti keskimäärin kaakko-luodesuuntaisina. Kallion pinnalla ne sijaitsevat yleensä joko ympäristöään hieman korkeampina kumpuina tai sitten matalammalle kuluneina (viite 3/4–5).	
Kuvaus alueen geologiasta (maaperä ja geomorfologia)	
Pinnanmuodoiltaan alue on ylhiömaata, joka on korkeimmillaan Saanan huipulla 1029 metriä meren pinnan yläpuolella ja yli puoli kilometriä Kilpisjärven pintaa ylempänä. Yli 900 m korkeita huippuja ovat Korkea- ja Iso-Jehkas sekä Ailakkavaara (Áillahasvárri). Matalimmillaan suunnitelma-alue on eteläosassa Laassavaaran alarinteellä 480 metriä meren pinnan yläpuolella (viite 3/6). Alueen maaperä on syntynyt maapallon nuorimman kauden eli kvartaarikauden aikana. Viimeisen jääkauden loppuvaiheessa mannerjää virtasi alueella etelästä pohjoiseen. Ensimmäisenä jäätä paljastuivat tunturien huiput. Mannerjään sulamisvaihe kesti useita satoja vuosia, ja se alkoi noin 9800 vuotta sitten. Alueen yleisin maalaji on moreeni. Pohjamoreeni peittää vaihtelevana kerroksena kallion pintaa ja paksuimmillaan se on laaksoissa ja painanteissa. Alueen harjut ovat syntyneet viimeisen jäätiköitymisen sulamisvaiheessa. Suunnittelualueen länsipuolella kulkee pohjois-eteläsuuntainen harjukso Siilasjärven itäpuolelta kohti Norjan rajaa pohjoiseen (viite 3/6–9). Osa tästä pohjavesialueesta sisältyy suunnittelualueeseen. Pienialaisempia lajittuneen hiekan alueita on mm. Tsahkaljärvellä, Paihkasjärven suunnalla ja Ailakka- ja Laassajokivarsissa.	
Muuta	
☐	Valtakunnallisesti arvokas moreenialue SAS_HKS.arvokasKalkki(E)
☐	Valtakunnallisesti arvokas kalkkikallioalue SAS_HKS.arvokasMoreeni(E)

Kuva 2. Alueen vesistöt, valuma-alueet ja pohjavesialueet.

© Metsähallitus 2017

Kuva 3. Alueen pinnanmuodot.

© Metsähallitus 2017

4A Natura 2000 -luontotyypit

Vastuuprosessi	Luonnonsuojelu	Kartta	☒	Luontotyypit (kuva 4)	☒	Luontotyyppien edustavuus (kuva 5)					
Selite	Lomakkeella kuvataan koko suunnittelualueen Natura 2000 -luontotyypit, niiden pinta-alat ja edustavuudet. Edustavuus -käsitteellä tarkoitetaan tässä yhteen- vetoa Natura-tietolomakkeiden edustavuus ja luonnontilaisuus -tiedoista. Edustavuus ilmentää, miten ”tyypillisenä” luontotyyppi alueella on, ja siihen vaikuttavat mm. luontotyypin rakenne, toiminta ja ennallistamismahdollisuudet. Lomakkeella tarkastellaan myös suunnittelualueen asemaa suojelualueverkostossa ja kyt- keytyneisyyttä muihin verkoston kohteisiin. Natura-aluekohtaiset luontotyyppitiedot esitetään tarvittaessa liitteessä x.										
Luontotyypit				Luontotyyppien edustavuus luokittain (ha), luontotyypit I ja II ²							
Koodi	Luontotyyppi * = ensisijaisen tärkeänä pidetty Natura 2000 -luontotyyppi	Pinta-ala, luon- totyyppi I (ha)	Pinta-ala, luon- totyyppi II (ha)	Erinomainen		Hyvä		Merkittävä		Ei merkittävä	
				LT I	LT II	LT I	LT II	LT I	LT II	LT I	LT II
3110	Karut kirkasvetiset järvet	450		441		9		0			
3210	Fennoskandian luonnontilaiset jokireitit	0	149		149		0				
3220	Tunturijoet ja purot	24		24		0		0			
4030	Kuivat nummet	0,68		0		0,68		0			
4060	Tunturikankaat	7545		7480		65		0			
4080	Tunturipajukot	5		5		0		0			
6150	Karut tunturiniityt	1241		1199		42		0			
6430	Kosteat suurruuhoniityt	0,59		0,59		0		0			
7140	Vaihettumissuot ja rantasuot	420		420		0		0			
7160	Lähteet ja lähdesuot	1,2		1,2		0,02		0			
7220	Huurresammallähteet*	0,08		0,08		0		0			
7230	Letot	51		39		12		0			
7240	Tuntureiden kalkki- ja virtavesivaikuttei- set sara- ja vihviläkasvustot*	0,18		0,18		0		0			
8110	Tuntureiden vyörySORAikot ja -lohka- reikot	34		28		2		4			
8210	Kalkkikalliot	13		12		1		0			
8220	Silikaattikalliot	549		549		0		0			
9040	Tunturikoivikot	1500		1453		36		11			
9050	Lehdot	100		100		0		0			

Luontotyyppien pinta-ala yhteensä (ha)		11935	149	11752	149	168		15			
Luontotyyppien osuus suunnittelualueesta (%)		97		96		1		0			
		Pinta-ala (ha)	Lisätietoja								
	Muu kuin Natura-luontotyyppi	362 (3 %)	Tiedot SAKTI (Suojelualueiden kuviotietojärjestelmä) 18.5.2016. Luontotyyppi-inventointia tehty vuosina 1997-2012, pääosin kuitenkin vuosina 1997-1999. Maastoinventointi 2782 ha (23 %) ja ilmakuvatulokinta 19 275 ha (77 %). Suunnittelualueen luontotyyppitiedosta valtaosa on kerätty ilmakuvatulokinnalla LUOTI-hankkeessa (1996-1999), ja LUOTI-inventointien tietojen pohjalta Natura-luontotyypit on johdettu MHGIS-tietokantaan. Em. seikat aiheuttavat epätarkkuutta inventoituihin luontotyyppisiin ja niiden pinta-alatietoihin. Saanan lähiympäristön luontotyyppitieto on kerätty vuoden 2008 jälkeen. "Muu kuin Natura-luontotyyppi" sisältää mm. rakkakivikoita ja karuimpia lumenviipyymiä.								
	Ei inventoitu										
Kaikki kuviot yhteensä		12 297									
Verkostotarkastelu											
Saanatunturin rinteillä olevilla suojelualueilla on erittäin edustava joukko lajistoltaan monipuolisia reheviä ja ravinteisia luontotyyppieitä kuten lehtoja, kosteita suuruuhoniittyjä, kalkkikallioita, lapinvuokkokankaita sekä lettoja ja huurresammallähteitä. Suunnittelualueella on laajalti edustettuna Suomen tunturiluonto koivuvyöhykkeen tuoreista koivikoista karumpiin jäkälätyyppeihin, kalkkivaikutteisista letoista paljakan karuihin rämeisiin sekä jokireiteistä tunturipurojen latvoille. Saanan alue yhdessä Mallan luonnonpuiston ja Käsivarren erämaan pohjoisosan suurtuntureiden kanssa muodostaa Suomen oloissa ainutlaatuisen kokonaisuuden tunturiluontoa koivuvyöhykkeestä paljakalle. Kalkkivaikutus, korkeat alueet ja mereisyys antavat oman ainutlaatuisen leimansa lajistoon ja luontotyyppisiin.											
Kilpisjärven seutu ja Saanan alue on osa monimuotoista ja rikasta tunturiluontoa kolmen valtakunnan rajalla Skandien vuoriston reunalla. Kolmen maan suojelualueet muodostavat toisiinsa kytkeytyneen verkoston: idässä ja pohjoisessa Käsivarren erämaa, Norjan rajalla Reisan kansallispuisto ja Haltin maisemansuojelualue Raisduottarhaldi, vierellä Mallan luonnonpuisto ja siitä länteen Ruotsin Pältsa ja Norjan Övre Dividalin kansallispuisto.											
Yhteenveto											
Suunnittelualueen keskeinen ja luontoarvoiltaan ehdottomasti monimuotoisin alue on Saana, jolla dolomiittikalkin esiintyminen ja kalkkivaikutuksen "valuminen" rinteitä alaspäin on luonut olosuhteet monenlaisille rehevien ja ravinteisten paikkojen luontotyypeille, kuten lapinvuokkokankaille, lehdoille ja reheville tunturiniityille ja –soille (viite 4/1-3). Alueella on puolimereisiä tuoreita tunturikoivikoita, kuten ruohokanukka-mustikkatyyppiä (CoMT) ja variksenmarjatyyppiä (ET), jotka ovat muualla Suomen tunturialueella harvinaisia. Suunnittelualueen laaja-alaisimmat luontodirektiivin luontotyypit ovat tunturikankaat (4060) (osuus 61 % alueesta) ja tunturikoivikot (9040) (osuus 12 %). Luontotyypeiltään monimuotoisin on Saanan (ja Jiehkkašin) alue. Luontodirektiivin luontotyypeistä EU:n tärkeinä pitämiä eli priorisoituja luontotyyppieitä (taulukossa *:llä) alueella ovat huurresammallähteet ja tuntureiden kalkki- ja virtavesivaikutteiset sara- ja vihviläkasvustot, joita esiintyy Saanan lisäksi Suomessa vain Mallalla ja Käsivarren erämaan pohjoisosan suurtuntureilla. Luontotyyppitiedot suunnittelualueelta ovat tarkimmat Saanalta ja sen ympäristöstä sekä Jiehkkaš-tuntureilta, joilla Metsähallitus inventoi vuosina 2008-2012. Muutoin tieto on epätarkkaa 1990-luvulla pääasiassa ilmakuvilta tulkittua tietoa. Täydennysinventoinnit olisivatkin tarpeen, etenkin pienialaisista ja harvinaisista, ilmakuvilta vaikeasti nähtävistä luontotyypeistä.											

² Luontotyyppi II esiintyy päällekkäisenä luontotyyppin I kanssa.

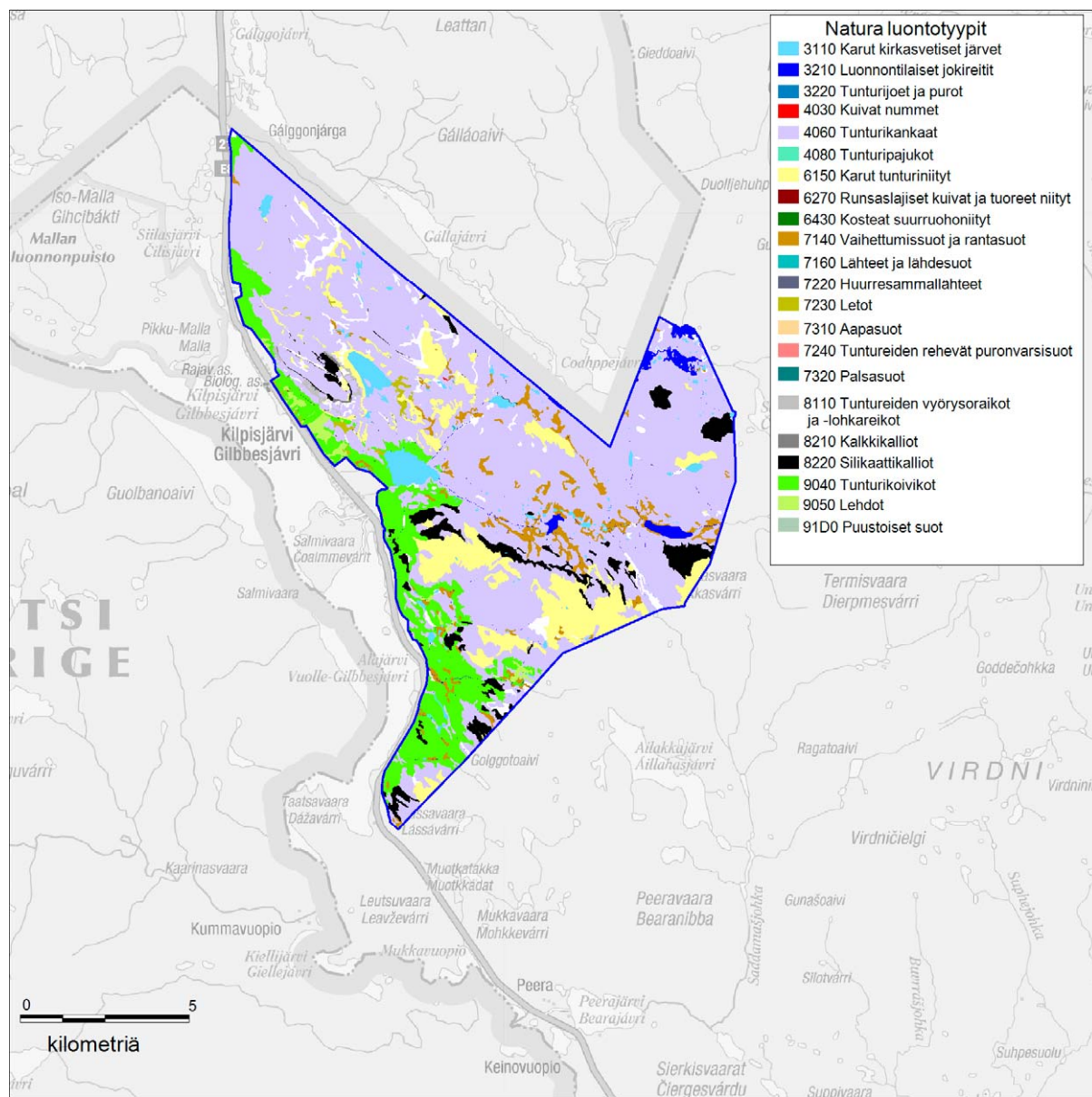
Suunnittelualueella esiintyvistä luontotyypeistä ovat uhanalaisia (viite 4/4) mm. tuulikankaat, huurresammallähteet, lettorämeet, lapinvuokkokankaat ja variksen-marjatunturikoivikot, joista kaksi viimeksi mainittua ovat uhanalaisia harvinaisuutensa vuoksi. Tiedot suunnittelualueen uhanalaisista luontotyypeistä ovat valitettavan puutteelliset.

Suomi raportoi Suomessa esiintyvien luontodirektiivin luontotyyppien ns. suotuisan suojelun tasosta EU:lle vuonna 2013. Suojelun taso katsotaan ”suotuisaksi” silloin, kun kyseisen luontotyyppin levinneisyysalue, ominaispiirteet ja sille tyypillinen lajisto säilyvät pitkällä aikavälillä. Suomen tunturialueella suojelutason arvioitiin olevan ”Epäsuotuisa, riittämätön - heikkenevä” tunturikankailla ja -koivikoilla sekä palsasoilla. Raportin mukaan tunturikankaiden ja -koivikoiden luonnontila on Suomessa heikentynyt voimakkaan laidunnuksen ja koivikoilla monin paikoin tunturimittarituhon ja sen jälkeisen koivun hitaan uudistumisen takia (viite 4/5). 1960-luvulla tunturimittari (*Epirrita autumnata*) aiheutti laajoja tuhoja tunturikoivikoissa Ylä-Lapissa, Käsivarressa mm. Lätäsenon varrella ja Ropin suunnalla. Tämän jälkeen Kilpisjärven alueella on ollut tunturimittarituhon mm. 2000-luvun puolivälissä. Näistä mittarituhon Kilpisjärven alueen tunturikoivikot ovat toipuneet hyvin lämpimien kesien ja syksyjen ansiosta (viite 4/1, 4/6). Tunturimittari aiheutti kesällä 2013 koivikoiden lehdettömäksi syöntiä paikallisesti Kilpisjärven ympäristössä (mm. Mallan luonnonpuistossa ja Muotkatakasassa). Osittaista syönnöstä oli laajemmalla alueella Kilpisjärvellä. Aikuisten mittariperhosten määrät olivat alhaisemmat kuin edellisenä syksynä, eivätkä mittarituhot olleet lainkaan niin pahat kuin edellisen huipun aikana 2000-luvun puolivälissä, (viite 4/7).

Voimakkaan laidunnuksen vaikutukset näkyvät sekä aluskasvillisuudessa että puu- ja pensaskerroksessa. Porojen pitkäaikainen voimakas laidunnus muokkaa ja muuttaa kasvillisuuden koostumusta, rakennetta ja runsautta. Voimakas laiduntaminen näkyy selvimmin jäkälävaltaisissa kesälaidunalueiden tunturikoivikoissa ja -kankailla; mm. pintakasvillisuuden kulumisena ja koivun tyvivesojen ja pensaiden vähytenä. Kesälaidunnus vaikuttaa kasvien runsauteen ja muuttaa lajiston runsaussuhteita eri kasvillisuuskerroksissa. Koivun uudistumiseen kesälaidunnuksella on suuri merkitys. Talvilaidunnus vähentää selvimmin maajäkälien määrää. Talvilaidunnus ei vaikuta muuhun kasvillisuuteen yhtä voimakkaasti kuin kesälaidunnus (viite 4/8). Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen (nykyään osa Luonnonvarakeskusta) viimeisimmän jäkälälaidunten tilaa selvittävän tutkimuksen mukaan jäkälikköjen biomassa vuosien 2005–2008 mittauksissa oli monin paikoin pienempi kuin vuosina 1995–1996. Talvilaidunten jäkäläkiöt Käsivarren pohjoisosissa arvioitiin ”voimakkaasti kuluneiksi” (jäkälän biomassa alle 300 kg/ha) (viite 4/9). Jos voimakas laidunnuspaine jatkuu, niin tunturiluontotyyppien luonnontila voi heikentyä, etenkin jäkäläisillä tunturikoivikoilla ja -kankailla sekä herkästi kuluville tyypeillä kuten lapinvuokkokankailla ja tuulikankailla. Laidunten kuntoon vaikuttavat osaltaan myös laidunalueiden supistuminen ja pirstoutuminen muun maankäytön takia sekä muut kilpailevat maankäyttömuodot.

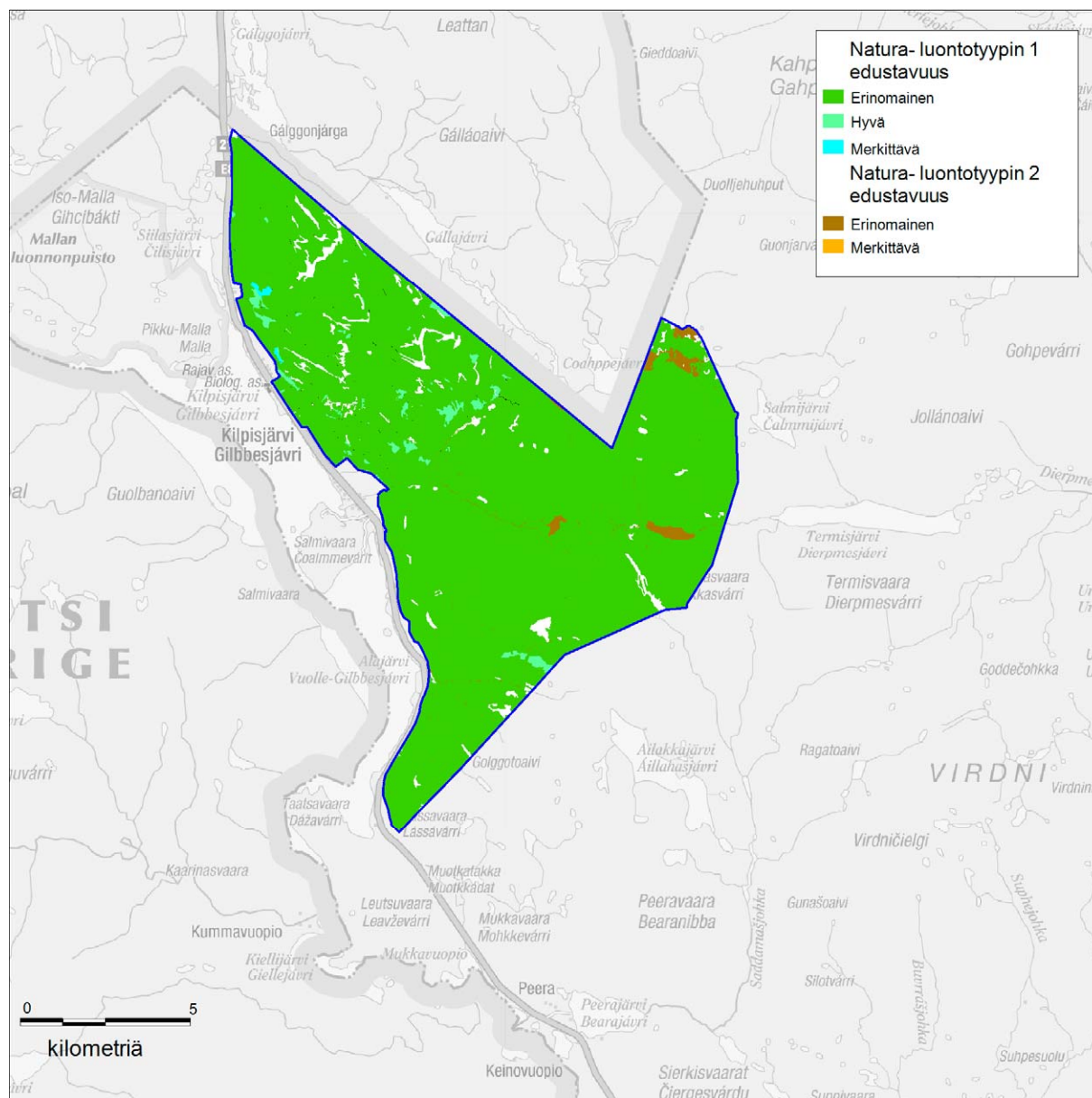
Ilmastonmuutos on arvioitu tulevaisuudessa entisestään kasvavaksi uhkaksi tunturiluonnolle. Ilmaston lämpenemisen myötä umpeenkasvun, mm. pajukoitumisen on ennustettu lisääntyvän, mikä saattaa uhata tuntureilla avointen luontotyyppien, kuten tunturiniittyjen säilymistä. Joidenkin viime aikoina tehtyjen tutkimusten mukaan porojen laidunnus hillitsee ilmaston lämpenemisen aikaansaamia muutoksia kasvillisuudessa, kuten pajukoitumista ja varpujen runsastumista (viite 4/10–13). Kohtuullinen laidunnus voi ylläpitää lajiston monimuotoisuutta ravinteisilla luontotyypeillä, kuten runsaslajisilla tunturiniityillä ja pienruoholumenviipymillä (viite 4/4). Laidunnuksen on todettu stimuloivan ravinteiden kiertoa ja lisäävän lajistossa mm. ruohojen ja heinien määrää. (viitteet 4/14–17).

Asumiseen ja matkailuun liittyvä rakentaminen ja kylän laajentuminen Saanan alarinteillä voivat luoda paineita lähistön suojelualueille. Kesäaikainen liikkuminen ja maastoliikenne voivat kuluttaa herkkiä luontotyyppejä, kuten lehtoja, lettoja, lähteikköjä ja lähdepurojen varsia retkipolkujen varsilla, etenkin Saanan alueella, mutta myös Tshakaljärven ympäristössä ja kaikkialla kylän läheisyydessä. Ihmisten ja porojen aiheuttama tallausta kuluttaa herkkiä ohutturpeisia paikkoja letoilla, lähteiköissä ja tihkupinnoilla. Etenkin harvinaiset ja hyvin pienialaiset luontotyyppi esiintymät, kuten huurresammallähteet ja tunturien kalkki- ja virtavesivaikutteiset sara- ja vihviläkasvustot ovat vaarassa vahingoittua ja jopa hävitä kokonaan.

Kuva 4. Suunnittelualan luontotyytit

© Metsähallitus 2017

Kuva 5. Suunnittelalueen luontotyyppien edustavuus

Natura 2000 -luontotyyppien edustavuus.

© Metsähallitus 2017

5 Lajisto

Vastuuprosessi	Luonnonsuojelu			Kartta		
Selite	Lomakkeen tarkoituksena on antaa kuva suunnittelualueen keskeisistä lajistoarvoista sekä tuoda esiin lajiston piirteitä, jotka on huomioitava alueen hoidon ja käytön suunnittelussa. Sama laji voi sisältyä useampaan luokitukseen: esimerkiksi useat uhanalaiset lajit ovat myös direktiivilajeja. Kaikissa lajiryhmissä yksikkönä on ryhmään kuuluvien, alueella esiintyvien lajien kpl-määrä. Natura-aluekohtaiset tarkemmat tiedot lajeista esitetään tarvittaessa liitteessä x.					
Luokitus	Linnut	Muut selkärangai- set	Selkärangattomat	Putkilokasvit	Itiökasvit	Sienet
Erityisesti suojeltavat lajit	1		4	4	32	
Muut uhanalaiset lajit	6	4	29	17	56	1
Silmälläpidettävät lajit	2	2	56	26	70	2
Alueellisesti uhanalaiset lajit					10	
Lajit, joiden suojelemiseksi osoitetaan Natura- alueita (luontodirektiivin liite II, lintudirektiivin liite I)	11	1	4	2	2	
Lajit, jotka edellyttävät tiukkaa suojelua, ja joi- den lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittä- minen ja heikentäminen on kielletty (luontodirektiivin liite IV)		1		2		
Vierasperäiset tai haitallisesti runsastuneet lajit						
Lajistotietoa						
Uhanalaisuus linnut Tiainen ym. (2015) mukaan (viite 5/1a), nisäkkäät Liukko ym. (2015) mukaan (viite 5/1b), erityisesti suojeltavat ja uhanalaiset ls-asetuksen (07/2013) mukaan. Tiedot putkilokasvien ja itiökasvien osalta Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmästä, 05/2016 (Suomen ympäristökeskus).						
Saanan alueen pesimälinnusto koostuu tunturikoivikkojen metsälajistosta sekä avoimien tunturimaiden linnustosta. Alueen linnusto tunnetaan erittäin hyvin, koska alue on esimerkiksi Käsivarren erämaa-alueeseen verrattuna helposti saavutettavissa. Alueella pesii useita uhanalaisia ja häiriöille herkkiä lajeja, jotka voivat häiriytyä alueella liikkuvien ihmisten vuoksi. Pesäpaikkojen huomioimisella ja hyvällä suunnittelulla ja polkuverkostolla luonnossa liikkujien kulkua voidaan ohjata siten, että häiriö herkimmille linnuille jää vähäiseksi. Alueella elää edustava pikkunisäkäslajisto, johon kuuluu mm. Fennoskandian alueelle endeeminen tunturisopuli. Alueelta ei ole tiedossa vanhoja naalin pesiä.						
Saana on uhanalaiselta lajistoltaan arvokkain kokonaisuus suunnittelualueella. Kalkkikalliot ja -pahdat sekä laajat kalkkivyyrylohkareikot, lapinvuokkokankaat, lähteiköt, lähdepu- rot ja ohutturpeiset lettosuot ovat uhanalaisen kasvilajiston arvokkaimpia elinympäristöjä Saanan rinteillä. Tiedot Saanan uhanalaisesta putkilokasvilajistosta ovat hyvät, koska alueella on tehty biologista tutkimusta pitkään. Yliopistot ja kasvimuseot, kuten Helsingin yliopiston biologinen tutkimusasema ja kasvimuseo (LTKM) tekevät Saanalla jatkuvasti lajistoseurantaa ja tutkimuksia. Metla (nykyinen Luke) teki systemaattista putkilokasvikartoitusta 2000-luvulla Saanalla ja Mallalla. Metsähallitus täydensi uhanalaisten putkilokas- vien ja sammalten esiintymätietoja Saanan rinteillä vuosina 2008–2011 (viitteet 5/2-5/4) ja teki lajistoselvityksiä myös Kilpisjärvi 2020-kehittämishankkeen yhteydessä (viite 5/5). Alueen jäkälälajistosta on joitakin tutkimuksia (viite 5/6), mutta sienilajisto on huonommin tutkittua. Saanaa ympäröivällä alueella kalkkivaikutusta on lähinnä Korkea Jehkasilla,						

jolla esiintyy harvinaista kalkkilajistoa. Muu alue, kuten Saarijärven ja Ailakkavaaran seutu, ovat kasvistoltaan karumpaa, eikä sieltä tunneta juurikaan uhanalaisten lajien esiintymiä. Alueiden lajistoa on selvitetty vähemmän.

Saanan (ja paikoin Korkea Jehkasin) putkilokasvi- ja sammallajistossa on monia kalkinvaatioita tai -suosijoita. Suunnittelualueelta tunnetaan noin 20 uhanalaista putkilokasvilajia (viite 4/2), joista neljä, pahtahietaorvokki, arnikki, sukassara ja ruijanvihvilä ovat erityisesti suojeltavia lajeja (liite x). Pahtahietaorvokkia esiintyy Suomessa ainoastaan Mallalla ja Saanalla ja arnikin esiintymistäkin pääosa on Käsivarren suurtuntureilla. Alueella on lähes 30 silmälläpidettävää putkilokasvilajia, joista mm. pahta-aillakin, isokissankäpälän, lumikynsimön ja jääleinikin esiintyminen rajoittuu Kilpisjärvelle tai Käsivarren pohjoisosan suurtuntureille. Saanan alueelta tunnetaan yli 50 uhanalaista sammallajia, joista noin 30 on erityisesti suojeltavia lajeja. Lajistossa on paljon vain Enontekiön suurtunturialueelta tavattua lajistoa. Esimerkiksi napalehväsammas kasvaa Suomessa vain Korkea Jehkasilla. Lisäksi alueelta tunnetaan noin 40 silmälläpidettävää sammallajia (liite x). Alueen jäkälälajistossa on myös harvinaisuuksia, kuten tunturivaha- ja tummakultajäkälä, joita tunnetaan vain muutamilta alueilta Suomesta. Noin 30 uhanalaisesta jäkälälajista on neljä erityisesti suojeltavaa jäkälää.

Direktiivilajeista Saanan suunnittelualueella esiintyvät pahtahietaorvokki ja tundrasara, sammalista lapinpahtasammas ja pohjankellosammas. Edellä mainitut sammallajit tunnetaan lähinnä Mallalta ja Saanalta, joilla niillä on vain muutamia esiintymiä kalkkipahdoilla ja -kallioilla. Pahtahietaorvokin esiintymät ovat kalkkipahdoilla ja niiden alustojen vyöry-soraikoilla. Tundrasaran esiintymät ovat Saanan lakialueella. Luontodirektiivin raportoinnissa kaudelle 2007–2012 on todettu pahtahietaorvokin ja tundrasaran ns. suotuisan suojelutason olevan suotuisa alpiinisella alueella, ts. lajien levinneisyysalue on riittävän laaja ja esiintymien tila on vakaa. Pohjankellosammalle ja lapinpahtasammalle on raportissa arvioitu suotuisan suojelutason olevan ”epäsuotuisa, riittämätön” (viite 5/7).

Monet Saanan ja lähiympäristön harvinaiset kasvilajit ovat Norjan ja Ruotsin puolelle sijoittuvan levinneisyysalueensa reunoilla. Saanalla esiintyvää uhanalaista lajistoa esiintyy myös Mallatuntureilla, Jehkasilla ja joillakin suurtuntureilla Käsivarren erämaassa. Uhanalaislajistossa on useita erittäin harvinaisia pahdoilla tai vyörylouhikoissa esiintyviä lajeja. Monet harvinaisten kasvien esiintymät ovat herkästi kuluviissa elinympäristöissä, kuten lähteiköissä, rinneosoilla ja tunturikankailla. Saanan rinteillä kulkevien retkipolkujen varsiilla on useita uhanalaisten ja silmälläpidettävien putkilokasvilajien ja sammalten esiintymiä. Näiden esiintymien säilyminen pitää turvata pitämällä reitit hyvässä kunnossa, esimerkiksi tekemällä pitkospiita tarvittaessa ja retkeilijöiden ohjauksella ja valistuksella. Monilla lajeilla esiintymät ovat pieniä ja niiden häviämiskat on suuri, esimerkiksi kivivyöry tai kasvupaikan talleantuminen voi helposti heikentää tai tuhota pienen kasvuston. Voimakas laidunnuspaine saattaa uhata erityisesti yksilömäärältään pieniä esiintymiä. Joissakin tutkimuksissa on todettu sopivan laidunnuksen olevan eduksi kasveille, esim. avoimilla paikoilla esiintyville lajeille kuten pienikokoiset norjanarho ja otasilmäruoho (viite 4/16). Tulevaisuudessa ilmastonmuutos on nousemassa merkittäväksi uhaksi monille tunturipaljakan lajeille. Avoimessa ympäristössä viihtyvät tunturikasvit eivät pärjää kilpailussa, kun umpeenkasvu ja rehevöityminen muuttavat niiden kasvupaikat niille epäedullisiksi.

Saanan uhanalaiselle ja silmälläpidettävälle selkärangatonlajistolle tärkeimmät elinympäristöt ovat pääasiassa samoja kuin putkilokasveille ja itiökasveille. Perhoslajiston kannalta erityisen arvokkaita ovat vyöry-soraikot, tunturiniityt ja lapinvuokkokankaat. Saanan perhoslajistoa on seurattu erityisen tarkasti vuodesta 2008 lähtien (viite 5/8). Tehostetun seurannan ansiosta Saanaa voidaan pitää valtakunnan parhaana tunturiperhospaikkana: alueelta on havaittu yhteensä 41 uhanalaista tai silmälläpidettävää lajia, joista peräti seitsemää on myös ehdotettu erityisesti suojeltaviksi lajeiksi (viite 5/8). Vertailuna todettakoon, että läheiseltä Pikku-Mallalta on havaittu 29 vastaavaa lajia, joista kahta on ehdotettu erityisesti suojeltaviksi. Saanan merkitys on korostuneen suuri sellaisille lajeille, joiden levinneisyys Fennoskandiassa rajoittuu Kõlivuoriston alueelle. Muista selkärangattomista eläimistä Saanalla esiintyy yksi direktiivilaji, lettosiemenkotilo. Saanan rinteiden lähteiköt ja letot ovat useiden harvinaisten vesihyönteisten, kuten vesiperhosten, sääskien ja kärpästen tärkeimpiä elinympäristöjä. Näille lajeille tärkeää on vesijatkumon pysyvyys ja sopiva elinalusta (sammalet sekä lähdepurojen sora ja karike).

Saanan merkitystä selkärangatonlajistolle voidaan pitää Suomen olosuhteissa korvaamattomana. Alueen arvo, yhdessä Mallan luonnonpuiston ja Käsivarren erämaa-alueen kanssa, muodostuu ultimately geologisista (kalkkivaikutus, korkeuserot) ja maantieteellisistä (leveyspiiri, ilmasto) olosuhteista. Saanalta ja muilta suurtuntureilta tunnetaan useita lajeja, joita ei tunneta Suomessa mistään muualta. Monilla lajeilla on fragmentaarinen, holarkkinen levinneisyys tai lajien levinneisyys voi olla suppeampi (esim. erittäin uhanalainen pohjansurviaiskoi). On huomattava, että Saanalta tunnetaan parhaiten perhoset. Kahden lajistollisesti rikkaan hyönteislahkon, kaksisiipisten ja pistiäisten, monimuotoisuus on toistaiseksi riittämättömästi selvitetty. Suurimpana uhkana lajistolle on ilmastonmuutos, joka vaikuttaa suoraan lajien fysiologian kautta elinkierto- ja epäsuorasti elinympäristöjen muuttumisen kautta. Rakentaminen voi myös uhata eräiden pienialaisesti esiintyvien lajien populaatiota.

6 Kulttuuriperintö

Vastuuprosessi	Luonnonsuojelu	Kartta	☐	
Selite	Kulttuuriperinnön nykytilakuvaus käsittää suunnittelualueen maisema-arvojen sekä rakennusperinnön ja arkeologisten kohteiden kuvauksen. Kuvauksen tavoitteena on tunnistaa suunnittelualueen keskeiset kulttuuriperintöarvot.			
Alueen kuvaus, maisema				
Suomen maisemamaakuntajaossa alue kuuluu Peräpohjolan – Lapin maisemamaakuntaan ja Käsivarren ylätunturien maisemaseutuun (viite 6/1). Saanan alue on luokiteltu valtakunnallisesti arvokkaaksi maisema-alueeksi. Maisema-alue rajautuu etelässä Ailakkavaaran pohjoisrinteeseen, lännessä Kilpisjärveen, pohjoisessa Korkea Jehkasin etelärinteeseen ja idässä Iso Jehkasin länsirinteeseen (viite 6/4).				
Saamelaisten kotiseutualueen valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventointi alkoi keväällä 2014, ja valtioneuvosto vahvistaa uudet maisema-alueet todennäköisesti vuonna 2017. Käsivarteen on ehdotettu uutta valtakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta (Käsivarren suurtunturien maisemat), joka sisältää lähes koko suunnitelma-alueen.				
Alueen kuvaus, rakennusperintö ja arkeologia				
Alueen arkeologisia kulttuuriperintökohteita on inventoitu viimeksi v. 2010–2011. Alueelta tunnetaan yhteensä 48 arkeologista kulttuuriperintökohdetta, joista 20 on muinaisjäännöskohteita ja 28 muita arkeologisia kulttuuriperintökohteita. Muinaisjäännöksistä valtaosa on esihistoriallisen ja historiallisen ajan asuinpaikkoja. Nuorempiin arkeologisiin kohteisiin lukeutuvat mm. alueella yleiset toisen maailmansodan aikaiset kohteet. Useimmat arkeologiset kohteet ovat hyvässä tai keskinkertaisessa kunnossa. Joitakin reittien varsilla olevia kohteita uhkaa voimakas maastonkuluminen (viite 6/2).				
Kilpisjärven alueelle on asetettu todennäköisesti heti kun viimeisimmän jääkauden aikainen jääpeite sulii alueelta ja elämisen edellytykset täyttyivät. Alueen otollisuudesta kertovat useat pienet asuinpaikat rannoilla ja tunturiylängöllä. Myöhemmät asuinpaikat ovat erilaisia, vaikka toimeentulo olikin entisenkaltaisen. Rautakauden loppupuolella pohjoisen asukkaat ottivat käyttöön kota-asumustensa lämmittämiseen uudenlaisen suorakaiteen muotoisen tulisijatyypin. Sellaisten käyttö jatkui satoja vuosia ja niitä on Kilpisjärveltäkin löydetty useita. Usein tulisijoja on paikalla vain yksi, mutta Kukkulajoen varrella on kuuden ja Tsahkaljärven rannalla neljän liesilatoksen rivi. Kilpisjärven tienoo on ollut 1800-luvun lopulla ilmeisesti Ruotsin alamaisina olleiden saamelaisten porojen laidunta (6/5). Saanatunturi tunnetaan saamelaisten pyhänä paikkana. Jatkosodan aikana saksalaisjoukoilla oli Kilpisjärven alueella laajat puolustusasemat. Alueella onkin runsaasti korsujen, tähystyspaikkojen, ampumapesäkkeiden, sotilaiden asumapaikkojen ja vankileirien jäännöksiä. Saksalaisten ja suomalaisten väliset viimeiset taistelut käytiin Kilpisjärvellä huhtikuussa 1945 (viite 6/2).				
Alueella ei ole asetuksella valtion omistamista rakennuksista (480/1985) tai lailla rakennusperinnön suojelusta (498/2010) suojeltuja rakennuksia eikä valtakunnallisesti merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä.				
Kohteet				
Maisema				
Luokka	Kpl	Nimi		
Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue	1	Saana		

Lisätietoja					
Rakennusperintö					
Luokka	kpl	Nimi			
Lisätietoja					
Arkeologiset kohteet		Muut arkeologiset kohteet		Muu kulttuuriperintö	
Tyyppi (muinaismuistorekisterikohde)	Kpl	Tyyppi (muut kohteet)	Kpl	Luokka	Kpl
Asuinpaikat	13	Sotahistorialliset kohteet	24		
Purnut	4	Tulisijat	3		
Raaka-aineen hankintapaikat	1	Kämpät	1		
Muinaisjäännösryhmät	1				
Löytöpaikat	1				
Paikalliskulttuuri					
Esihistoriallisista muinaisjäännöksistä ei harvaa poikkeusta lukuun ottamatta voida tietää, minkä ihmisryhmän jälkiä ne ovat. Elintavat eri ihmisryhmillä olivat tuhansia vuosia esihistorian aikana niin samankaltaisia, että myös heiltä maastoon jääneet jäljet ovat toistensa kaltaisia. Alueen varhaisimmat jäänteet, joita pidetään varmasti saamelaisperäisinä, ovat niin kutsuttuja suorakaiteen muotoisia liesilatomuksia. Liesilatomuksista varhaisimmat ovat peräisin rautakaudelta, mutta niiden käyttö jatkui pitkälle historialliselle ajalle. Toki myös varhaisemmat jäänteet voivat olla saman ihmisryhmän jäljiltä, mutta niistä ei olla tutkijoiden kesken yksimielisyyttä. Saamelainen kulttuurimaisema muodostuu perinteisestä luonnonkäytöstä, paikannimistä, maaston muodoista ja maisemaan liitettävistä tarinoista, pyhistä paikoista ja historiasta. Saamelainen kulttuurimaisema muodostuu ennen kaikkea maisemaan liitetyistä arvoista, tapaoikeudesta ja perinteisestä tiedosta. Jiehkaksen itäpuolella on kesämerkitys-paikka, joka on ollut käytössä 1970-luvun lopusta vuoteen 2008 saakka (viite 6/3).					
Lisätietoja					

7A Luonnon virkistyskäyttö: retkeily ja luontomatkailu

Vastuuprosessi	Luonnon virkistyskäyttö	Kartta	☒ ☐	Palveluvarustus Kävijävirrat
Selite	Nykyisestä luonnon virkistyskäytöstä kuvataan retkeilyn ja luontomatkailun toimintaympäristöä, suunnittelualueen vetovoimaa ja merkitystä virkistyskäyttökohteena sekä nykyistä kysyntää, tarjontaa ja matkailun yhteistyötä. Kysyntätietoja ovat mm. tiedot käyntimääristä ja asiakastytyväisyydestä. Tarjonnalla tarkoitetaan retkeilyreittien, rakenteiden ja rakennelmien määrää, kapasiteettia ja kuntoa. Tavoitteena on analysoida palvelujen ja palveluketjujen toimivuutta asiakaslähtöisesti.			
Toimintaympäristön kuvaus				
Kilpisjärven alueella luontomatkailun ja virkistyskäytön suurimpina vetovoimatekijöinä voidaan pitää alueen ainutlaatuista tunturiluontoa ja maisemia. Vetovoimana voidaan myös pitää myös alueen suosituimpia luontoaktiviteetteja, kuten esimerkiksi kalastusta, moottorikelkkailua ja retkeilyä, joita voidaan harrastaa lähellä matkailijoiden tarvitsemia palveluja. Matkailukeskuksena Kilpisjärvi on kasvanut 1950 -luvulta lähtien, omatoimisten ja ohjattujen virkistysaktiviteettien suosion lisääntyessä. 2000-luvulla vapaa-ajan asuntorakentaminen on lisännyt alueen virkistyskäyttöä, varsinkin talvikuukausina. Kilpisjärvi 2020-kehittämissuunnitelman (Viite 7/1) mukaan Kilpisjärven kyläkeskuksessa yövyttiin vuonna 2009 yli 51 000 kertaa. Kehittämissuunnitelmassa yöpymisvuorokausien määrään tavoitellaan kolminkertaistuvan seuraavan kymmenen vuoden aikana. Metsähallituksen 2010 valmistuneen Käsivarren erämaan ja Kilpisjärven alueen kävijätutkimuksen mukaan valtion mailla liikkuneet virkistyskävijät toivat alueelle 4,3 miljoonan euron tulovaikutuksen ja 57 henkilötyövuoden työllisyysvaikutuksen. Kilpisjärven alueen virkistyskäyttö painottuu huhti-toukokuussa ja kesä-syyskuussa tapahtuvaan, kausiluonteiseen ja pääosin omatoimiseen liikkumiseen. Virkistyskäytön painopiste kesäisin on Saanalle vievällä polulla sekä Mallan luonnonpuistossa. Talvella alueen virkistyskäyttö keskittyy Kolmen valtakunnan rajapyykille, Kilpisjärvelle sekä Saana- ja Tsahkaljärville. Saanan luonnonsuojelualueella ja lehtojensuojelualueella liikkuminen tapahtuu yksinomaan lihasvoimin, Saanajärvelle talvisin myös merkittyjä moottorikelkkauria pitkin. Saana on suosittu varjo- ja riippuliitokohde, mistä voi keväisin olla häiriötä pahdoilla pesiville petolinnuille. Paikallista väestöä lukuun ottamatta maastoliikennelupia ei reitistöjen ulkopuolelle Saanan alueella myönnetä. Kilpisjärven alue kokonaisuudessaan sekä Norjan, Suomen ja Ruotsin yhteinen Kalottireitti kuuluvat virkistyskäytön ja luontomatkailun painopistealueisiin Tunturi-Lapin puistoalueella. Malla-Saanan alue on käyntimäärillä mitattuna virkistyskäytön selkeä painopiste Kilpisjärvellä, minkä vuoksi myös suurin osa virkistyskäyttöä palvelevista ja sitä ohjaavista rakenteista ja reiteistä keskittyy alueelle. Käyntimäärä on alueella pysynyt jokseenkin samana viime vuosina. Kalottireitti linjautuu Käsivarren erämaa-alueelta Tsahkaljärven eteläpään ja Saanan lehtojensuojelualueen lävitse Mallan luonnonpuistoon. Merkityillä poluilla osa kosteimmista osuuksista on pitkostettu. Maalis-toukokuussa kyläkeskuksesta Tsahkaljärvelle ja Saanan ympäri ylläpidetään latuverkostoa. Kilpisjärven kyläkeskuksesta pääsee moottorikelkkauria pitkin Saanan ympäri sekä Käsivarren erämaa-alueelle, Termisjärven suuntaan. Kilpisjärveltä on yhteydet Norjan ja Ruotsin moottorikelkkareitistöille. Käsivarren erämaa-alueella tapahtuvaa moottorikelkkailua on rajoitettu poronhoidollisista ja luonnonsuojelullisista syistä. Haltin suuntaan jatkuvalla talvireitillä moottorikelkkailu on mahdollista ainoastaan oppaan johdolla, tai Metsähallituksen erityisluvalla. Luontomatkailutoiminta Malla-Saana-Tsahkaljärven alueella keskittyy pääasiassa olemassa oleville reiteille. Ohjatuista aktiviteeteista yleisimpiä ovat hiihto- ja patikkaretket, moottorikelkka- ja pilkkiretket sekä vähäisessä määrin koiravaljakoretket. Ohjattuja retkiä tehdään varsinkin alueen suosituimmille nähtävyyksille, Saanatunturin huipulle ja Kolmen valtakunnan rajapyykille sekä Saanajärvelle. Virkistyskalastuskohteista suosituin on Saanajärvi (Sánájávri). Saanan luonnonsuojelualueesta annettu asetus (496/1988) rajoittaa suojelualueella liikkumista 15.5–1.9., pois lukien paikallisen väestön riekonmetsästyksen ja poronhoitoon liittyvä liikkuminen. Asetuksessa kielletään myös leiriytyminen ja avotulen teko. Saanan luonnonsuojelualue on topografialtaan epäedullinen virkistyskäytölle, eikä sillä				

ole merkittävää virkistyskäytöllistä arvoa. Lehtojensuojelualueella lehtojensuojeluasetus rajoittaa avotulentekoa ja leiriytymistä, sen sijaan liikkuminen, metsästys ja marjastus ovat sallittuja. Pääosa alueen virkistyskäytöstä on reiteillä tapahtuvaa patikka- ja hiihtoretkeilyä. Lehtojensuojelualueen merkitys myös paikalliselle virkistyskäytölle on kohtalainen. Aluetta käytetään vähäisissä määrin metsästyksessä ja keräilytalouteen. Lehtojensuojelualueen reitillä on suojelualueen rajausta osoittavat merkipaalut.

Paikallinen väestö metsästää suunnittelualueella riekkoa ja kiirunaa ja marjastaa ja sienestää. Kotitarvekalastusta harjoitetaan vähäisessä määrin Saana- ja Tsahkaljärvissä. 2011 saakka kotitarvepuun hankintaan myönnettiin lupia Siilasvuomaan sekä Saanan etelärinteillä suojelualueiden ulkopuolelle. Nykyisin paikallisten asukkaiden polttopuun otto on ohjattu Ailakkalahteen.

Vetovoima ja merkitys

Alueen suosituin kesäretkeilykohde on Saanatunturi, jonka huiputtaa vuosittain lähes 15 000 retkeilijää. Talvikaudella moottorikelkkailijat ovat alueen merkittävän kävijäryhmä. Moottorikelkkailu keskittyy kevätkuukausina Saana-Tsahkaljärvi-Kilpisjärvi alueen reiteille ja järville. Alueen merkitys paikalliselle virkistyskäytölle; marjastukselle, sienestykselle ja metsästykselle on kohtalainen. Alueen virkistyskäyttöön liittyvän luontomatkailutoiminnan merkitys aluetaloudelle ja työllisyydelle on suuri.

Kävijälaskentakohteet		Kävijätutkimus				Viipymä	
Tunnus	Nimi	Kävijätutkimuksen nimi	Käsivarren erämaan- ja Kilpisjärven alueen kävijätutkimus	Vuosi	2009-2010	Viipymä yöpyjät vrk	4,7
	Saanan alue, Käsivarren erämaa.	Kävijätyytyväisyys indeksi			3,98	Kävijä vrk	
Kävijälaskennan kattavuus suun.alueesta %		Tyytyväisyys palveluihin			3,63	Polttopuun käyttö ja jäte	
		Tyytyväisyys ympäristöön			4,12		
Kävijälaskentatiedot		Odotusten täyttyminen			4,40	Vuosi	2015
Vuosi	Käyntimäärä	Häiriötekijöiden kokeminen			4,24	Sekajäte	2,88 m³
2015	62 600 (Maastoliikenteen osuus 39 %)	Paikalliset kävijät%				Vuosi	2015
2016	68 200 (Maastoliikenteen osuus 34 %)	Kotimaiset matkailijat (%)			92	Polttopuu	17,4 m³
Paikallistaloudelliset vaikutukset		Ulkomaalaiset matkailijat (%)			8		
Vuosi (uusin)	2010						
Työllisyysvaikutus	57	Päiväkävijät (%)			52		
Tulovaikutus milj. e	4,3	Yöpyjät alueella (%)			48		
Lisätietoja		Viipymä päiväkävijät h			7,4		
Lisätietoja							

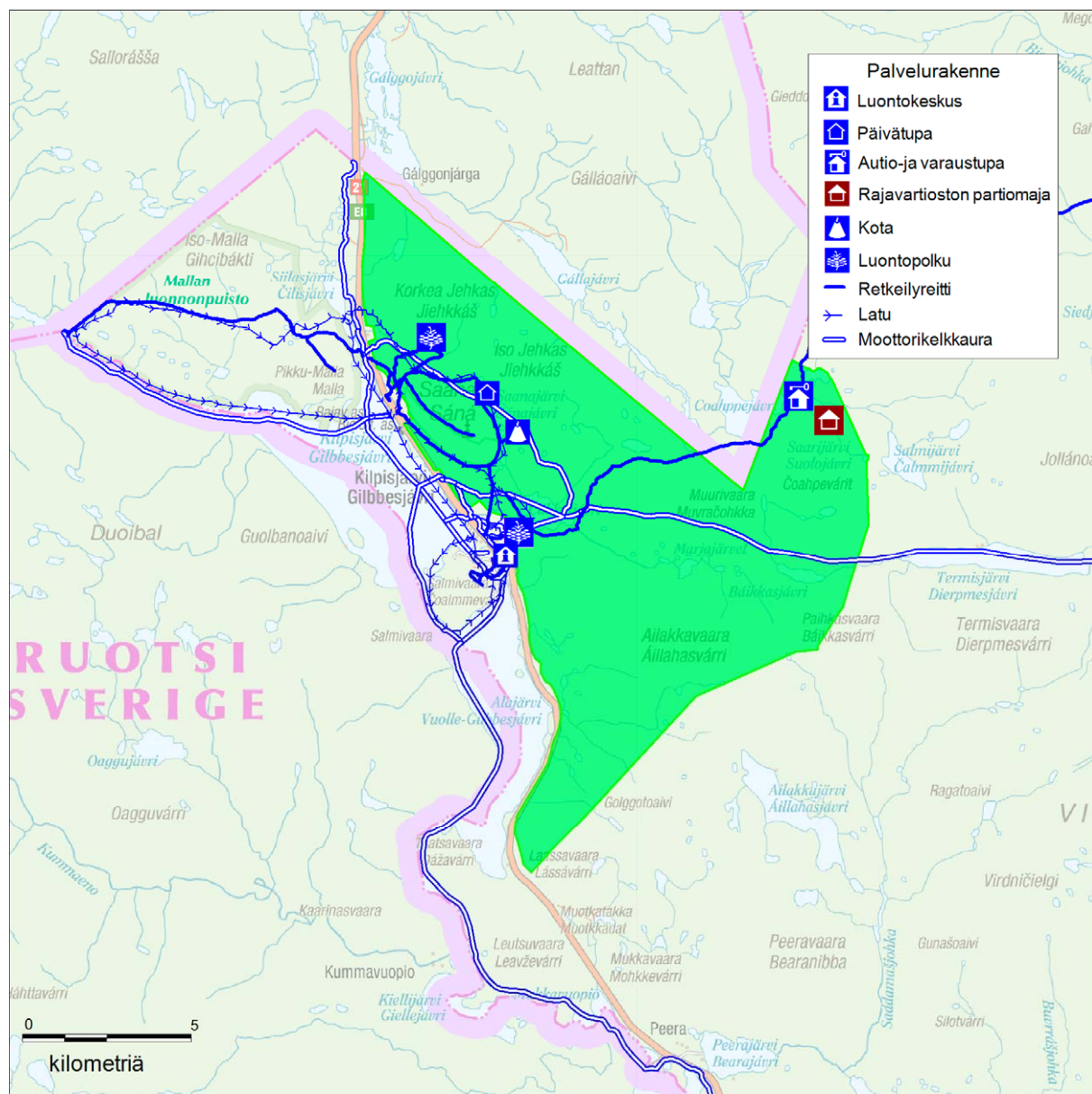
--

Retkeilypalvelujen tarjonta									
Rakennukset	Lkm	Kapasi- teetti (hlö)	Kunto			Ylläpito		Muulla kuin valtion alueella	Lisätietoja
			Hyvä	Kesk.	Huono	Mh	Muu		
Autio- ja varaustuvat	1	10+10			X	X			Saarijärvi (1961). Huonossa kunnossa. Peruskorjattava 3-5 vuoden kuluessa. Suunniteltu Puvrrasjohkan autiotuvan siirtämistä Saarijärvelle.
Päivätuvat	1	10		X		X			Saanajärvi (1974). Keskinkertaisessa kunnossa. Peruskorjattava 3-5 vuoden kuluessa. Kunnostuksesta laadittu suunnitelma.
Kodat ja tulistelupaikat	1	10		X		X			Saanajärven kota. Keskinkertaisessa kunnossa.
Rakennelmat	Lkm	Kapasi- teetti	Kunto			Ylläpito		Muulla kuin valtion alueella	
			Hyvä	Kesk.	Huono	Mh	Muu		
Pitkustus	1,5 km		X			X			Suunnittelualueella olevasta pitkostuksesta suurin osa on uusittu vuoden 2010 jälkeen. Pitkostuksesta 41 % on kuntoluokituksestaan hyvää tasoa, 17 % keskinkertaisessa kunnossa ja 42 % huonossa kunnossa. Huonokuntoisimmat ja välittömästi purettavat pitkostukset sijaitsevat Saanan polulla. Saanan lehtojensuojelualueella Kalottireitin pitkostuksesta on jouduttu poistamaan vajaa 800 m rakenteiden huonon kunnon sekä asiakasturvallisuuden vuoksi. Pitkosrakenteiden poiston vuoksi Saanan alueen polkujen kuluminen voi lisääntyä lähivuosina voimakkaasti, jos rakenteita ei pystytä resurssisyyistä uusimaan nopeasti.
Maastoportaat	0,6 km				X				Saanan polulle vuonna 2000 rakennetut maastoportaat ovat elinkaarensa päässä ja välittömän uusinnan tarpeessa. Suuren kävijämäärän vuoksi Saanan polun kuluminen voi lisääntyä lähivuosina voimakkaasti, jos poistettavia rakenteita ei pystytä resurssisyyistä korvaamaan nopeasti.

Kuivakäymälät	3	4		X					Saanaajärvellä kodan ja päivätuvan yhteydessä kuivakäymälät. Käymälät vanhentuneita, eivätkä vastaa nykyajan vaatimuk- sia/kävijämääriin. Käymälöiden uusimisesta on laadittu suunni- telmat. Saarijärvellä hyväkuntoinen ulkokäymälä.
Polttopuusuojat	3			X					Saanaajärvellä kodalla polttopuusuoja käymälän yhteydessä. Polttopuusuojan kapasiteetti ei vastaa nykyistä käyttötarvetta. Polttopuusuojan uusimisesta laadittu suunnitelma osana päi- vätuvan kunnostuksen suunnittelua. Saarijärvellä huonokuntoi- nen polttopuusuoja, jonka uusintaa suunniteltu Puvrasjohkan tuvan siirtämisen yhteydessä.
Jätehuolto	3								Saanaajärven kohteilla sekajäteastiat. Saarijärvellä ekopiste, jossa sekajätteen lisäksi lajittelu pulloille, tölkeille sekä tuh- kalle. Jätehuoltosuunnitelman toteutus 2017-2018, jossa tar- koitus saattaa jätehuolto ja lajittelu nykyisten vaatimusten mu- kaiselle tasolle. Edellyttää jätehuollon huomioimista Saarijär- ven polttopuusuojan rakentamisen yhteydessä.
Sillat	4			X					Kalottireitillä oleva Tsahkaljoen silta uusittu yhdessä kylän yrit- täjien kanssa kesällä 2016. Marjajoen (Märjajohka) ja Saarijärven sillat rakennettu vuonna 1994. Kuntotarkastus suoritettu kesällä 2012. Jehkasin tiellä rajavartioston Skirhasjohkalle 90-luvulla rakentama me- tallipalkkisilta, joka olisi korjattava latujen ylläpitoa varten, huolto ja luontomatkailutoimintaa varten.
Reitit	Km	Esteetön (km)	Päällyste (km)	Ylläpito (km)		Muulla kuin valtion alueella			
				Mh	Muu				
Latuverkosto suunnittelualueella	n. 15					X		Kilpisjärven Ladut Ry:n ylläpitämä latuverkosto Saanan ympäri sekä Kyläkeskukselta ja Luontokeskukselta Tsahkaljärvelle. Latu-urat merkitty talvisin sinisillä muoviputkillä.	

Retkeilyreitistöt suunnittelualueella	n. 30	0		X			Kalottireitti Mallan luonnonpuistosta Saarijärvelle, Kyläkeskuksesta ja Luontotalolta reitit Tsahkaljärvelle, Saanan retkeilyreitti ja Saanan ympäri linjattu retkeilyreitti. Retkeilyreitistö on merkitty musta-keltaisilla, noin 40 cm korkeilla puupaaluilla. Kilpisjärven alueen reittimerkinnot uusittu kesällä 2012. Tsahkaljärveltä Saanalompololle menevä linjaus yhdistetty Kyläkeskus-Saanajärvi polun kanssa ja Saanan nokalta Saanajärvelle menevä reitti yhdistetty mönkijäuran kanssa, luonnon kuluminen vähentämiseksi. Lisäksi Kilpisjärven ja Haltin välisen talvi-reitin osuus Tsahkaljärven ja Saarijärven välillä (10 km) kuuluu suunnittelualueeseen.
Luontopolut	6	0		X			Saanan luontopolku, jonka opasteet uusittu 2013.
Moottorikelkkailu-urat suunnittelualueella	25 5			X	X		Suunnittelualueella Metsähallituksen ylläpitämä erämaa-ura Tsahkaljärveltä Käsivarren erämaa-alueelle (Termisjärven suuntaan) noin 8 km, Kilpisjärven Ladut Ry:n käyttöoikeusopimuksella ylläpitämä moottorikelkkaura Kilpisjärveltä Tsahkaljärvelle ja Saanan ympäri noin 17 km.

Matkailun yhteistyön kuvaus							
Vuosi	2016	Yhteistyöyritysten lukumäärä	39	Yhteistyöyritysten suunnittelualueella palvelemien asiakkaiden lukumäärä		Yhteistyöyritysten tyytyväisyys palveluihin (asteikolla 1 = erittäin tyytymätön ... 5 = erittäin tyytyväinen)	3,72
Lisätietoja							
Metsähallitus laatinut Kilpisjärven lähialueen retkeilypalveluiden ja reitistöjen kehittämissuunnitelman kesällä 2011. Suunnitelma laadittiin osana Enontekiön kunnan hallinnoimaa Kilpisjärvi 2020-hanketta.							

Kuva 6. Suunnittelualueen palveluvarustus.

© Metsähallitus 2017

7B Luonnon virkistyskäyttö: opastusviestintä

Vastuuprosessi	Luonnon virkistyskäyttö				Ei karttaa				
Selite	Lomakkeella kuvataan suunnittelualuetta koskevan opastusviestinnän keskeiset tunnusluvut sekä Metsähallituksen ja yhteistyökumppaneiden opastusviestinnän keinot. Opastusviestintää tehdään asiakaspalvelupisteissä, Luontoon.fi -sivuilla ja maastossa. Keinoja ovat mm. henkilöopastus, sähköisen ja painetun opastusmateriaalin tuottaminen ja maasto-opasteet.								
Metsähallituksen opastusviestintä suunnittelualueella									
käynnit		Asiakastyytyväisyys asiakaspalvelupisteissä							
Vuosi	Asiakaspalvelupisteissä	Asiakaspalvelupisteet				Vuosi	Asiakastyytyväisyys (asteikolla 1=erittäin tyytymätön - 5=erittäin tyytyväinen)		
2016	14 200	Kilpisjärven luontokeskus				2016	4,4		
vuosi	Luontoon.fi-sivuilla käynnit	Asiakkaita opastetuissa ryhmissä asiakaspalvelupisteissä				Asiakkaita opastetuissa ryhmissä maastossa			
	Ei omia sivuja	Vuosi	2016	Henkilöä	134	Vuosi	2016	Henkilöä	0
Lisätietoja									
Kilpisjärven luontokeskus toimii Metsähallituksen asiakaspalvelupisteenä ja paikallisena matkailufona. Luontokeskuksesta saa Metsähallituksen kalastus-, ja maastoliikennelupia, varaus- ja vuokratupien avaimia sekä informaatiota lähialueen nähtävyyksistä, reitistöistä ja muista palveluista.									
Opastusviestinnän keinot suunnittelualueella	Ajantasainen lkm	Uusittava 5 –vuotta lkm	Uusittava heti	Yhteensä					
Asiakaspalvelupisteet	1								
Opastuspisteet									
Luontoon.fi-sivut									
Maasto-opasteet	55	6			Mallan, Saanan ja Luontokeskuksen opastustaulujen päivittäminen. Viitoitus ja luontopolun opasteet uusittu 2013.				
Luontopolut	1								
Esitteet ja muu painomateriaali	3				Malla-Saana esite, alueen talvi ja kesäretkeilykartat.				
Sähköiset opastustuotteet	x								
Luontomatkaileusuunnitelma	☐	☐	☐						
Opastusviestintäsuunnitelma	☐	☐	☐						
Lisätietoja									

8 Erätalous: nykytila

Vastuuprosessi	Erä	Kartta	☐ ☐	Metsästyskieltoalueet Lupa- ja sopimusmetsästysalueet
Selite	Lomakkeessa esitetään erätalouden nykykäytännöt ja sopimus- sekä lupatilanne. Metsästyksen osalta kenttään on kirjattu nykyinen tilanne ja sopimusten voimassaoloaika. Lomakkeen tarkoituksena on antaa riittävät tiedot siihen, että alueen käyttöarvoa näiden toimintojen osalta voidaan arvioida.			
Metsästys				
Kuvaus alueen metsästyskäytöstä	Alue on osa laajempaa yhtenäistä riistatalousaluetta; Vaikutusalueeseen kuuluu Ruotsin ja Norjan rajan takaiset laajat tunturialueet, joilla metsästyspaine on vähäinen, sekä Lätäsenon-Hietajoen alue. Pohjois-Suomessa, metsästyslain 8 § tarkoittamalla alueella asuvilla on vapaa metsästysoikeus kotikuntansa valtion mailla. Metsästysoikeus koskee luonnonpuistoja lukuun ottamatta myös suojelualueita. Eränkäynti on tärkeä osa lappilaista elämäntapaa ja kulttuuria. Enontekiön kunnalaisista lähes 40 % omistaa metsästyskortin. Käsivarren suurtuntureiden alueella metsästetään lähinnä hirveä ja riekkoa. Kiiruna on myös alueella yleisesti tavattava ja metsästettävä laji, mutta LUKE:n saalistilastojen ja metsästysselvitysten perusteella siihen ei kohdistu merkittävä metsästyspainetta. Suunnittelualue kuuluu poronhoitoalueen läntiseen karhun kiintiöalueeseen. Karhu on kuitenkin suurtunturialueella hyvin harvinainen vieras. Valtaosan alueen pienriistasaalista muodostaa riekko. Kuntalaiset pyytävät riekkoa erityisesti hyvinä lintuvuosina ansoilla ja osalle pyytäjistä pyynnillä on myös taloudellista merkitystä. Ansiotarkoitukseen liittyvä riekon ansapyynti liittyy yleensä lisänä muihin luontaiselinkeinoihin ja sillä katsotaan ajoittain olevan taloudellista merkitystä osalle alueen kotitalouksista. Hirvenpyyntiä harjoitetaan Käsivarressa lähinnä alueen jokivarilla aina Poroenolle saakka, pyyntialueille kulku ja saaliin poiskuljettaminen edellyttävät usein maastoajoneuvon käyttöä. Suunnittelualueella ei harjoiteta aktiivista hirvenpyyntiä. Pienpetopyyntiä harjoitetaan satunnaisesti paikallisten toimesta. Alueen kettukantaa pyritään Metsähallituksen tukemana vähentämään naalin suojelun takia. Eteläisin ja itäisin osa suunnittelualueesta kuuluu pienriistan lupametsästysalueeseen 1613 Käsivarsi (kokonaispinta-ala on 313846 ha), jonne ulkopaikkakuntalaisille asiakkaille myydään pienriistan metsästyslupia riekon, vesilintujen ja jäniksen, sekä pienpetojen metsästykseseen. Riekkokannat ja myytävät lupamäärät vaihtelevat, niin myös asiakkaiden kiinnostus aluetta kohtaan. Metsästys on tärkeä tulonlähde paikallisille majoitus- ym. yrittäjille. Tutkimusten mukaan metsästäjien aluetalouteen jättämä tulovaikutus on henkeä kohden suurempi kuin muiden virkistyskäyttäjien. Ulkopaikkakuntalaiset voivat metsästää alueella karhua ja hirviä Metsähallituksen luvilla. Metsästyspainetta seurataan ja lupametsästys mitoitetaan siten, että huomioidaan paikallisten metsästyksen osuus ja ekologinen ja sosiaalinen kestävyys. Metsästyksen säätely perustuu Metsähallituksesta annetun lain (234/2016) mukaiseen kiintiöpäätökseen. Ennen aluekohtaisten kiintiöiden vahvistamista käydään neuvottelu saamelaiskäräjien kanssa (laki saamelaiskäräjistä 9 §). Paikallisten metsästystä seurataan tehtyjen metsästys-selvitysten perusteella ja vuosittainen lupasuunnittelu tehdään Metsähallituksen riistan seuranta- ja suunnittelujärjestelmän avulla.			

Arvio alueen riistakanasta	Alueella on vakaa riistakanta luontaisin kannanvaihteluiin. Tärkeimmät riistalajit ovat hirvi, riekko, jänis ja pienpedot. Luonnonvarakeskuksen kannanarvioiden (riistakolmiot) perusteella Enontekiön riekkotiheys on ollut 2000-luvulla parempi (7,7) verrattuna 1990-luvun tiheyteen (6,0). Vuosien 1990–2011 keskitiheys 7,5 riekkoa/km². Vuosittainen vaihteluväli 1,2–21,8. Vuonna 2008 Ylä-Lapin tunturi-alueilla aloitettiin kanakoirilla suoritettavat linjalaskennat riekkokannan vuosittaisten arvioiden luotettavuuden parantamiseksi. Sama arviointimenetelmä (distance) on käytössä myös muissa Pohjoismaissa. Linjalaskentojen antamat riekkotihedat ovat vaihdelleet Enontekiön tunturi-alueilla vuosina 2008-2016 1,2 – 16 yksilöä/km². LUKE:n kannanarvioiden (riistakolmiot) perusteella Enontekiön metsotiehyys on ollut 2000-luvulla parempi (2,0) verrattuna 1990-luvun tiheyteen (1,4). Vuosien 1990-2011 keskitiehyys 2,0 metsoa/km². Vuosittainen vaihteluväli 0 – 4,6. Vuosien 2011-2016 keskitiehyys 1,7 metsoa/ km². Vuosittainen vaihteluväli 0,9-3,1 metsoa/ km². 1990-2000 Enontekiön rhy:n alueelle kaadettiin vähimmillään 22 ja enimmillään 71 hirveä vuodessa, 2001-2010 vähimmillään 69 ja enimmillään 94 hirveä. Alueellisen riistaneuvoston asettama hirvikannan tavoitetiehyys Enontekiöllä (hervitalousalue LA 3) on 0,4-0,8 hirveä/ 1000 hehtaarella.							
Arvio metsästyspaineesta alueella	☐	Suuri	☐	Keskinkertainen	☒	Pieni	Tarkennus	Lähinnä paikkakuntalaisten riekon, kiurun ja jäniksen ja ketun metsästystä. Metsästyspainetta seurataan ja lupametsästys mitoitetaan siten, että huomioidaan paikallisten metsästyksen osuus ja ekologinen ja sosiaalinen kestävyys. Metsästyksen säätely perustuu Metsähallituksesta annetun lain (234/2016) mukaiseen kiintiöpäätökseen. Ennen aluekohtaisten kiintiöiden vahvistamista käydään neuvottelu saamelaiskäräjien kanssa (laki saamelaiskäräjistä 9 §). Paikallisten metsästystä seurataan tehtyjen metsästys-selvitysten perusteella ja vuosittainen lupasuunnittelu tehdään Metsähallituksen riistan seuranta- ja suunnittelujärjestelmän avulla.
ML 8 § aluetta (kunnan asukkailla oikeus metsästyseen valtion mailla)	on		Kuvaus	Kokonaisuudessaan.				
Yleistä vesialuetta (metsästysoikeus ML 7 § mukaisesti)			Kuvaus					
Metsästys maanomistajan luvalla (MH:n hallinnoimat alueet)								
MH:n pienriistan lupametsästysaluetta		x	1613 Käsivarsi, pois lukien Kilpisjärven tutkimusalue.					
MH:n hirvieläinten lupametsästysaluetta		x	8300 Enontekiö					
MH:n pienriistan sopimusmetsästysaluetta								
Metsästyskäytön ulkopuolella tai rajoitetussa käytössä			Lisätietoja					
MH:n hallinnoima metsästyskäytön ulkopuolella oleva alue								

MH:n hallinnoiman alueen paikalliset/ajalliset rajoitukset		Kilpisjärven tutkimusalue (Ailakkavaara – Saanajärvi – Norjan raja länsipuolinen alue) ei kuulu lupametsästysalueeseen.						
YSA –alueiden metsästyskieltoalueet								
Metsästys maanomistajan luvalla yksityismailla ja YSA -alueille								
Kalastus								
Vesistön tila kalaston kannalta	Vesistöjen tila on kalaston kannalta erinomainen. Alueella ei ole vesistöjä kuormittavia toimintoja kuten teollisuutta tai kaivos- tai koneellista kullankaivuuta							
Kalavesien toteutuneet hoitotoimet	Saanan suunnittelualan vesiä on hoidettu pääsääntöisesti siikaistutuksin. Siikaistutuksia on suoritettu 11 suunnittelualan järveen. Voimakkaimmillaan siikaistutukset olivat 70-luvulla, minkä seurauksena osassa istutusjärviä siikakanta alkoi kääpiöityä. Kääpiöitymistä edesauttoi myös, että istutettu siika alkoi lisääntyä luontaisesti mm. Jiehkäsjärvissä ja Tsahkaljärvessä. Raudun siirtoistutuksia on suoritettu 1990 alkaen ent. Metsäntutkimuslaitoksen sekä Metsähallituksen toimesta Saanajärveen. Myös yksityisten toimesta on luvatta suoritettu vuosikymmenien aikana siika- ja rautuistutuksia osaan alueen järviä. Käsivarren alueella kalavesien hoitotoimet toteutetaan nykyisin kalastusrajoituksin. Suoranaisia kalanistutustoimet pitävät sisällään lähinnä vain raudun siirtoistutuksia. .							
Kuvaus alueen kalastuskäytöstä ja sen merkityksestä	Vapaa-ajan kalastus (kotitarvekalastus): Vapaa-ajan kalastuksen (=kotitarvekalastuksen) taloudellinen merkitys ei enää ole niin suuri kuin menneinä vuosikymmeninä, jolloin kalastus oli usein myös elinehto alueen asukkaille. Kalastuksella on kuitenkin edelleenkin suuri taloudellinen, sosiaalinen ja virkistysellinen merkitys alueen asukkaille ja kalastus on osa paikallista elämäntapaa, muun luonnonkäytön ohella. Metsähallituksen vuonna 2011 paikallisille asukkaille tekemän saalispalaute/kalastustiedustelun vastausten perusteella verkkokalastus on edelleen suurin saaliin antaja. . Paikalliset verkkokalastavat suunnittelualueella lähinnä vain Tsahkaljärvellä, jossa pyynti on satunnaista. Selvityksen perusteella suurimmat siikasaaliit pyydettiin Kilpisjärvistä, johon kohdistuu pyyntipainetta myös muualta Enontekiön kylistä. Muuna aikana verkkokalastus on lähinnä pienimuotoista ns. tuoreessa kalassa pysymistä ja on vähäistä ja kohdistuu yleensä asuinpaikan lähijärviin. Keväiset pilkkiretket suuntautuvat pääsääntöisesti Käsivarren erämaa-alueelle sekä satunnaisesti Ailakkajärveen sekä Saanajärvelle. Kaupallinen kalastus: Suunnittelualueella ei ole kaupalliseen kalastukseen määritettyjä vesiä. Vapaa-ajan kalastus (virkistyskalastus): Kalastus on Käsivarren matkailun keskeisiä vetovoimatekijöitä. Halutuina saaliskala suunnittelualan vesistöissä on rautu eli nieriä. Muita haluttuja saaliskaloja ovat harjus ja taimen.							
Arvio kalastuspaineesta alueella	☐	Suuri	☒	Keskin-kertainen	☐	Pieni	Tarkennus	
Alueella on ammattikalastusta	☐	Kalastusopastustoimintaa			☒			
Yleiset vesialueet (kalastuslaki)			Kuvaus					

Yleiskalastusoikeuteen perustuva pilkkiminen, onkiminen ja viehekalastus		Kielletty ☐ (E)	Lisätieto	Kalastuslain 7 §:n mukaisesti pilkkiminen ja onkiminen sekä viehekalastus kalastonhoitomaksun nojalla on sallittu vaelluskalavesien koski- ja virta-alueita ja muilla säädöksillä määrättyjä kalastuskieltoalueita lukuun ottamatta kaikkialla.
		Sallittu osittain ☒ Sall (E)		
Kalastus maanomistajan luvalla (MH:n hallinnoimat alueet)		Lisätietoja		
MH:n lupakalastusalueita			1551. Enontekiön erämaa..	
MH:n vuokra-alueita				
Kalastuskäytön ulkopuolella tai rajoitetussa käytössä		Lisätietoja		
MH:n hallinnoima kalastuskäytön ulkopuolella oleva alue				
YSA -alueiden kalastuskieltoalueet				
Kalastusrajoitukset			Kalastusta säädelään Enontekiön kalastusalueen päätöksillä siihen saakka, kunnes uusi kalatalousalue perustetaan (viimeistään vuonna 2019). Päätökset ovat voimassa yleensä kolme vuotta kerrallaan, sisältäen lähinnä kutuaikarauhoituksia ja verkkokalastuskieltoja. Kalastusalue on pyrkinyt suojelemaan alueen nieriäkantoja asettamalla verkkokalastuskieltoja osaan alueen rautuvesiä. Suunnittelualueen rautuvesistöihin ei ole asetettu verkkokalastusrajoituksia.	
Paikalliset erityisoikeudet			Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kunnissa vakituisesti asuvilla on oikeus maksuttomaan Ylä-Lapin kalastuslupa (KaL 10 §), joka oikeuttaa kalastamaan kaikissa valtion vesissä, lohen ja taimenen nousualueita lukuun ottamatta. Kunnassa vakinaisesti asuville myönnettävä kalastuslupa ei sisällä oikeutta lohen- ja meritaimenen kalastukseen Suomen ja Ruotsin välisen rajajokisopimuksen (91/2010) alueella.	
Kalasto	Taimen, siika, harjus, made, rautu, mutu, kolmipiikki, kymmenpiikki, kirjoeväsimplu	Istutukset	Vuoteen 1990 saakka siikaistutukset ovat olleet yleisiä suunnittelualueen vesissä, tämän jälkeen osaa vesiä on hoidettu vain raudun siirtoistutuksin.	

9 Tutkimus

Vastuuprosessi	Luonnonsuojelu ja alueiden hallinta		
Selite	Lomakkeella kuvataan suunnittelualueen nykyinen tutkimuskäyttö ja mahdolliset tutkimuskoealat ja muut vastaavat, jotka tulee huomioida suunnittelussa. Tutkimus sisältää myös esimerkiksi pitkäaikaiset ympäristön tilan seurannat. Mikäli alueella ei ole tutkimuskäyttöä, se todetaan lomakkeella.		
Alueella tehty tutkimus			
Saanan alueella on jo pitkään tehty tunturiekosysteemien tutkimusta ja arktis-alpiinisen lajiston seurantaa. Tutkimuskohteet ovat olleet monipuolisesti kasvillisuutta, nisäkkäitä, lintuja, kalastoa ja selkärangattomia. Suunnittelualueeseen sisältyy aiemmin Metsäntutkimuslaitoksen hallinnassa ollut Kilpisjärven tutkimusalue, joka on aikoinaan erotettu valtion maista nimenomaan tutkimuskäyttöä varten. Kilpisjärven biologisen aseman tutkijoilla on ollut alueella erilaisia tunturiekosysteemeihin ja -lajistoon liittyviä pitkäaikaisseurantoja ja Metsäntutkimuslaitoksen tutkijat ovat myös käyttäneet aluetta monipuolisesti tutkimuksiin. Saanan poikkeuksellinen ja harvinainen fauna ja flora ovat kiinnostaneet tutkijoita pitkään.			
Nykyinen tutkimuskäyttö ja sen merkitys			
Suunnittelualue on tärkeä Helsingin yliopiston Kilpisjärven biologisen asemalle, joka on tehnyt alueella yli 50 vuotta pitkäaikaista ekologista tutkimusta ja seurantaa: ilmasto, kasvien ja maaperän ravinteet, kasvisto ja kasvillisuus (mm. herbivorien vaikutukset, tunturikoivun siemensadon seuranta), pikkunisäkkäät (mm. myyräkantojen seurantaa jo 1940-luvulta lähtien), linnut (mm. pönttöpesijät), pedot. Pitkäaikaisseurantojen tuloksia voidaan hyödyntää muun muassa ilmastonmuutostutkimuksessa. Suunnittelualueella on mm. Saanalla ja Jehkasin suunnalla tutkijoiden erilaisia koealoja ja seurantalinjoja. Erityisesti Saanan suojelualueet ovat kalkkivaikutuksen takia merkittäviä tutkimukselle. Myös kansainväliset tutkijat ovat kiinnostuneita tulemaan alueelle. Viime aikoina suunnittelualueella on käynnistetty globaaliin ilmastonmuutokseen liittyviä tutkimus- ja seuranta-hankkeita. Ilmatieteenlaitos on kerännyt yli 50 vuotta päivittäisiä säähavaintotietoja Kilpisjärveltä. Luonnonvarakeskus (ennen METLA) on tehnyt alueella mm. metsänraajatutkimuksia ja metsäistutuskokeita. Kilpisjärven alue on kiinnostava kohde myös revontulitutkimukseen, jota on harjoitettu Oulun yliopiston sekä kansainvälisten tutkimushankkeiden toimesta.			
Tutkimustahot			
Helsingin yliopisto Kilpisjärven biologinen asema, Oulun, Jyväskylän ja Turun Yliopistot, Ilmatieteenlaitos, Luonnonvarakeskus Geologian tutkimuskeskus, Suomen ympäristökeskus, Perhostutkijain seura.			
☐	Alue kuuluu luonnonhoidon seurantaverkostoon	☒	Alueella on koealoja
☐	Alue kuuluu ennallistamisen seurantaverkostoon	Lisätietoja	

10 Muu luonnonvarojen käyttö, rasitteet, käyttöoikeudet ja sopimukset

Vastuuprosessi	Alueiden hallinta			Kartta	☐	Luonnonvarojen käyttö Rasitteet, käyttöoikeudet, sopimukset	
Selite	Lomakkeella kuvataan suunnittelualueen luonnonvarojen käyttö (pl. riista- ja kalakannat) sekä alueen kiinteistöihin (lähinnä valtion maalla) kohdistuvat rasitteet, käyttöoikeudet ja sopimukset. Lomakkeen tarkoituksena on antaa kuva suunnittelualueelle kohdistuvista, luonnonvarojen käyttöön, rasitteisiin, käyttöoikeuksiin ja sopimuksiin liittyvistä maankäytön paineista.						
Marjastus ja sienestys							
☐	Sallittu koko alueella			☐	Kielletty koko alueella		
☒	Sallittu osittain	Lisätieto	Kielletty Saanan luonnonsuojelualueella				
Luontaiselinkeinot (muut, sis. metsästys/kalastus/marjastus elinkeinona)							
				Kuvaus			
				Luontaiselinkeinojen harjoittamisella, lähinnä poronhoidolla, on elinkeinollista merkitystä.			
Kaivostoiminta ja valtaukset kuvaus							
Ei ole							
Kaivosvaltaukset	Lkm	Ei	Kaivoskivennäiset		Osuus alueesta %		
Malmietsintäluvat	Lkm	Ei	Kaivoskivennäiset		Osuus alueesta %		
Kaivospiirit	Lkm	Ei	Kaivoskivennäiset		Osuus alueesta %		
Maa-ainesten otto							
Polttopuun otto	Kyllä		Polttopuunotto ohjattu Ailakkalahteen				
Pohjaveden otto							
Metsätalous							
MH:n alueet	Ei	Mt-käytössä (ha)		Raj. käytössä ha		Kuvaus	
Yksityiset maat	Ei	Mt-käytössä (ha)		Raj. käytössä ha		Kuvaus	
Rasitteet, käyttöoikeudet ja sopimukset							

Vuokra- ja käyttöoikeus-sopimukset	Kpl	3	Kuvaus	Masto- ja viestiasema-alue, maahan upotettu kaapeli, linja kulkee Saanan huipulta Is- alueen ja lehtojensuojelu-alueen läpi päätien varteen. Vuokrapa 1 ha, sopimus voimassa 1.1.2011- 31.12.2035 (sopnro 31648) Metsähallituksen luontopalveluilla on Kilpisjärven lähialueen moottorikelkkaurien ja latu-urien ylläpidosta sopimus Kilpisjärven Ladut Ry:n kanssa. Sopimus pitää sisällään myös Jeahkaksen viime lumien hiihtopaikan ylläpidon sekä kulkuoikeudet. Sopimus on voimassa 1.1.2017-31.12.2019. Metsähallituksen luontopalveluilla ja Kilpisjärven Ladut Ry:llä on valmisteilla käyttöoikeussopimus Tsahkaljärven alueelle yritystoimintaan sekä virkistyskäyttöön tulevien rakenteiden hallinnasta, käyttöoikeudesta ja ylläpidosta. Sopimus olisi voimassa toistaiseksi. Lisäksi alueella toimiville luontomatkailuyrityksille on yhteistyösopimuksissa luovutettu käyttöoikeus Saanajärven kodan sekä Saarijärven autio- ja varaustuvan käyttöön. Rajavartiolaitoksen partiomaja Saarijärvellä (sopnro 23509, samalla sopimusnumerolla 34 Rajavartiolaitoksen rakennusta Lapin luontopalvelujen alueella)
Alueen suojeluun tai käyttöön vaikuttavat rasitteet				

10 b Poronhoito

Vastuuprosessi	Alueiden hallinta	Kartta	☒ ☐			
Selite	Lomakkeella kuvataan suunnittelualueen poronhoidon tilanne					
Poronhoidon nykytilan kuvaus						
Käsivarren paliskunnan alueella poronhoito ja saamelaiskulttuuri ovat tiiviisti sidoksissa toisiinsa. Poronhoito perustuu perinteiseen siida-järjestelmään. Alueella hoidetaan poroja omilla perinteisillä alueilla ja perinteisillä malleilla, nykytekniikkaa avuksi käyttäen. Paliskunta on jakautunut kolmeen siidaan eli tokkakuntaan Suunnittelualue on Kova – Labban tokkakunnan paimennusalue. ja pohjoisosassa Raittijärven tokkakunnan paimennusalue. Käsivarren paliskunnassa toteutetaan perinteistä paimennusta ja porojen vuosikierto perustuu luontaiseen laidunkiertoon. Muu maankäyttö, esimerkiksi Kilpisjärven kylän laajeneminen ja matkailun lisääntyminen, on kaventanut poronhoidon käytössä olevaa aluetta ja vaikuttaa siihen, kuinka laidunkiertoa pystytään toteuttamaan. Saanan suunnittelualue on ollut laidunkierrollisesti merkittävä alue vasoma-aikana ja kesäaikana, koska tuntureilla on poroille suotuisia lumenviipymäalueita. Alueella on suuri merkitys Kova-Labban siidan kesälaidunalueena.						
Paliskunta	Suunnittelualueesta kuuluu paliskuntaan (%)		Paliskunnan pinta-alasta suunnittelualueella (%)	Paliskunnan suurin sallittu poromäärä	Talvilaidunten kunto	
Käsivarren paliskunta	100		3 %	10 000	Heikko (viite 4/9).	
Rakenteet	Porokämpät		Erotusaitaukset		Muut rakenteet	Norjan ja Suomen välinen esteaita (Jeahkas). Maseljärven vasanmerkitysaita, Salmivaara - Jeägeloavi laidunkiertoaita, Saarijärvi - Karravaara laidunkiertoaita.
Saamelainen poronhoito						

Saamelaisporonhoito on selkeästi kulttuurinen elinkeino, jossa erityisen tärkeää on kulttuurin ja elämäntavan siirtäminen sukupolvelta toiselle, toisin sanoen kulttuuriin kasve-
taan. Vaikka poronhoitolain kautta on pyritty yhdenmukaistamaan poronhoitoa, saamelainen poronhoito on säilynyt ainutlaatuisena ja erityisenä. Poronhoito on ainoa saame-
laisten perinteinen elinkeino, joka on kannattava. Paimentolaisporonhoito vaatii aivan erilaisen ammattitaidon kuin tarhausporonhoito. Paimentolaisporonhoito vaatii tuntemusta
poron biologiasta ja käyttäytymisestä, laajan maantieteellisen alueen ja sen kasvillisuuden tuntemusta sekä luonnonolosuhteiden tuntemusta. Saamelainen poronhoito on
elämäntapa.

Saamen kieli on osa poronhoitajien ammattitaitoa ja perinteistä tietoa. Saamelaiseen poronhoitokulttuuriin kuuluu vahvasti myös saamelainen käsityöperinne. Saamelainen
poronhoito perustuu laidunkiertojärjestelmään, joka pohjautuu porojen biologiaan ja poronhoitajien kulttuuriin tapoihin. Poroja laidunnetaan eri kesä- ja talvialueilla, lisäksi
keväällä on oma laidunalue vasomista varten ja syksyllä porojen rykimisalue. Poronhoito perustuu luonnonlaitumiin ja laidunten kantokyvyn turvaamiseen ja eri alueiden riittä-
vyys on välttämättömyys. Siirtyminen eri laidunalueille noudattaa perinteisiä jutama- eli paimennusreittejä. Liikkumisessa käytetään hyväksi luonnollisia ja helpokulkuisia
kulkuväyliä, kuten vesistöjä, kankaita ja harjuja.

Saamelaisporonhoito on sukukeskeistä. Poronhoidon vuotuistapahtumat, vasanmerkitykset ja poroerotukset kokoavat suvut perinteisille kesä- ja talvialueilleen edelleen ja ovat
tärkeitä poronhoitotaidon siirtämisessä sukupolvelta toiselle. Saamelainen korvamerkkijärjestelmä ilmentää saamelaista sosiaalista järjestelmää, korvamerkkit seuraavat edellis-
ten sukupolvien korvamerkkejä joko suoraan tai pienin muutoksin. Korvamerkkien perusteella voidaan identifoida tietty poro tiettyyn sukuun ja alueeseen kuuluvaksi.

Saamelaisporonhoitoa harjoitetaan siidoissa, jotka ovat muutaman poroperheen muodostamia sukulaisuuteen perustuvia paimennusyksiköitä. Suomen kielessä siidoja voidaan
kutsua myös tokkakunniksi. Siida ohjaa poronhoidon harjoittamista omalla nautinta-alueellaan. Paliskunnan alueella paimentaa monia siidoja. Siidojen nautinta-alueiden rajat
eivät ole staattisia, vaan niitä voidaan muuttaa laidunolosuhteiden mukaan ja siidat voivat myös yhdistyä.

Poronhoitoa harjoitetaan suhteessa toisiin siidoihin eli pyritään paimentamaan poroja siten, että eri siitojen porot eivät mastaa eli sekoitu toisiinsa. Nykyajan saamelaisten
talviajan poronhoito on suurelta osin poroelon paimentamista siten, että eloa ajetaan ympäri ja tarkistetaan poroelon ja laidunten kunto ja palautetaan yksinäiset porot takaisin
eloon. Poroelon annetaan kaivaa ravintoa rauhassa ja kun kaivuualue on kiekeröitynyt, niin eloa siirretään puhtaaseen lumeen eli laiduntamattomalle laidunalueelle.

Saamen kieli, saamenkielinen terminologia ja kielen sisältämä perinteinen tieto ovat oleellinen osa saamelaisporonhoitoa ja poronhoitajien ammattitaitoa. Poronhoito tuottaa
raaka-aineita saamen käsityölle ja ylläpitää saamen kieltä, perinteistä tietoa ja perinteitä.

KESKEISET ARVOT JA UHAT

11 Keskeiset suojelu- ja käyttöarvot sekä uhkat									
Vastuuprosessi		Alueiden hallinta; prosessien yhteistyö arvojen määrittelyssä on tärkeää							
Selite		Lomakkeella kuvataan suunnittelualueen keskeiset luonto-, kulttuuriperintö- ja käyttöarvot. Suunnittelualueen keskeisten arvojen määrittely tehdään nykytilan kuvauksen pohjalta ottaen huomioon alueen perustamistarkoituksen sekä luonnonsuojelulain ja muiden aluetta koskevien säädösten yleiset tavoitteet. Arvojen määrittely on hoito- ja käyttösuunnitelman tärkeimpiä kohtia, sillä suunnitelman päämäärät ja tavoitteet kohdistuvat suunnittelualueen keskeisten arvojen säilyttämiseen ja parantamiseen.							
Nro	Arvoluokka- ja tyyppi	Arvon kuvaus	Uhkakuvaus	Uhkaluokka	Merkittävyys	Uhkan kesto	Kohdistuminen	Laajuus	Mahd. vaikuttaa
1.1	LUONTOARVOT Luontodirektiivin luontotyyppit ja lajit	Suunnittelualueen vallitsevat luontotyyppit ovat tunturikankaat (4060) ja tunturikoivikot (9040). Saana on erittäin merkittävä ravinteisten ja kalkkivaikutteisten luontotyyppien suojelulle: lehdot (9050), kosteat suurruohoniitit (6430), kalkkikalliot (8210), lapinvuokkokankaat, tuntureiden kalkki- ja virtavesivaikutteiset sara- ja vihviläkasvustot (7240) huurresammallähteet (7220), lähteet ja lähdesuot (7160). Alue on tärkeä myös tuoreiden (mereisten) tunturikoivikoiden suojelulle, kuten ruohokanukkatyyppin ja variksenmarjatyyppin koivikot. Priorisoituja luontotyypppejä on kaksi: huurresammallähteet ja tuntureiden kalkki- ja virtavesivaikutteiset sara- ja vihviläkasvustot. Yhdeksän luontodirektiivin lajia, joista monet vain Käsivarressa esiintyviä. Pahtahiettaorvokkia esiintyy vain Kilpisjärvellä ja pohjankello- ja lapinpahtasammalta vain Kilpisjärven-Käsivarren suurtuntureilla.	Virkistyskäyttö: Saamalla polkujen ja rakenteiden huono kunto voivat uhata luontotyypppejä tai lajeja. Esiintymiä on polkujen varsilla, monet niistä pienialaisia ja herkkiä kulumiselle. Reittien kunto on osin huono. Saanan rinteellä polut ovat levinneet, myös muualla on maaston kuluneisuutta. Kesäaikainen maastoliikenne on uhka alueen luontoarvoille. Jos kävijäpaine suurenee, vaikutukset lisääntyvät. Lehtojensuojelualueen opastusta parannettava. Reittejä parannettaessa otettava tarkasti huomioon luontodirektiivin luontotyyppit ja lajit.	Virkistyskäyttö ja muu ihmisen häirövaikutus	ei merkittävä	Jatkuvaa	Alueen sisäpuolella	<10% alueesta	Voidaan vaikuttaa hyvällä reittisuunnittelulla ja opastuksella. Suunnittelussa hyödynnetään luonnonsuojeluprosessin asiantunte- musta

		Laiduntaminen: Porojen pitkäaikainen voimakas laidunnus muokkaa ja muuttaa kasvillisuuden koostumusta, rakennetta ja runsautta. Porojen talvilaidunnus vähentää selvimmin maajäkäliden määrää. Talvilaidunnus ei vaikuta muuhun kasvillisuuteen yhtä voimakkaasti kuin kesälaidunnus. Luonnonvarakeskuksen viimeisimpien laiduntutkimusten mukaan suunnittelualueen talvilaidunalueiden jäkäläköt tutkimusvuosina 2005-2008 olivat ”voimakkaasti kuluneita” (jäkäliden biomassa alle 300 kg/ha) (viite 4/9). Kesälaidunnus vaikuttaa kasvien runsauteen ja muuttaa lajiston runsaussuhteita eri kasvillisuuskerroksissa. Koivun uudistumiseen kesälaidunnuksella on suuri merkitys. Usein toistuva voimakas tallaus ja laiduntaminen kuluttavat herkästi esimerkiksi lähteikköjä ja tihkupintoja sekä ohuthumuksisia tunturikankaita, kuten lapinvuokkokankaita. Kasvien siemenellinen lisääntyminen voi häiriintyä laidunnuksen takia. Jos jäkälökköjen talvilaidunnus tai jäkälökköjen ja tunturikoivikoiden intensiivinen kesäaikainen laidunnus ja tallaus ovat liian voimakkaita, niin luontotyyppien tila voi heikentyä. Laidunnuksen väheneminen Mallan luonnonpuistosta saattaa lisätä painetta Saanan alueelle.	Laiduntaminen	Merkitävä	Jatkuva	Alueen sisä- ja ulkopuolella Erityisesti jäkäläiset tyypit	100 %	Vähäinen mahdollisuus vaikuttaa Paliskunnan laidunkiertojärjestelmä vaikuttaa laidunten kuntoon.
--	--	--	---------------	-----------	---------	--	-------	--

			Laidunnus voi sotkea tutkimuksia, jos koealajärjestelyt häiriintyvät.						
			Ilmastomuutos: Ilmaston lämmetessä tunturipaljakan on ennustettu kutistuvan metsänrajan noustessa. Kasvupaikkojen rehevöityminen/ umpeenkasvu uhkaa muun muassa lumenviipymälajistoa. Porolaidunnus saattaa edistää avoimien luontotyyppien säilymistä ja sillä tavoin hidastaa ilmastomuutoksen vaikutuksia. Alueella on tunturilajeja, joille ilmastomuutos on arvioitu ensisijaiseksi uhkatekijäksi, kuten kiirunankello, lumikynsimö, norjanarho, nokisara ja pohjanpikkukultasiipi.	Ilmastomuutos	ei merkittävä (vielä)	jatkuva	Alueen sisä- ja ulkopuolella	100 %	Ei mahdollisuutta vaikuttaa.
			Keräily voi uhata joitakin kasvi- ja etenkin joitakin hyönteislajeja.	keräily ja poiminta	ei merkittävä	jatkuva	Alueen sisä- ja ulkopuolella. spot-alueet	<10 %	Voidaan vaikuttaa opastuksella, tiedotuksella ja valvonnalla.

			Vieraslajit Vieraslajeja voi kulkeutua alueelle ilmastomuutoksen, retkeilyn tai pörojen heinäruokinnan myötä.	Muu uhka	ei merkittävä	jatkuva	Alueen sisä- ja ulkopuolella	100 %	Voidaan vaikuttaa opastuksella, tiedotuksella ja valvonnalla.
1.2	LUONTOARVOT Uhanalaiset eläin- ja kasvilajit	Etenkin Saana on lajistollisesti ainutlaatuinen alue Suomessa. Monipuolisessa lajistossa on arktista ja alpiinista lajistoa sekä useita kalkkia vaativia tai suosivia tunturilajeja. Uhanalaisten lajien esiintymät keskittyvät Saanalle. Suunnittelualueelta on tiedossa noin 140 luonnonsuojeluasetuksessa mainittua uhanalaista lajia. Erittäin harvinaisia ja uhanalaisia, Saanalla eläviä hyönteislajeja ovat mm. tunturikirjokääriäinen, kalkkikirjokääriäinen ja lapinvuokkopussikoi.	Laidunnuspaine: Kts kohta 1.1. Voimakas ja jatkuva laidunnus voi vaarantaa uhanalaisten lajien esiintymää, kuten arnikki, kiurunankello ja jääleikki.	Laiduntaminen	Merkittävä	jatkuva	Alueen sisä- ja ulkopuolella. Ravinteiset ja kaikkivaltuiset alueet	<10 %	Vähäinen mahdollisuus vaikuttaa
			Virkistyskäyttö: Rakenteiden rapistuminen ja sitä kautta polkujen leveneminen voi uhata lajiesiintymää. Retkipolkujen varrella on useita uhanalaisten ja silmälläpidettävien kasvilajien esiintymää.	Virkistyskäyttö ja muu ihmisen häirövaikutus	ei merkittävä	Jatkuva	Alueen sisä- ja ulkopuolella	<10% alueesta	Voidaan vaikuttaa hyvällä reittisuunnittelulla ja -opastuksella. Rakenteiden toteutamisessa käytetään luonnonsuojelu-prosessin asiantuntemusta.
			Ilmastomuutos: ks. ed. Reittejä parannettaessa otettava tarkasti huomioon uhanalaiset lajit.	Ilmastomuutos	ei merkittävä (vielä)	jatkuva	Alueen sisä- ja ulkopuolella	100 %	Ei mahdollisuutta vaikuttaa.

			Vieraslajit: ks. ed.	Muu uhka	ei merkittävä	jatkuva	Alueen sisä- ja ulkopuolella	100 %	Voidaan vaikuttaa opastuksella, tiedotuksella ja valvonnalla.
			Keräily uhkaa joitakin hyönteis- ja kasvilajeja, ks. ed.	keräily ja poiminta	ei merkittävä	jatkuva	Alueen sisä- ja ulkopuolella hot spot-alueet	<10 %	Voidaan vaikuttaa opastuksen ja valvonnan keinoin.
1.3	LUONTOAR-VOT Lintudirektiivin lajit	11 lintudirektiivin lajia Direktiivilajeissa mm. tunturilajeja.	Virkistyskäyttö Virkistyskäytön aiheuttama häirintä voi aiheuttaa pesinnän epäonnistumisen.	Virkistyskäyttö ja muu ihmisen häiriövaikutus	joillekin lajeille merkittävä?	jatkuva	Alueen sisä- ja ulkopuolella	<10 %	Voidaan vaikuttaa opastuksella ja valvonnalla.
			Munien keräily uhkatekijä	Keräily	ei merkittävä	jatkuva	Alueen sisä- ja ulkopuolella	<10%	Voidaan vaikuttaa opastuksella ja valvonnalla.

1.4	LUONTOARVOT Geologiset kohteet	Saana kuuluu Kaledonideihin, jotka edustavat Suomessa harvinaisia franerotsooisia kivilajeja.	Ei uhkia						
2.1	KULTTUURIARVOT Luonnon- ja kulttuurimaisemat	Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue, saamelaiskulttuurin kannalta tärkeä maisema-alue.	Kylän laajenemisella ja muulla rakentamisella voi olla kielteistä vaikutusta. Rakentamisella on ollut vaikutusta ainakin maisemakuvaan. Asutuksen lisääntyessä eroosiovauriot lisääntyvät.	Rakentaminen	Merkittävä	jatkuva	Alueen sisä- ja ulkopuolella	<10%	Voidaan vaikuttaa jonkin verran edunvalvonnalla.
2.2	KULTTUURIARVOT Saamelaiskulttuuri	Saana saamelaisten vanha pyhä paikka. Saamelaisporonhoidolle tärkeä alue. Saamelaiskulttuuri ja poronhoito liittyvät Käsivarren alueella läheisesti yhteen. Saamenkielen merkitys perinnetiedon siirtämisessä, kulttuurin ylläpitämisessä ja poronhoidossa ylipäätään on hyvin tärkeä.	Mahdolliset rakennushankkeet. Saanaan mahdollisesti tulevaisuudessa kohdistuvat hankkeet –mastot, hissit, reitit.	Rakentaminen, asutus	Merkittävä?	jatkuva	Sisä- ja ulkopuolella	<50%	Voidaan vaikuttaa jonkin verran edunvalvonnalla. Saamen kielen käyttöön voidaan vaikuttaa.
2.3	KULTTUURIARVOT Arkeologiset kohteet	Paljon erilaisia ja eri-ikäisiä arkeologisia kohteita, mm. muinaisjäännöskohteita ja sotahistoriallisia kohteita.	Matkailijamäärien lisääntymisen aiheuttama maaston kulumisen arkeologisten kohteiden lähellä. Kohteiden luvaton keräily.	Virkistyskäyttö ja muu ihmisen häiriövaikutus	Ei merkittävä	Jatkuva	Alueen sisä- ja ulkopuolella	Muutama % alueesta	Voidaan vaikuttaa lupaehdoilla, opastuksella ja valvonnalla sekä reittien laadukkaalla ylläpidolla.
3.1	VIRKISTYS- JA ELINKEINOKÄYTTÖ Matkailu ja virkistys	Saanatunturi on Kilpisjärven kylän keskeisiä maamerkkejä, jolla on suuri imagomerkitys matkailulle. Alueella järjestetään opastettuja retkiä. Saanan päälle johtavat portaavat Natura 2000-alueen ulkopuolella, suosittu ja tunnettu päiväkäyntikohde. Kilpisjärvi ympäristöineen tunnettu matkailukohde.	Rakenteiden huono kunto ja opastuksen puutteet retkeilykäytön uhkatekijä.	Käytön tai hoidon puute	Merkittävä	jatkuva	Alueen sisä- ja ulkopuolella	<10%	Voidaan vaikuttaa jonkin verran.

		Kilpisjärvellä perinteisen suomalaisen retkeilyn brändi, vaellusretkeilyn imagokohde.	Kelkkaliikenne häiritsee kevättalvella kävijöitä. Melu, latujen rikkoutuminen, reittiturvallisuuden huononeminen haittavaikutuksia. Perinteiset retkeilijät kaikkoavat.	Virkistyskäyttö ja muu ihmisen häiriövaikutus	Merkittävä	jatkuva	Alueen sisä- ja ulkopuolella	<25 %	Valvonta, opastus, reitimerkinnot
			Saavutettavuus tulevaisuudessa.		ei merkittävä	jatkuva	Alueen sisä- ja ulkopuolella	100%	Ei voida vaikuttaa
3.2	VIRKISTYS- JA ELINKEINOKÄYTTÖ Erätalous	Osa alueesta lupametsästysaluetta. Virkistyskalastusvesiä.	Ei uhkia						
3.3		Koko alue poronhoitoaluetta. Kalastus ja riekonpyynti paikallista luonnonkäyttöä.	Suuri laidunnuspaine heikentää laitumia.						Ei voida vaikuttaa.

	VIRKISTYS- JA ELINKEI- NOKÄYTTÖ Poronhoito ja muut luon- taiselinkeinot		Matkailun ja asutuksen lisääntymi- nen voi aiheuttaa ongelmia poron- hoidolle. Motorisoitu liikkuminen voi häiritä poroja. Kilpisjärven kylän laajeneminen on jo vaikuttanut porojen laidunkäyttä- ymiseen ja heikentänyt mahdolli- suuksia laidunkiertoon. Poronhoidon edellytys on kestävä laidunkierto, jossa mitään maata ei pilata liiaksi ja laitumien annetaan aina palautua ennen uutta käyttöä. Metsästäjien koirat ja koiravaljakot voivat häiritä poroja.	Virkistyskäyttö ja muu ihmisen häiriövaikutus	??	Jatkuva	sisä- ja ulkopuolella	<50%	Voidaan vai- kuttaa käy- tön ohjaami- sella.
4	TUTKIMUS- JA SEURAN- TAMERKITYS Tutkimusmer- kitys	Saana Helsingin yliopiston Kilpisjärven biologisen aseman tut- kimus-, opetus- ja seurantakohde. Myös muuta pitkäaikaistutki- musta. Osa alueesta alkujaan tutkimuskäyttöön varattua Kilpisjärven tutkimusalueetta. Jehkasin rinteillä ja Saanan ympäristössä runsaasti eri tutki- muslaitosten tutkimuskoealoja.	Virkistyskäyttöpaine, luontomatkai- luntoiminnan kasvu, mahdollinen ra- kentaminen. Porolaidunnus voi häiritä tutkimus- järjestelyjä.	Virkistyskäyttö ja muu ihmisen häiriö- vaikutus	Ei merkittävä	Jatkuva	Sisä- ja ulkopuolella	<25%	Reittiraken- taminen, kä- vijöiden oh- jaaminen ja valvonta.
				Laiduntaminen	Merkittävä	Jatkuva	Sisä- ja ulkopuolella pienialaisilla tutkimukselle tärkeillä kohteilla	<10%	Osallistami- nen alueen käyttöön liit- tyviin ratkai- suihin.

TAVOITTEEN ASETTELU

12 Uhkatekijöiden torjuminen, vaikutusten arviointi ja seuranta										
Vastuuprosessi	Alueiden hallinta; prosessien yhteistyö tavoitteenasettelussa on tärkeää									
Selite	Lomakkeella määritellään päämäärät, tavoitteet ja toimenpiteet alueen keskeisiin arvoihin kohdistuvien uhkatekijöiden torjumiseksi. Lomake muodostaa perustan suunnitelman toteutusosassa tarkennettaville toimenpiteille. Päämäärä on selkeä kuvaus suojelu- tai käyttöarvon toivotusta kehityksestä pitkällä aikavälillä, ja sitä tarkennetaan edelleen tavoitteen kuvauksessa. Päämäärät kuvaavat alueen hoidosta ja käytöstä vastaavien tahtotilaa suhteessa suunnittelualueen arvoihin. Tavoite on toivottu muutos suunnittelualueen tilassa lyhyellä aikavälillä. Tavoitteilla tarkennetaan suunnitelman yleisluontoisempia päämääriä. Toimenpiteillä tähdätään tavoitteiden toteutumiseen, ja sitä kautta edelleen pitkällä aikavälillä päämäärien saavuttamiseen.									
Päämäärät (enintään 10 kpl.)										
Päämäärä 1.	Tavoite			Toimenpide		Ekologinen vaik.	Sosiaalinen vaik.	Taloudellinen v.	Riskien torjunta	Toteutuksen seuranta
Luontodirektiivin lajit ja luontotyypit säilyvät. Uhanalaiset eläin- ja kasvilajit säilyvät. Uhanalaiset luontotyypit säilyvät.	Hyvin suunnitellut, rakennetut ja hoidetut reitit ohjaavat kävijäpaita siten, että luontoarvot eivät vaarannu ja käyttöä ja käytön vaikutuksia seurataan.			Palveluvarustuksen purkaminen, rakentaminen ja ylläpito.		x	x	x		x
	Lajien ja luontotyyppien esiintymät säilyvät myös reittien varsilla. Etenkin kulumiselle herkät kohteet kuten Saanan lähteiköt, ohutturpeiset letot ja tuntureiden kalkki- ja virtavesivaikutteiset sara- ja vihiläkasvustot säilyvät hyvässä kunnossa.									
	Motorisoitu liikenne on ohjattua ja valvottua, maastoliikenne luvvaraista, kesäaikaista maastoliikennettä ei lisätä.			Valvonta.		x	x	x		x
				Lupien myöntäminen.						x
				Käytön ohjaaminen.						x
	Perustiedot lajeista ja luontotyypeistä ovat riittävän tarkat.			Suojeltavan lajin esiintymien kartotus/tarkistus.		x				x
	Esiintymien seurantaa on riittävän usein. Mahdolliset uhkat tunnistetaan ja ryhdytään tarvittaviin suojelutoimiin.			Erityisesti suojeltavan lajin rajaaminen: Sammalet, putkilo-kasvit.		x				x

	Tunturikoivikot elpyvät tunturimittarituhoista ja tilannetta seurataan.	Valvonta.	x	x				x	x
		Inventointi, luontotyy- pit.	x					x	x
	Poroja ei ruokita häiriöherkkien laji- ja luontotyyppiesiintymien päällä tai lähellä, jolloin esiintymät säilyvät hyvässä kunnossa. Uhanalais- ten lajien esiintymät säilyvät.	Uhanalaisten ja luon- todirektiivin luonto- tyyppien ja lajien suo- jelemiseksi laaditaan tarvittaessa yhteiset periaatteet ao. palis- kuntien ja Metsähalli- tuksen kanssa niistä alueista, joissa poroja ei tulisi ruokkia.	x	x	x	x			x
Päämäärä 2.									
Virkistyskäyttöarvo ja alueen houkuttelevuus säilyvät.	Kilpisjärven imago kehittyy ja paranee. Matkailun kehittäminen ta- pahtuu luonnon ehdoilla. Suunnittelua ja alueen käytön ratkaisuja tehdään yhteistyössä toimijoiden kanssa. Monipuolinen, kiinnostava reitistö ja riittävä palveluvarustus.	Palveluvarustuksen purkaminen, rakenta- minen ja ylläpito.	x	x	x			x	x
		Viestintä, sidosryh- mäyhteistyö.							
	Hiihtäjiä ja muita omin voimin liikkuvia häiritsevä moottorikelkkali- kenne saadaan kuriin.	Palveluvarustuksen purkaminen, rakenta- minen ja ylläpito.		x	x				
		Valvonta, opastus.		x	x			x	x
		Edunvalvonta.		x	x			x	x
	Hyvin suunnitellut, rakennetut ja hoidetut reitit ohjaavat kävijäpai- nnetta siten, että kävijöiden luontokokemus säilyy ja jopa paranee, reittisuunnitelmat toteutetaan ja käyttöä ja käytön vaikutuksia seura- taan.	Palveluvarustuksen purkaminen, rakenta- minen ja ylläpito.	x	x	x			x	x
Päämäärä 3.									
Alueesta on saatavissa ajantasaista ja kattavaa tie- toa.	Kilpisjärven luontokeskuksen toiminta on aktiivista ja siinä toimii myös kunnan yleinen infopiste.	Palvelupisteiden yllä- pito.	x	x	x			x	
	Alueen opastus on ajantasaista ja kattavaa ja tietoa esim. retkeily- reiteistä on helposti saatavissa. Tiedotusta aluetta koskevista rajoi- tussäännöksistä on riittävästi esillä. Luontokeskuksen näyttelyn uu- distaminen.	Opastus maastossa ja palvelupisteessä, Luontokeskuksen näyttelyn uudistami- nen.	x	x	x			x	

	Tuotetaan tietoa alueen luonnosta ja kulttuurista sekä viestitään siitä eri kanavien kautta.	Opastusaineiston laa- timinen ja ylläpito, some, verkkosivut.	x	x	x			x	
Päämäärä 4.									
Alueen kestävä luontomatkailu menestyy.	Metsähallituksen tuottama luonto- ja kulttuuritieto sekä koulutukset edistävät sellaisten uusien luontomatkailutuotteiden syntymistä, jotka houkuttelevat alueelle uusia matkailijoita ja lisäävät viipymää sekä tuovat positiivisia talous ja työllisyysvaikutuksia alueelle.	Luontomatkailun tuo- tekehittely.		x	x			x	
		Opastusaineiston laa- timinen ja ylläpito.		x	x			x	
	Yhteistyö yrittäjien kanssa on tiivistä ja johtaa yhteistyösopimuksiin, jotka hyödyttävät sekä Metsähallitusta että yrittäjää	Luontomatkailun yh- teistyösopimusten solmiminen.		x	x			x	
	Rajat ylittävää yhteistyötä Norjan ja Ruotsin kanssa lisätään virkis- tyskäytön edistämiseksi.	Virkistyskäytön edis- tämisen.		x	x			x	x
Päämäärä 5.									
Alueella tapahtuvan toiminnan luvallisuutta ja lailli- suutta valvotaan.	Valvontaa lisätään ja kohdennetaan vaikuttavasti resurssien mu- kaan. Henkilökunta valvoo oman toimensa ohessa. Rikkomuksia pyritään ehkäisemään tiedotusta tehostamalla.	Valvonta.	x	x	x			x	
Päämäärä 6.									
Saamelaiskulttuurin edellytykset turvataan.	Alueen lisääntyvä matkailukäyttö ei haittaa poronhoitoa.	Käytön ohjaaminen.		x	x	x		x	
	Saamelaiskulttuuri kiinnostaa alueen matkailijoita ja otetaan huomi- oon luontomatkailutuotteiden kehittämisessä.	Lupien myöntäminen, viestintä.		x	x			x	
	Saamenkielistä nimityksiä käytetään aina kun mahdollista.	Opastus, viestintä.		x				x	
	Noudatetaan Akwé: Kon –toimintamallia yhteistyössä saamelaiskä- räjien kanssa	Käytön ohjaaminen.		x	x				

47

Kehittämismahdollisuus 3.	Tavoite	Toimenpide								
Lisätään Kilpisjärven luontomatkailullista vetovoimaa.	Kilpisjärven matkailutuotetarjonta monipuolistuu ja matkailijoiden viipymä kasvaa. Metsähallitus tuottaa luontotietoa yrittäjien käyttöön, luontokeskuk-sen toimintaa kehitetään.	Luontomat-kailun tuote-kehittely.		x	x	x			x	
	Eri aktiviteettien harrastajat ohjataan eri alueille niin, että he eivät häiritse toi-siaan. Lisätään tiedotusta ja kelkkailijoiden ohjausta.	Käytön oh-jaaminen.		x	x	x			x	
	Opastusta lisätään kävijöitä kiinnostavassa muodossa, alueen palvelutarjon-nasta ja luontoarvoista viestitään aktiivisesti eri kanavissa.	Opastus, viestintä.		x	x				x	x

Vaikutusten arviointitaulukko

Päämäärä / kehittämismahdollisuus	Toimenpide	Vaikutusten arviointi	Ekologinen	Sosiaalinen	Taloudellinen	Riskien torjunta
Päämäärä 1. Luontoarvot säilyvät	Palvelu- rustuksen purkaminen, ylläpito ja rakentaminen.	Reittien varsilla olevat luontotyyppien ja lajien esiintymät säilyvät hyvässä kunnossa. Hyvin rakennetut ja turvalliset reitit estävät käyntimäärän mahdollisen kasvun haitalliset vaikutukset ja antavat kulumisvaurioille aikaa parantua. Riskinä on resurssien puute, jolloin reittien kunto heikkenisi ja reittien ja maaston kulumisen lisääntyisi.	x		x	Reittien kunnossapito riippuu resursseista. Käytön vaikutuksia seurattava.
	Valvonta.	Uhanalaisia ja rauhoitettuja lintuja ei häiritä, ja muukin luvaton toiminta voidaan estää. Maastoliikenne ei aiheuta häiriötä luonnossa. Riskinä on valvonnan puute ja yhteistyöviranomaisten poistuminen alueelta.	x	x		Resurssien turvaaminen.
	Lupien myöntäminen.	Tiukka lupapolitiikka vähentää maastoliikenteestä aiheutuvaa haittaa luonnolle ja lajistolle. Luvalliset reitit määritellään niin, ettei niiden käytöstä aiheudu haittoja. Riskinä on tiedonpuute esim. petolintujen pesinnöistä	x	x		Riittävien luontotietojen ylläpito.
	Käytön ohjaaminen.	Alueen luontomatkailutoiminta voi jatkua ja kehittyä ekologisesti kestäväällä pohjalla. Riskinä on tiedonpuute, yrittäjien sitouttaminen voi epäonnistua, kaikki eivät hae lupia toiminnalleen eivätkä noudata sääntöjä.	x	x	x	Yhteistyön tiivistäminen ja tiedon ja koulutuksen tarjoaminen. Käytön vaikutuksia seurattava.
	Suojeltavan lajin esiintymien kartointus/tarkistus.	Alueen lajistosta on tarpeelliset perustiedot niin, että käytön ohjaaminen ja lupapolitiikka pohjautuvat parhaaseen tietoon. Riskinä on tiedonpuute esiintymien sijainnista ja nykytilasta.	x	x	x	Resurssien turvaaminen ja suuntaaminen oikein.
	Erityisesti suojeltavan lajin rajaaminen:	Erityisesti suojeltavan lajin esiintymät on otettu huomioon käytön ohjauksessa. Esiintymien nykytila tiedetään tarkkaan. Riskinä on, että resurssit eivät riitä esiintymien seurantaan.				Resurssien turvaaminen.

	Sammalet, putkilokasvit.					
	Inventointi; luontotyytit.	Alueen luontotyypeistä on tarpeelliset perustiedot niin, että käytön ohjaaminen ja lupapolitiikka pohjautuvat parhaaseen tietoon. Riskinä on, että resurssit eivät riitä luontotyyppitiedon täydentämiseen.	x	x	x	Resurssien turvaaminen ja suuntaaminen oikein.
	Edunvalvonta	Luontotyyppien luonnontila pysyy hyvänä/paranee. Käsivarren paliskunta tuntee entistä paremmin alueensa ainutlaatuiset luontoarvot, arvostaa ja kunnioittaa niitä ja ottaa ne huomioon toiminnassaan. Porolaidunten tila paranee ja poronhoidon maine luontaiselinkeinona saa lisää hyväksyttävyyttä. Riskinä on yhteistyön puute.	x	x	x	Parannetaan yhteistyötä ja tiedonkulkua.
Päämäärä 2. Virkistyskäyttöarvo ja alueen houkuttelevuus säilyvät.	Palveluvarustuksen ylläpito ja rakentaminen	Kilpisjärvi on kaikkina vuodenaikoina houkutteleva retkeily- ja matkailukohde, koska sen ympäristön reittiverkko on monipuolinen, turvallinen ja houkutteleva. Matkailuyrittäjien ja Metsähallituksen yhteistyö paranee ja monipuolistuu, mm. yhteisvastuullisuutta tärkeiden kohteiden hoidossa. Riskinä voi olla, että resurssit eivät riitä ja matkailuyrittäjien kiinnostuksen puute.		x	x	Resurssien turvaaminen esimerkiksi yhteistyöhankkeilla, yhteistyön lisääminen ja monipuolistaminen.
	Palveluvarustuksen ylläpito ja rakentaminen.	Kilpisjärven lähialueelta on tiedostettu tärkeimmät hiihtäjien retkeilykohteet ja moottorikelkkailu-urat on sijoitettu siten, että hiihtäjät pääsevät kohteille kohtaamatta kelkkailijoita. Riskinä kehitykselle on, että kohteet ovat samoja ja halutaan kaikille kaikkea, eikä erikoistua mihinkään. Eri aktiviteettien harrastajille ei löydy uravaihtoehtoja.		x	x	Yhteistyö.
	Valvonta, opastus maastossa.	Luvaton moottorikelkkailu ei häiritse matkailijoita eikä Kilpisjärven vakituksia asukkaita. Kyseenalainen maine "moottoriurheiluelledoradona" ei karkota muita matkailijoita. Alueesta kiinnostuneet saavat helposti tarvitsemansa tiedon monella kielellä. Tieto on ajantasaista ja monipuolista. Maastossa hyvät reittimerkinnot mahdollistavat aloittelijoidenkin turvalliset käynnit. Moottorikelkalla tai mönkijällä liikkujat tietävät alueen lupakäytännöt eivätkä aiheuta häiriötä. Riskeinä on resurssien riittävyys, valvontaresurssien puute, yhteistyöviranomaisten poistuminen alueelta.		x		Yhteistyöhankkeilla pyritään torjumaan riskejä.
	Edunvalvonta.	Kilpisjärven kaavoituksessa otetaan huomioon luontomatkailun kehittämisen luonnon ehdoilla. Kaavoitus kunnioittaa ainutlaatuisia maisemia ja muita luontoarvoja. Riskiä voivat aiheuttaa ristiriitaiset kehittämissuunnitelmat.	x	x	x	Yhteistyön lisääminen, edunvalvonta.

Päämäärä 3. Alueesta on saatavissa ajantasaista ja kattavaa tietoa	Palvelupisteiden ylläpito.	Kilpisjärven luontokeskus on yhä suosituimpi käyntikohde ja sen aukioloaikoja pidennetään. Luontokeskuksessa toimii myös kunnan matkailuinfo. Riskinä resurssien väheneminen, matkailuinfoyhteistyö ei toteudu.			x	x	Resurssien turvaaminen esim. yhteistyöhankkeilla, yhteistyön lisääminen ja monipuolistaminen.
	Opastus maastossa ja palvelupisteessä. Luontokeskuksen näytelyn uudistaminen	Kävijät saavat helposti tarvitsemaansa tietoa. Maastossa liikkujat ovat selvillä alueen luontoarvoista ja välttävät aiheuttamasta niille vahinkoa tai häiriötä. Riskinä, että resurssit opastukseen, materiaalien tuottamiseen ja yhteistyöhön vähenevät, sekä yritysten halu sisäistää ja viestiä.	x				Resurssien turvaaminen esim. yhteistyöhankkeilla, yhteistyön lisääminen ja monipuolistaminen.
	Opastusaineiston laatiminen ja ylläpito	Kilpisjärven matkailu yrityksissä on ajantasaista opastusaineistoa alueen luonnosta ja retkeilymahdollisuuksista. Luontoon.fi -sivut ja muu verkkomarkkinointi tavoittavat monella kielellä yhä enemmän potentiaalisia kävijöitä.	x	x	x		Resurssien turvaaminen.
Päämäärä 4. Alueen kestävä luontomatkailu menestyy	Luontomatkailun tuotekehittely.	Alueella virallisia oppaita, joiden ansiosta kestävä luontomatkailun tuotteistamisen mahdollisuudet kasvavat Riski: Opaskoulutushanke ei toteudu (ei hankerahaa tai osallistuvia yrityksiä).	x	x	x		Resurssien turvaaminen esim. yhteistyöhankkeilla, yhteistyön lisääminen ja monipuolistaminen.
	Opastusaineiston laatiminen ja ylläpito.	Yhteistyöyrittäjillä ja virallisilla oppailla on kiinnostavaa erikoisosaamista asiakkaiden palvelemiseksi.		x	x		
	Luontomatkailun yhteistyösopimusten solmiminen.	Kilpisjärven matkailutulo kasvaa ja työllisyys lisääntyy. Kestävän luontomatkailun ja luonnonsuojelun arvostus kasvaa. Riski: Tärkeät toimijat eivät ole kiinnostuneet yhteistyösopimuksesta.	x	x	x		Resurssien turvaaminen esim. yhteistyöhankkeilla, yhteistyön lisääminen ja kehittäminen.

	Virkistyskäytön edistäminen.	Kilpisjärven matkailualueen tunnettavuus kasvaa kansainvälisesti. Riskinä on, että kansainväliset yhteistyökumppanit eivät koe tärkeäksi yhteistyötä, hankerahoituksessa yritys- ym. kumppanien sitoutuminen.		x	x	Resurssien turvaaminen, yhteistyön lisääminen ja monipuolistaminen, uusien kumppanuuk-sien etsiminen.
Päämäärä 5. Alueella tapahtuvan toiminnan luvallisuutta ja laillisuutta valvotaan	Valvonta.	Valvonta tuottaa tulosta. Henkilökunta valvoo myös oman toimensa ohessa Rikkomuksia pyritään ehkäisemään tiedotusta tehostamalla Riskinä on, että valvovan henkilöstön määrä on vähentynyt ja vähenee ostopalveluiden lisääntyessä.	x	x		Koulutus, tiedotus, yhteistyön kehittäminen.
Päämäärä 6. Saamelaiskulttuurin edellytykset turvataan	Käytön ohjaaminen.	Poronhoito jatkuu alueella alueen matkailu- ja virkistyskäytöstä häiriintymättä.	x	x	x	Opastuksen ja viestinnän sekä valvonnan lisääminen, sidosryhmäyhteistyö.
Kehittämismahdollisuus 1. Saanan luonnonsuojelualueen laajentaminen	Suojelualueen laajentaminen.	Saanan alueen luontoarvot pystytään varmasti turvaamaan ja seudun käytön ekologinen kestävyys parane. Riskinä voi olla, että laajennus ei riitä turvaamaan alueen luontoarvojen säilymistä.	x			Tiedotus, yhteistyön kehittäminen.
	Inventointi.	Riittävän tarkat tiedot lajeista ja luontotyypeistä edistävät suojelutoimien suunnittelua ja toteuttamista. Riskinä on, että resurssit eivät riitä luontotyyppitiedon täydentämiseen.				
Kehittämismahdollisuus 2. Parannetaan alueen reittiverkostoa	Palveluvarustuksen ylläpito ja rakentaminen.	Lähi- ja päiväretkeilyn edellytykset paranevat nykyajan kävijöiden profiilin mukaisesti, mikä mahdollistaa Kilpisjärven matkailun kestävä kehityksen. Riski: rahoitus toteuttamiseen viivästyy. Lähiretkeilyn lähtö, tauko- ja nähtävyysspaikat ovat löydettävissä hyvällä viitoituksella ja opastusmateriaaleilla ja asiakkaila on tieto vierailukohteista, palvelurakenteista ja liikkumisrajoituksista.	X	X	x	Resurssien turvaaminen esim. yhteistyöhankkeilla, yhteistyön lisääminen ja monipuolistaminen, viestintä.

Kehittämismahdollisuus 3.	Luontomatkailun tuotekehittely.	Virallisten Metsähallituksen tunturioppaiden koulutus materiaaleineen mahdollistaa uusien kestävyystään erinomaisten matkailutuotteiden kehittämisen.					
Lisätään Kilpisjärven luontomatkailullista vetoa	Käytön ohjaaminen.	Eri käyttömuotojen eriyttäminen lisää alueen vetovoimaa.	x	x	x		Resurssien turvaaminen esim. yhteistyöhankkeilla, yhteistyön lisääminen ja monipuolistaminen.
	Opastus.	Yhteistyöyrittäjien ja tunturioppaiden opastusmateriaalit mahdollistavat monipuolisen opaspalvelun asiakkaille ja varmistavat kestävä käytön toteutumista.					
Ympäristövaikutusten arvioinnin yhteenveto		Suunnitelman toteuttamisella ei ole heikentäviä vaikutuksia Natura 2000 -alueen valintaperusteena oleviin luonnonarvoihin, eikä luonnonsuojelulain 65 §:n mukaista erillistä arviointia tarvitse tehdä.					

Seuranta

Toimenpiteiden toteutumisen seuranta									
Päämäärä / kehittämis-mahdollisuus	Toimenpide	Mittari	Nyky-taso (teksti)	Nyky-taso (num.)	Tavoite-taso	Yk-sikk o	Vaih-telu-väli min	max .	Tavoitevuosi
Päämäärä 1. Luontoarvot säilyvät	Palveluvarustuksen purkaminen, ylläpito ja rakentaminen	Rakenteiden kuntoluokitus. Rakenteiden määrä.			Kunto hyvä				2020.
	Valvonta.	Valvonnassa esiin tulleiden rikkeiden lukumäärä laajem-malla maantieteellisellä alueella.	Alu-eella valvon-taa.	-	Rikkeitä ei esiinny.	kpl.	0.		Suunnitelma-kaudella.
	Lupien myöntämi-nen.	Myönnettyjen lupien määrä.							
	Käytön ohjaaminen	Yhteistyösopimusten määrä.		18.	kaikilla toimijoilla				
	Suojeltavan lajin esiintymien kartoi-tus/tarkistus.	Kartoitettujen/ tarkistettujen pesien / esiintymien luku-määrä. Uhanalaistiedon ajantasaisuus.		-	Nykytaso tai pa-rempi.	kpl.	-	-	Suunnitelma-kaudella.
	Erityisesti suojelta-van lajin rajaami-nen: Sammalet, put-kilokasvit.	Tehtyjen rajausten lukumäärä.	1.			Noi n 10.			Suunnitelma-kaudella.
	Inventointi.	Luontotyyppi-inventoinnin määrä (ha.)	Puut-teelliset tiedot.		Tietoja päivit-tään.	ha.	-	-	Suunnitelma-kaudella.
	Edunvalvonta.	Maastohavainnot porojen maastoruokinnan jäljistä.			Toimi-taan so-pimuksen mukaan.				Suunnitelma-kaudella.

Päämäärä 2. Virkistyskäyt- töarvo ja alu- een houkutte- levuus säily- vät	Palveluvarustuksen purkaminen, ylläpito ja rakentaminen	Yöpymistilasto (virallinen tilasto) Käyntimäärä, rakenteiden määrä ja kuntoluokitus. Kävijätutkimus.							Suunnitelma- kaudella.
	Valvonta, opastus maastossa	Valvonnassa esille tulleiden rikkeiden lukumäärä. Asiakaspalautteen määrä ja laatu. Kävijätutkimus.							Suunnitelma- kaudella.
	Edunvalvonta.	Kaavoitus etenee.							Suunnitelma- kaudella.
Päämäärä 3. Alueesta on saatavissa ajantasaista ja kattavaa tie- toa	Palvelupisteiden yllä- pito.	Luontokeskuksen käyntimäärä	Vuosi 2016	14 20 0.	15 000.				2020.
	Opastus maastossa ja palvelupisteessä, näyttelyn uudistami- nen.	Asiakaspalaute, kävijätutkimus.							Suunnitelma- kaudella.
	Opastusaineiston laatiminen ja yllä- pito.	Luontoon.fi kieliversioiden käyntimäärät, näkyvyys yritysten sivuilla, sosiaalinen media.							
Päämäärä 4. Alueen kes- tävä luonto- matkailu me- nestyy	Luontomatkailun tuotekehittely.	Koulutus ja oppaiden määrä. asiakkaiden määrä ohjatuissa palveluissa.			Lisään- tyy.				Suunnitelma- kaudella.
	Opastusaineiston laatiminen ja yllä- pito. Luontokeskuksen näyttelyn uudistami- nen	Tuotetut materiaalit, uusittu näyttely.							Suunnitelma- kaudella.
	Luontomatkailun yh- teistyösopimusten solmiminen.	Solmittujen yhteistyösopimusten määrä.	Ei vielä kaikilla toimi- joilla		On kai- killa toi- mijoilla.				Suunnitelma- kaudella.
	Virkistyskäytön edistäminen.	Kansainvälinen hankerahoitus.	Ei ole		Hanke toteutu- nut.				2020.

Päämäärä 5. Alueella ta- pahtuvan toi- minnan luvalli- suutta ja lailli- suutta valvo- taan	Valvonta.	Valvonta	Vähen- tynyt, koska rajavar- tisto vetäyty- nyt alu- eelta.		Lisätään omaa valvon- taa.				
Päämäärä 6. Saamelais- kulttuurin edellytykset turvataan	Käytön ohjaaminen.	Alueen muu käyttö, esimerkiksi matkailijamäärän kasvu ei aiheuta haittaa poronhoidolle.	Akwé: Kon - ryhmä tunnis- taa haittoja.		Haitat vä- henty- neet.				Suunnitelman tarkistamisen yhteydessä, noin viiden vuoden kuluttua suunnitelman vahvistamisesta.
	Opastusaineiston laadinta ja ylläpito.	Alueen opastusaineistossa käytetään saamea ja saamenkielistä nimitystä.	Ei kai- kissa käy- tössä.		Käyttö laajenee.				
	Käytön ohjaaminen.	Biodiversiteettisopimus. Suojelualueiden hoidon ja käytön periaatteiden mukainen toiminta. Sidosryhmäyhteistyö Saamelaiskäräjien kanssa.	Akwé: Kon- ryhmä on ollut mu- kana suun- nitte- lussa.	-	-	-	-	-	Suunnitelman tarkistamisen yhteydessä, noin viiden vuoden kuluttua suunnitelman vahvistamisesta
Kehittämismahdollisuus 1.	Suojelualueen laajentaminen	Päätös laajentamisesta, alueen säädös, suojelualueen pinta-ala			laajen- nettu				2020.
Saanan luonnonsuojelualueen laajentaminen	Inventointi.	Laji- ja luontotyyppitietojen kattavuus.	Puut- teelliset tiedot.		Tiedot täyden- netty.	%			2020.

Kehittämismahdollisuus 2.	Palveluvarustuksen ylläpito ja rakentaminen	Saanan alueen käyntimäärä, Tsahkaljärven reittirakenteet. Esteettömien kohteiden ja reittien määrä Tienvarren ja kylän opasteet, maastoviitat ja reittimerkit							2018.
Parannetaan alueen reitti-verkoston	Edunvalvonta.	Reitit huomioitu kaavoituksessa.							2020.
Kehittämismahdollisuus 3.	Luontomatkailun tuotekehittely.	Koulutettujen luonto-oppaiden ja uusien luontomatkailutuotteiden määrä			Lisääntynyt				Suunnitelma-kaudella.
Lisätään Kilpisjärven luontomatkailullista veto-voimaa	Käytön ohjaaminen.	Virallinen yöpymistilasto			Yöpymiset lisääntyvät				Suunnitelma-kaudella
	Opastus.	Opastusmateriaalien määrä ja kunto.			Hyvä.				Suunnitelma-kaudella.

Vaikuttavuuden seuranta

Päämäärä / kehittämismahdollisuus	Vaikuttavuusmittari	Nykytaso1	Tavoite-taso	yksikkö	Vaihteluväli min	max	Tavoitevuosi
Päämäärä 1. Luontoarvot säilyvät	Saanan ympäristön uhanalaisten ja direktiivilajien lajiesiintymien säilyminen on turvattu.	Virkistyskäyttö ja luontomatkailu saattavat uhata joitakin esiintymiä.	Uhat hallinnassa.				Jatkuva.
	Polkujen kuluminen ei etene.	Saanan polulla kulumisjälkiä.	Tilanne ei pahene.	-	-	-	2020.
	Uhanalaisen linnun pesintä jatkuu.	1.	Pesintä onnistuu.	Kpl.			Jatkuva.
Päämäärä 2. Virkistyskäyttöarvo ja alueen houkuttelevuus paranevat	Motorisoidun liikenteen häiritsevyys (kävijätutkimus), kekkaliikenne pysyy reiteillä (poliisitoimenpiteiden – rikkomusten määrä).	Kielteistä palautetta, latujen rikkomista ym.	Moottorikelkkaliikenne pysyy reiteillä.				Jatkuva.
	Käyntimäärät lisääntyvät.	Kevään käyntimäärät laskusuunnassa.	Käyntimäärät kasvavat.	Käyntiä/vuosi.	80 000.	100 000.	Jatkuva.
Päämäärä 3. Alueesta on saatavissa ajantasaista ja kattavaa tietoa	Yhä suurempi osa kävijöistä poikkeaa luontokeskuksessa.	14 200/68 200	Lisääntyy	Käyntiä/vuosi.			Jatkuva.
	Kävijät tuntevat entistä paremmin Saanan luonnonsuojelualueiden säännöt eivätkä riko niitä.	Tietämättömyydestä johtuvia rikkeitä.	Rikkeet vähenevät.				Jatkuva.
Päämäärä 4.	Uusia yhteistyösopimuksia.	18.	Kaikilla toimijoilla	50 kpl.			Jatkuva.

Alueen kestävä luontomatkailu menestyy	Ohjattujen ryhmien osuus kävijöistä lisääntyy.						
Päämäärä 5. Alueella tapahtuvan toiminnan luvallisuutta ja laillisuutta valvotaan	Rikkomusten ja kielteisen palautteen määrä pienenee (laajemmalla alueella).						
Päämäärä 6. Saamelaiskulttuurin edellytykset turvataan	Porojen laidunalueet säilyvät porotalouden käytössä ja laidunten kunto paranee. Vaikutusten seuranta ja alueen käyttöön liittyviä päätöksiä tehdään yhteistyössä paliskuntien kanssa.						Suunnitelman tarkistamisen yhteydessä. Jatkuva.
	Luontaiselinkeinonharjoittajien metsästys- ja kalastusmahdollisuudet säilyvät.	Laajat oikeudet.	Laajat oikeudet.				Suunnitelman tarkistamisen yhteydessä.
	Suunnitelman vaikuttavuutta seurataan työryhmässä, jossa on saamelaiskäräjien, alueen paliskuntien ja saamelaisten perinteisen tiedon asiantuntemusta.						Suunnitelman tarkistamisen yhteydessä
Kehittämismahdollisuus 1. Saanan luonnonsuojelualueen laajentaminen	Luonnonsuojelualueen laajennus edistää alueen ainutlaatuisen luonnon säilymistä. Esitetyllä laajennusalueella on erittäin paljon uhanalaisten lajien esiintymiä ja harvinaisia luontotyypppejä.	Alueella ei suojelustusta.	Esitetyn laajennusalueen luontoarvot säilyvät.				Suunnitelma-kaudella.
Kehittämismahdollisuus 2.	Saanan kävijät pysyvät rakennetuilla reiteillä.	Kuljetaan portaiden viertä.	Polku ja portaat korjattu.				Suunnitelma-kaudella.
	Kävijöiden aiheuttamat kulumisvauriot korjaantuvat reittien ulkopuolella.						

Parannetaan alueen reitti-verkostoa	Esteettömiä reittejä suosivien kävijöiden määrä lisääntyy.	Ei esteettömiä reittejä ja palveluita.	Tarjolla esteettömiä palveluita.				Suunnitelma-kaudella.
Kehittämismahdollisuus 3. Lisätään Kilpisjärven luontomatkailullista veto-voimaa	Käyntimäärä.	laskeva suunta	suunta kasvuun	yks			
	Yöpymisten määrä (virallinen tilasto) lisääntyy, matkailusesongit pitenevät.	sesonkien ulkopuolella majoitusliikkeet kiinni	ympäri-vuotinen aukiolo				
	Paikallistaloudelliset vaikutukset, matkailun tulo- ja työllisyysvaikutukset lisääntyvät.	4,3 miljoonaa euroa/vuosi. 57 henkilötyövuotta/vuosi.					
	Uusia luontomatkailutuotteita markkinoille.						

13A Vyöhykejako: Retkeily- ja luontomatkailuvyöhyke

Vastuuprosessi	Alueiden hallinta	Kartta	☒	Kuva 7
Selite	Suunnittelualueen yleisökäyttöpaineita ohjataan suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti retkeily- ja luontomatkailuvyöhykkeelle. Korkean kävijätiheyden lähtökohta asettaa erityisiä vaatimuksia vyöhykkeen sisällä mm. aktiivisella opastuksella ja palvelurakenteilla tehtävälle käytön ohjaukselle, jonka tehtävänä on varmistaa käytön kestävyys ja kävijöiden turvallisuus.			
Retkeily- ja luontomatkailuvyöhyke	Yleismääräys: Vyöhyke on retkeily- ja luontomatkailukäytön kannalta vetovoimainen alue, jonne ohjataan kävijöitä aktiivisesti opastuksella ja palvelurakenteilla. Vyöhykkeelle voidaan sijoittaa uusia palvelurakenteita ja retkeilyreittejä.			
Nimi	Vyöhykkeen tavoite	Ohje		Pinta-ala
Saanan virkistysvyöhyke	Virkistyskäytön vyöhyke. Ohjataan sulan maan aikana kävijäpaine rakennetuille reiteille maaston kulumisen ja lajiesiintymien vahingoittumisen estämiseksi.	Alueella sijaitsee suunnittelualueen palveluvarustus: autio- / varaustupa, päivätupa ja kota. Luontopolut ja muut merkityt reitit ja urat kulkevat virkistysvyöhykkeellä. Vyöhykkeelle sijoitetaan myös ohjelmapalveluiden tukikohdaksi tarkoitettu tupa, ja Saanavankalle rakennetaan uusi taukopaikka resurssien salliessa. Palvelurakenteita ja taukopaikkoja kuten vanhoja tupia voidaan korvata uusilla; tupia voidaan kunnostaa, laajentaa, poistaa tai siirtää tarkoituksenmukaisempaan kohtaan, ja niiden käyttötarkoitusta voidaan muuttaa. Autiotupia ei ole tarkoitettu liiketoiminnallisen luontomatkailun yöpymistukikohdiksi.		
	Kävijämääräennuste			
	80 000 ja lisäksi Kilpislatujen n. 400 kausilupaa moottorikelkkauralle (=23 000 käyntiä arvioituna)			

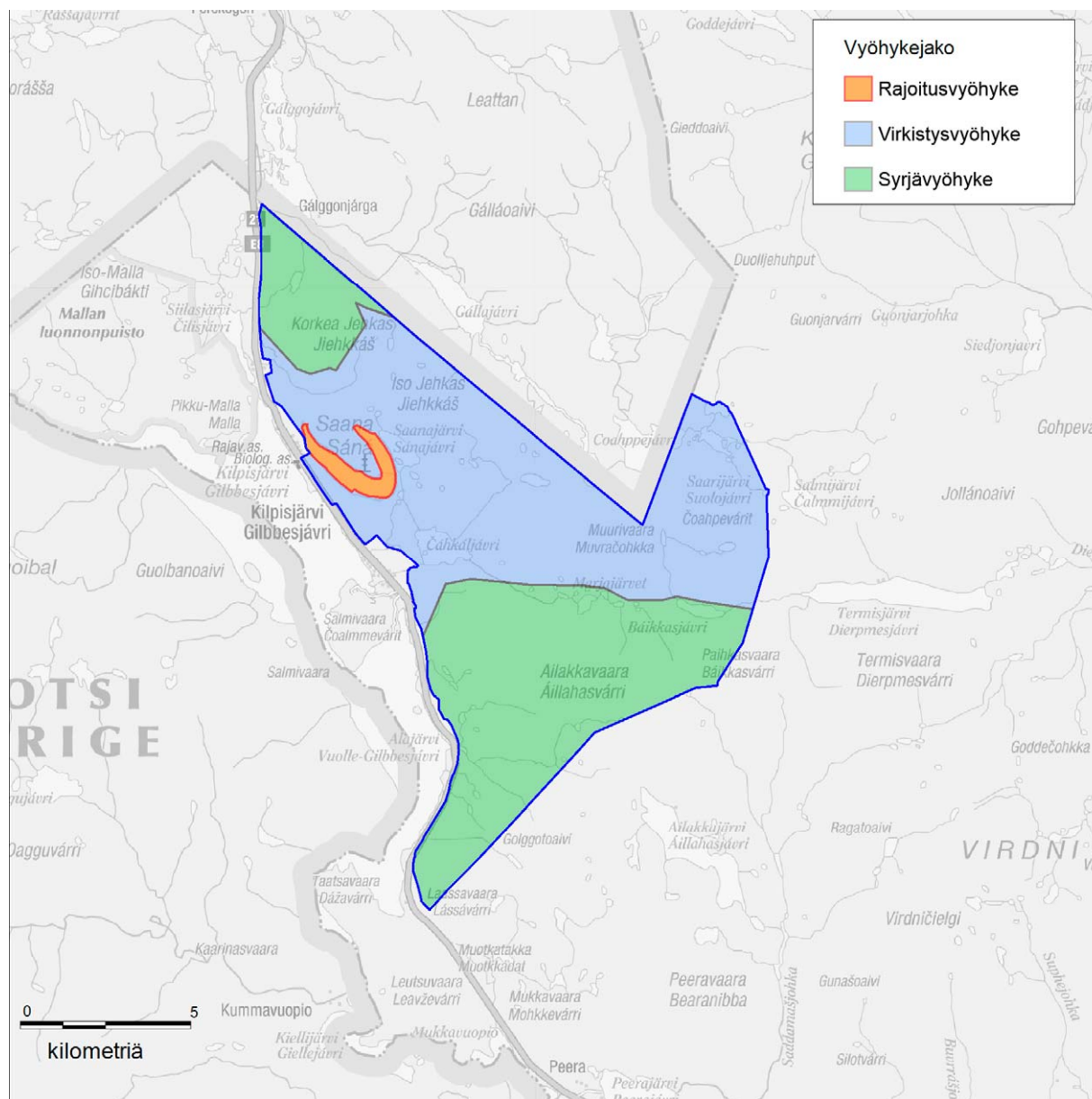
		Metsähallituksen moottorikelkkaurilla on kelkkailu sallittua voimassa olevan lupakäytännön mukaisesti. Moottorikelkkasafariluvat, muut yritysluvat ohjelmapalveluyrittäjille ja kelkkalupia ulkopaikkakuntalaisille voidaan myöntää tälle vyöhykkeelle osoitetuilla urilla järjestetyille safarille. Maastoliikennelupia voidaan myöntää Metsähallituksen maastoliikennelupaohjeen mukaisesti. Metsähallitus voi myöntää paikkakuntalaisille kesäaikaisia maastoliikennelupia virkistysvyöhykkeelle pääsääntöisesti ainoastaan vakiintuneille erikseen määritellyille kulku-urille (esimerkiksi Jehkasin saksalaistentie). Erityisistä painavista syistä (esim. hirvenruhon poiskuljettaminen) lupia voidaan myöntää myös kartalle merkittyjen urien ulkopuolelle. Ulkopaikkakuntalaisille Metsähallitus ei pääsääntöisesti myönnä kesäaikaisia maastoliikennelupia. Kuitenkin esimerkiksi perusteltuun tutkimuskäyttöön sekä alueella olevan tupa- ja reittiverkoston huoltotoimintaan voidaan myöntää kesäaikaisia maastoliikennelupia. Maastoliikennelupia myönnetään voimassaolevan maastoliikennelupaohjeen mukaisesti. Metsähallitus voi myöntää yksittäisiä maastoliikennelupia ja ilma-alusten laskeutumislupia tapahtumien järjestämiseen alueella. Luvat käsitellään tapauskohtaisesti. Metsähallitus voi myöntää helikoptereille laskeutumislupia luontomatkailun tarpeisiin erikseen nimettäville laskeutumispaikoille. Lupa edellyttää erillistä sopimusta, jossa sovitaan yksilöityjen laskeutumispaikkojen lisäksi mm. jätehuoltoasioista.		
		Pinta-ala yhteensä ha, osuus suunnittelualueesta (%)	6533	53%
Yksityiset suojelualueet ja muut yksityisomistuksessa olevat alueet				

13B Vyöhykejako: Syrjävyöhyke

Vastuuprosessi	Alueiden hallinta	Kartta	☒	Kuva 7
Selite	Syrjävyöhyke on alhaisen kävijätiheyden ja pinta-alan nähden pienen käyntimäärän aluetta, missä käytön ohjaus suunnitellaan toteuttamaan tätä tavoitetta. Sinne soveltuvat erityisesti sellaiset käyttömuodot, joille alhainen kävijätiheys on erityinen arvo ja jopa edellytys. Vyöhykkeen käytön ohjauksessa huomioidaan erityisesti paikallisen väestön tarpeet alueen käyttöön.			
Syrjävyöhyke(S)	Yleismääräys: Syrjävyöhyke on alue, jonne ei ohjata kävijöitä aktiivisesti eikä rakenneta palveluvarustusta. Aluetta voidaan käyttää erikseen määriteltyjen luontaiselinkeinojen tarpeisiin ja alueen erämaaluonteeseen soveltuviin matkailupalveluihin, kuten opastettuihin retkiin. Muilla kuin luonnon-suojelualueilla vyöhykkeelle voi sijoittua myös luonnonvarojen hyödyntämiseen tähtääviä toimintoja. Syrjävyöhykkeellä liikkuminen on sallittua jokamiehenoikeuksien mukaisesti			
Nimi	Vyöhykkeen tavoite	Ohje		Pinta-ala
Saanan syrjävyöhyke	Turvata luontaiselinkeinojen harjoittaminen. Rajata virkistyskäytön vaikutukset osalle aluetta.	Vyöhykkeellä ei sijaitse reittejä, uria tai palvelurakenteita. Reitistöä ei laajenneta. Palveluvarustusta ei rakenneta. Yritystoimintaluvat myönnetään virkistys- ja retkeilyvyöhykkeelle. Metsähallitus voi myöntää paikkakuntalaisille kesäaikaisia maastoliikennelupia erityisistä painavista syistä (esim. hirvenruhon poiskuljettaminen). Ulkopaikkakuntalaisille Metsähallitus ei pääsääntöisesti myönnä kesäaikaisia maastoliikennelupia. Kuitenkin esimerkiksi perusteltuun tutkimuskäyttöön kesäaikaisia maastoliikennelupia voidaan myöntää. Metsähallitus voi myöntää helikoptereille laskeutumis lupia luontomatkailun tarpeisiin erikseen nimettäville laskeutumispaikoille. Lupa edellyttää erillistä sopimusta, jossa sovitaan yksilöityjen laskeutumispaikkojen lisäksi mm. jätehuoltoasioista. Alueelle voidaan myöntää lupia muuhun alueelle sopivaan tarkoitukseen erillisen harkinnan mukaan.		
		Pinta-ala yhteensä ha, osuus suunnittelualueesta (%)		548145%
Yksityiset suojelualueet ja muut yksityisomistuksessa olevat alueet				

13C Vyöhykejako: Rajoitus- ja luonnonarvovyöhykkeet

Vastuuprosessi	Alueiden hallinta			Kartta	☒	Kuva 7
Selite	Rajoitusvyöhykkeellä liikkuminen on kiellettyä. Rajoituksella turvataan alueen luontoarvoja. Rajoitukset voivat olla myös määräaikaisia. Perustettujen suojelualueiden ulkopuolisille maa- ja vesialueille ei voida hoito- ja käyttösuunnitelmassa määritellä liikkumisrajoituksia. Näille alueille on kuitenkin joskus tarpeen määritellä suosituksia liikkumisen tai maihinnousun rajoittamiseksi, jotta alueen erityiset luontoarvot pystyttäisiin turvaamaan.					
Rajoitusvyöhykkeet	Rajoitusvyöhyke, yleismääräys: "Vyöhyke säilyttää alueen luonnonsuojelulliset arvot liikkumis- tai muilla kävijöitä koskevilla rajoituksilla. Rajoitusvyöhykkeet toteutetaan luonnonsuojelulakiin (1096/1996) perustuvalla järjestyssäännöllä, alueen perustamissääöksellä tai yksityisten suojelualueiden rauhoitus päätöksellä. Luonnonsuojeluyistä annettu rajoitus perustuu siihen, että eläimistön tai kasvillisuuden säilyminen sitä vaatii (luonnonsuojelulaki 18 ja 24 §:t). Rajoitusvyöhykkeitä ovat myös Puolustusvoimien liikkumiskieltovyöhyke ja rajavyyhyke."					
	Luonnonarvovyöhyke, yleismääräys: "Vyöhyke koskee perustettujen suojelualueiden ulkopuolisia maa- ja vesialueet, joilla on erityisiä luontoarvoja ja joiden turvaamiseksi liikkumista tai maihinnousua suositellaan vältettävän tiettyinä aikoina. Tarvittaessa ELY-keskus voi Maastoliikennelain 1 §:ssä tarkoitettujen haittojen ehkäisemiseksi kieltää tai rajoittaa moottorikäyttöisen ajoneuvon käyttöä tietyllä maa-alueella tai jääpeitteisellä vesialueella."					
Rajoitusvyöhyke						
Nimi	Rajoitusaika alkaa	Rajoitus päättyy	Pinta-ala	Peruste		
Saanan luonnonsuojelualue	15.5.	1.9.	218	Uhanalaisten ja direktiivilajien suojelu. Saanan luonnonsuojelualue on rajoitusalue, jolla on sallittu vain talviaikainen liikkuminen. Metsähallitus voi myöntää alueelle liikkumislupia perustelluista syistä (esimerkiksi tutkimus). Pinta-ala sisältää alueen suunnitellun laajennuksen.		
Pinta-ala yhteensä			218	Osuus suunnittelualueesta (%)	2	
Luonnonarvovyöhyke						
Pinta-ala yhteensä				Osuus suunnittelualueesta (%)		
Yksityiset suojelualueet ja muut yksityisomistuksessa olevat alueet						

Kuva 7. Vyöhykekartta
Retkeily- ja luontomatkailuvyöhyke vihreä vinoviivitus, rajoitusvyöhyke punainen ja syrjävyöhyke sininen.

© Metsähallitus 2017

TOTEUTUS

14 Luonnon- ja kulttuuriperinnönsuojelun toimenpiteet				
Vastuuprosessi	Luonnonsuojelu		Kartta	☐ Luonnonsuojelun toimenpiteet
Selite	Lomakkeella täsmennetään tavoitteenasettelun yhteydessä mainittuja toimenpiteitä siten, että toimenpiteiden laji, suuruusluokka ja sijainti tulevat määritettyä riittävällä tarkkuudella. Toimenpiteiden teknisen toteutuksen kuvaus ja tarkempi ohjeistus tapahtuu toimenpidesuunnitelmissa. Luonnonsuojelun toimenpiteet kohdistuvat luontotyyppeihin ja lajeihin, esimerkiksi ennallistamisen tai perinnebiotooppien hoidon muodossa.			
Luonnonsuojelu				
Toimenpide	Kiireellisyysaste ³	Pinta-ala (ha) tai muu yksikkö	Yksikkö	Kuvaus
Suojeltavan lajin kartoitus/ tarkistus	Suuri.	Esiintymä.	Lukumäärä.	Uhanalaisten lajien osalta toimintaa ohjaa kiireellisesti suojeltaviksi määritellyt lajit (viite 14/1), valtakunnallisen lajisuojelun toimintaohjelman mukaan. Kiireellisesti suojeltaviin lajeihin Saanan suunnittelualueella kuuluu lähinnä jäkäliä, sammalia ja perhosia. Toimet suojelun turvaamiseksi tehdään 3-8 vuoden sisällä. Direktiiviputkilokasvien ja -sammalten osalta toimitaan direktiivilajien toimintasuunnitelman (2013-2018) mukaan. Valtakunnallinen seurantasuunnitelma direktiivilajeille laaditaan lähivuosina. Suomen Perhostutkijain Seuran toteuttaman tunturiperhosseurannan jatkuvuus turvataan. Kymmenen uhanalaisen petolinnun ja nisäkkään esiintymispaikkaa tarkistetaan vuosittain.
Erityisesti suojeltavan lajin rajaaminen/tarkistus	Suuri.	Esiintymä.	Lukumäärä.	Erityisesti suojeltavan lajin rajausesitys laaditaan noin kymmenelle putkilokasvi- ja sammaleesiintymälle. Kymmenen erityisesti suojeltavan petolinnun ja nisäkkään esiintymispaikkaa tarkistetaan vuosittain.
Inventointi; luontotyypit	Suuri.	Pinta-ala.	Hehtaari.	Luontotyyppitietojen täydennys ravinteisista ja kalkkivaikutteisista luontotyypeistä, kuten lehdoista, tunturiniityistä, kalkkikallioista ja vyörylouhikoista sekä tuntureiden kalkki- ja virtavesivaikutteisista sara- ja vihviläkasvustoista. Tunturimittarituhojen laajuutta selvitetään.

³ asteikko: suuri = toteutetaan 5 vuoden kuluessa, pieni = toteutetaan myöhemmin suunnitelmakaudella.

Laajennusalueen luontotietojen täydentäminen	Suuri.	Esiintymä.	Lukumäärä/hehtaari.	Esitetyllä Saanan luonnonsuojelualueen laajennuksella täydennetään laji- ja luontotyyppitiedot.	
Edunvalvonta	Suuri.	Esiintymä	Lukumäärä/hehtaari.	Paliskuntien informointi uhanalaisten lajien esiintymistä ja herkistä luontotyyppikohteista, joilla ei tulisi tehdä porojen lisäruokintaa. Paliskunnille toimitetaan tietoa huomioonotettavista laji- ja luontotyyppiesiintymistä.	
Yksityiset maat ja YSA-alueet					
Kulttuuriperinnön suojelu					
Rakennusperintö	Kiireellisyysaste ⁴	Pinta-ala (ha) tai muu yksikkö	Yksikkö		Kuvaus
				☐	Ei toimenpiteitä
Arkeologiset kohteet	Kiireellisyysaste ⁵	Pinta-ala (ha) tai muu yksikkö	Yksikkö		Kuvaus
					Ei toimenpiteitä
Saamelaiskulttuurikohteet	Kiireellisyysaste ⁶	Pinta-ala (ha) tai muu yksikkö	Yksikkö		Kuvaus
				☐	Ei toimenpiteitä
Yksityiset maat ja YSA-alueet					

⁴ asteikko: suuri = toteutetaan 5 vuoden kuluessa, pieni = toteutetaan myöhemmin suunnitelmakaudella.

⁵ asteikko: suuri = toteutetaan 5 vuoden kuluessa, pieni = toteutetaan myöhemmin suunnitelmakaudella.

⁶ asteikko: suuri = toteutetaan 5 vuoden kuluessa, pieni = toteutetaan myöhemmin suunnitelmakaudella.

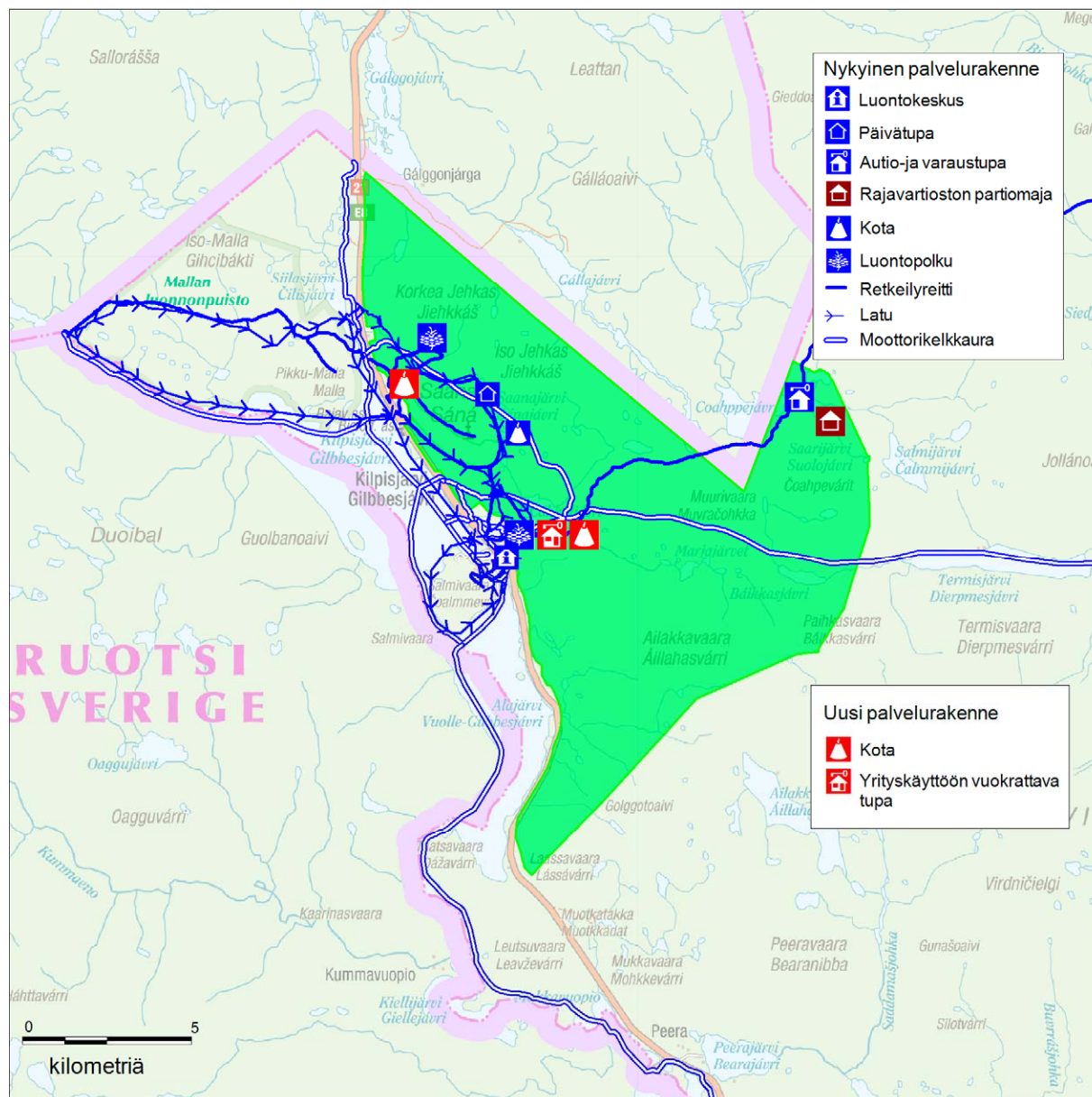
15 Luonnon virkistyskäyttö: retkeilyn ja luontomatkailun toimenpiteet

Vastuuprosessi	Luonnon virkistyskäyttö		
Selite	Lomakkeella täsmennetään luonnon virkistyskäyttöä, lähinnä retkeilyä ja luontomatkailua, koskevia tavoitteenasettelun yhteydessä nimettyjä toimenpiteitä. Toimenpiteiden laji, suuruusluokka ja sijainti määritellään riittävällä tarkkuudella. Toimenpiteiden teknisen toteutuksen kuvaus ja tarkempi ohjeistus tapahtuu toimenpidesuunnitelmissa.		
Käyntimääräennuste	100 000	vuosi	2025
Kysynnän kuvaus (tavoitetilassa) ja muutos nykytilaan			
Rakennus, rakennelma, reitti			
Toimenpide	Kuvaus	kiireellisyys	kustannus
Palveluvarustuksen ylläpito ja reittien kestäväointi	Luontotalo – Tsahkaljärvi latu: opasteet, tasaus. Toteutetaan resurssien puitteissa.	1–3 vuotta.	0 € (Toteutuu yrittäjien hankkeessa, Enontekiön kunta)
- Hiihtoreittien kunnostus	Saanan ja Siilaksen kierrokset: opasteet, tasaus, raivaus. Toteutetaan resurssien puitteissa.	3–5 vuotta.	30 000 €
Palveluvarustuksen ylläpito ja reittien kestäväointi	Saanan polku (Mallan luonnonpuiston pysäköintialueelta ja Retkeilykeskukselta) ja Saanan nokka – Saanajärvi: opasteet, sorastus, silta, rummut, kaiteet, portaat, pitkos. Mahdollisesti Saanan rinteen nykyiset puuportaat korvataan kivirakenteilla.	1–3 vuotta.	130 000 €
- Kesäreittien kunnostus	Metsähallituksella on kaksi selkeää reittien lähtöpaikkaa, joiden opastus on selkeää ja ajantasaista ja joille on helppo löytää: luontokeskus ja Mallan luonnonpuiston pysäköintialue. Ohjataan Saanan poluille lähteminen Mallan luonnonpuiston pysäköintialueelle, parannetaan Saanan polkujen opastusta. Toteutus resurssien puitteissa.		

	Tsahkaljärvi-Nimismiehenkeino-Kyläkeskus reitin parantaminen sorastuksella tarvittaessa.	5-10 vuotta.	100 000 € Yhteistyössä kunnan ja alueen yrittäjien kanssa.
	Tsahkaljärven polku: opasteet, sorastus, silta, rummut, kai-teet, portaat, pitkos.	1–3 vuotta.	0 € (Toteutuu yrittäjien hank-keessa).
	Tsahkaljoen luontopolku ja Kyläkeskuksen yhdyspolku: opasteet, sorastus, silta, rummut, kaiteet, portaat, pitkos.	1–3 vuotta.	0 € (Toteutuu yrittäjien hank-keessa).
	Kyläkeskus – Saanajärvi: opasteet, sorastus, silta, rummut, kaiteet, portaat, pitkos. Toteutetaan resurssien puitteissa.	3–5 vuotta.	50 000 €. Yhteistyössä kun-nan ja alueen yrittäjien kanssa.
Palveluvarustuksen ylläpito ja reittien kestä-vöinti + palveluvarustuksen rakentaminen - Taukopaikat.	Saanajärven kodan käymälä ja liiterirakennelmien uudistami-nen. Toteutetaan resurssien puitteissa.	1–3 vuotta.	80 000 €
	Tsahkaljärven uusi taukopaikka sekä yritystukikohta, yritys-kota, käymälä ja liiterirakenteet uudisrakennuksia. Kilpisjärven yrittäjät käynnistävät kesällä 2017 maaseutura-haston rahoittaman hankkeen, jossa sorastetaan retkeilyreitit Kilpisjärven kyläkeskuksesta Tsahkaljärvelle sekä rakenne-taan Tsahkaljärvelle luontomatkailuyrittäjien käyttöön kota, jonka lisäksi siirretään Korrijärveltä vanha rajavartioston tupa. Tsahkaljärvelle rakennetaan myös jokamieskäyttöön tuleva avolaavu, liiteri sekä kuivakäymälä. Rakenteet jäävät Metsähallituksen omistukseen. Hankkeen toteuttajana sekä rakenteiden ylläpitäjänä ja hallinnoijana toimii Kilpisjärven Ladut Ry.	1–3 vuotta.	0 € (Toteutuu yrittäjien hank-keessa).
	Saarijärven autio- ja varaustuvan korvaaminen Puvrasjoh-kalta siirrettävällä autiotuvalla. Polttopuu ja jätehuolto raken-nuksten uusiminen. Toteutetaan resurssien puitteissa.	5–10 vuotta.	150 000 €

	Saanajärven päivätupa peruskorjaus ja huoltorakennuksen sekä käymälän uudistus. Toteutetaan resurssien puitteissa.	3–5 vuotta.	80 000 €
	Saanavankaan uusi taukopaikka, uudisrakennus, resurssien puitteissa	5–10 vuotta	80 000 €
Palveluvarustuksen ylläpito ja reittien kestäväointi - Moottorikelkkaurien kunnostus	Nimismiehenkeino alikulku – Kyläkeskus – Tsahkaljärvi: rai- vaus, pohjan tasaus, sillat, merkinnät. Toteutetaan resurssien puitteissa.	5–10 vuotta.	70 000 €
	Ala-Kilpisjärvi – Luontotalo – Tsahkaljärvi-Saanajärvi-Tullin jänkkä: merkinnät ja opastuksen uusiminen. Toteutetaan resurssien puitteissa.	5–10 vuotta.	12 000 €
Viestinnän ja opastuksen toimenpiteet			
Toimenpide	Kuvaus	kiireellisyys	kustannus
Opastus maastossa ja palvelupisteessä	Alueen opastus on ajantasaista ja kattavaa ja tietoa esimer- kiksi retkeilyreiteistä on helposti saatavissa. Tiedotusta alu- etta koskevista rajoitussäännöksistä on riittävästi esillä. Kilpisjärven luontokeskuksen kustannukset sisältyvät Käsi- varren erämaa-alueen hoito- ja käyttösuunnitelmaan.	3–5 vuotta.	7 000 €
	Tuotetaan tietoa alueen luonnosta ja kulttuurista. Toteutetaan resurssien puitteissa.	1–3 vuotta.	12 000 € (Kansainvälisessä hank- keessa).
Opastusaineiston laadinta ja ylläpito	Luontoon.fi -sivujen ylläpito ja kehittäminen, luontokeskuk- sen Saana-aiheisen aineiston kehittäminen	1–3 vuotta.	7 000 €
Kansainvälinen verkostoituminen ja hankkeet Norjan ja Ruotsin toimijoiden kanssa	Rajat ylittävää yhteistyötä Norjan ja Ruotsin kanssa lisätään virkistyskäytön edistämiseksi. Toteutetaan resurssien puitteissa.	1–3 vuotta.	50 000 € (Kansainvälisessä hank- keessa).

"Tunturioppaan" koulutus Luonto-opaskansiot ja materiaalit	Matkailuyrityksiä kouluttamalla vahvistetaan kestävässä luontomatkailussa tarvittavaa osaamista. Kestävän luontomatkailun periaatteet ohjaavat toimintaa yrityksessä. Osallistujilla on hyvä tietous kulttuuriympäristö- ja luontoasioista ja alueen palveluista ja mahdollisuuksista harjoittaa luontomatkailua Kilpisjärven seudulla. Työelämälähtöinen koulutuksen toteuttaminen on edistänyt pienyritysten välistä verkottumista ja antanut sisältöä osallistuvien tahojen omaan työhön.	1–3 vuotta.	100 000 € (Kansainvälisessä hankkeessa).
	Yritysten käyttöön on tuotettu Kilpisjärven seudun luonto-opas (suomi-englanti) sekä tunturioppaan perehdytyskansio, jossa muun muassa tietoa ja ohjeistusta valtion maa-alueen käytöstä matkailussa, faktatietoa luonnosta ja alueen kulttuuriperinnöstä. Toteutetaan resurssien puitteissa.	1–3 vuotta.	40 000 € (Kansainvälisessä hankkeessa).
Luontomatkailun tuotekehittely – kestävä luontomatkailun suunnitelma	Luontomatkailusuunnitelma tehdään yhteistyössä Ruotsin ja Norjan kanssa alkaneessa tiiviimmässä kolmen valtakunnan puistopariyhteistyössä, Kalottireitti toimii yhdistävänä runkona. Toteutetaan resurssien puitteissa.	1–3 vuotta.	43 000 € (Kansainvälisessä hankkeessa).
Opasteiden, merkintöjen ja viittojen uudistaminen ja korjaus	Kuvattu yllä reittien kunnostusten yhteydessä.		
Lehtojensuojelualueen luontopolku	Virkistyskäyttöä Saanan alueella voidaan kehittää yhteistyössä Helsingin yliopiston kanssa toteuttamalla olemassa olevalle polkulinjaukselle kasviluontopolku. Toteutetaan resurssien puitteissa.	5–10 vuotta.	20 000 €
Yksityismaat ja YSA-alueet			

16 Erätalouden toimenpiteet

Vastuuprosessi	Erä	Kartta	☐ ☐	Metsästys Kalastus
Selite	Lomakkeella määritellään erätalouteen liittyvät toimenpiteet, ohjeet ja määräykset. Lomakkeen tarkoituksena on täsmentää tavoitteenasettelun yhteydessä mainittuja toimenpiteitä siten, että toimenpiteiden laji, suuruusluokka ja sijainti tulevat määritettyä riittävällä tarkkuudella.			
Metsästys ja riistanhoito				
Kuvaus alueen metsästyskäytön muutoksesta	Ei muutoksia nykytilaan. Metsästyslainsäädäntö ohjaa alueen metsästyskäyttöä. Alue säilytetään kokonaisuudessaan metsästyskäytössä. Valvontayhteistyötä muiden viranomaisten kanssa tiivistetään valvonnan tehostamiseksi			
Riistakantojen kestävän hyödyntämisen suunnittelu	Lupametsästyksen suunnittelu Metsähallituksen voimassa olevien ohjeiden ja määräyksien mukaisesti: - Alueen metsästyspainetta seurataan ja tietoa välitetään riistanhoitoyhdistykselle. Paikallisten harjoittama metsästys huomioidaan ja lupamäärä mitoitetaan ekologisesti ja sosiaalisesti kestäväksi - Metsähallituksen tehtävänä on tarjota metsästysmahdollisuuksia valtion omistamilla alueilla tasapuolisesti, asettaen etusijalle ne joilla ei muuta metsästysmahdollisuutta ole - Metsästyksen säätely perustuu Metsähallituslain mukaan annettuun kiintiöpäätökseen, jolla taataan metsästyksen ekologinen ja sosiaalinen kestävyys sekä turvataan paikallisten asukkaiden oikeudet			
Riistanhoitotyöt ja rakenteet sekä valvonta	- Pienpetopyyntiä pyritään tehostetusti kohdentamaan erityisesti ihmisen vaikutuksesta lisääntyneeseen pienpetokantaan - Hirvenmetsästäjät voivat laittaa nuolukiviä - Riekonpyynnissä ansakaarteiden rakentamiseen tarvittavaa pensaikkoa (koivua ja pajua) voidaan hyödyntää - Valvontayhteistyötä muiden viranomaisten kanssa tiivistetään valvonnan tehostamiseksi			
Metsästys metsästyslain 8§ perusteella valtion alueilla				
	Muutos	Syy	Ala	kuvaus
ML 8 § aluetta (kunnan asukkailla oikeus metsästyseen valtion mailla)				
Yleistä vesialuetta				

Muutos metsästyksen maanomistajan luvalla (Metsähallituksen maat)					
MH:n pienriistan lupametsästysalue					
MH:n hirvieläinten lupametsästysalue					
MH:n pienriistan sopimusmetsästysalue					
MH:n hirvieläinten sopimusmetsästysalue					
Muutos metsästyskäytön ulkopuolella ja rajoitetussa käytössä olevilla alueilla					
MH:n metsästyskäytön ulkop. oleva alue					
MH:n paikalliset / ajalliset rajoitukset					
YSA- alueiden metsästyskiellot					
Erätalouden toimenpiteet					
Toimenpide	Kuvaus		Pinta-ala (ha) tai muu yksikkö	Yksikkö	kiireellisyys
Laki- ja asetusmuutos	Uusi kalastuslaki ja -asetus tulivat voimaan 1.1. 2016.				
Muut alueet (YSA ja yksityisalueet), mahdolliset suositukset :					
Kalastus					
Kalaveden ja kalakantojen hoito					
Alueen kalastuskäytön muutos	Kalastuslain ja sen toimeenpanevien asetusten muutos vuodesta 2016 alkaen.				
Muutos kalastukseen KL perusteella yleisillä vesialueilla ja muutokset yleiseen kalastusoikeuteen (pilkkiminen, onkiminen...)					
	Muutos	Syy	Ala	kuvaus	
Yleisen vesialueen muutos KL:n alue					
Yleinen kalastusoikeus	2016.	Kalastuslaki/asetus.			
				Yksi lupa koko maahan (ent. kalastuksenhoitomaksu ja läänin viehelupa yhdistetty yhdeksi luvaksi koko valtakunnassa). Lain toimeenpanevat asetukset vasta valmis-teilla voi tuoda lähinnä saalista/saaliin määrää ja kokoa koskevia rajoituksia	
Muutos kalastukseen maanomistajan luvalla (Metsähallituksen maat)					

MH:n lupakalastusalue				
MH:n vuokra-alue				
Muutos kalastuskäytön ulkopuolella ja rajoitetussa käytössä olevilla alueilla				
MH:n kalastuskäytön ulkop. oleva alue				
Kalastusrajoitukset	2016.	Kalastuslaki/asetus.		Kalastusalue toimii korkeintaan vuoden 2019 loppuun, jonka jälkeen kalastuksesta vastaa perustettava kalatalousalue. Entinen kuntakohtainen kalatalousneuvottelukunta on lakkautettu 2015 ja kalastusta koskevissa asioissa kuullaan uusia metsähallituslain 39 §:ssä tarkoitettuja kuntakohtaisia neuvottelukuntia ja Saamelaiskäräjiä.
Muutostarve YSA- alueiden kalastuskäytössä				
Paikalliset erityisoikeudet	2016.	Kalastuslaki/asetus.		Paikalliset erityisoikeudet ovat nyt uuden kalastuslain (379/2015) mukaiset: Ylä-Lapin kalastuslupa valtion vesiin lohen ja taimenen nousualueita koskevin rajoituksin. KaL 10 §:n mukaisiin lupiin ei ole tulossa asetuksella muutoksia paikallisia kalastajaryhmiä koskien. Saalista tai saaliin kokoa ja määrää koskevia määräyksiä voi tulla.
Erätalouden toimenpiteet				
Toimenpide	Kuvaus			Pinta-ala (ha) tai muu yksikkö Yksikkö kiireellisyys
Muut alueet (YSA ja yksityisalueet), mahdolliset suositukset :				

17 Muun luonnonvarojen ja alueiden käytön toimenpiteet

Vastuuprosessi	Alueiden hallinta		
Selite	Lomakkeella määritellään ne suunnittelualueen luonnonvarojen ja alueiden käyttömuodot, jotka eivät ole tulleet esille aikaisemmillä lomakkeilla. Näitä ovat marjastus, sienestys, poronhoito, liikenteen ja liikkumisen järjestelyt, urheilutapahtumat, partio- ja muu leiritoiminta, kaivostoiminta sekä maa-ainesten, polttopuun ja pohjaveden otto.		
Marjastus ja sienestys			
☐	Sallittu	☒	Rajoitettu (Peruste: Luonnonsuojelulakiin perustuva liikkumisrajoitus)
Perustelu	Kielletty Saanan luonnonsuojelualueen rajoitusvyöhykkeellä.		
Luontaiselinkeinot (sis. metsästys/kalastus/marjastus elinkeinona)			
Kuvaus	Riekon ansapyynti ja kotitarvekalastus jatkuvat alueella.		
Maastoliikenne ja muu liikenne	Ohjaus	kuvaus	
Maastoliikenne lumipeitteiseen aikaan	Metsähallituksen voimassa oleva lupien myöntämisperiaate ja -ohje, Metsähallituslaki, maastoliikennelaki, maankäyttö- ja rakennuslaki, poronhoitolaki, luonnonsuojelulaki	Virkistysvyöhykkeellä Metsähallituksen moottorikelkkaurilla on kelkkailu sallittua voimassa olevan lupakäytännön mukaisesti. Moottorikelkkasafarilupia ja muita yrityslupia myönnetään ohjelmapalveluyrittäjille. Ulko- paikkakuntalaisille Metsähallitus ei pääsääntöisesti myönnä muita maastoliikennelupia. Kuitenkin perusteltuun tarpeeseen, esimerkiksi tutkimuskäyttöön sekä mainos- ym. kuvauksiin ja tapahtumien järjestämiseen talviaikaisia maastoliikennelupia voidaan myöntää Metsähallituksen voimassa olevien maastoliikenneperiaatteiden ja muiden tarkentavien ohjeiden mukaisesti. Syrjävyöhykkeelle maastoliikennelupa voidaan myöntää erityisen painavasta syystä Metsähallituksen voimassa olevien maastoliikenneperiaatteiden ja muiden tarkentavien ohjeiden mukaisesti (esimerkiksi perusteltu tutkimuskäyttö, tapahtumien järjestäminen). Saanan jyrkillä rinteillä on havaittu talviaikaista maastoliikennettä, josta voi olla haittaa alueen luontoarvoille. Tilannetta seurataan ja pyritään vähentämään haittoja lisäämällä valistusta ja valvontaa. Jos ongelma jatkuu, Metsähallitus voi tehdä Lapin ELY-keskukselle esityksen Maastoliikennelain 8§:n mukaisesta liikkumisrajoitusalueesta. Rajoitusvyöhykkeelle maastoliikennelupa voidaan myöntää erityisen painavasta syystä Metsähallituksen voimassa olevien maastoliikenneperiaatteiden ja muiden tarkentavien ohjeiden mukaisesti. Enontekiön kunnan asukkaille myönnetään maksuton moottorikelkkalupa, joka oikeuttaa moottorikelkkailuun alueella, suojelualueita lukuun ottamatta.	

Maastoliikenne sulan maan aikaan	Metsähallituksen voimassa olevien lupien myöntämisperiaate ja -ohje, maastoliikennelaki, maankäyttö ja rakennuslaki, poronhoitolaki, luonnonsuojelulaki	Virkistysvyöhykkeellä sulan maan aikaan maastoliikennelupia myönnetään maastovaurioiden välttämiseksi hyvin rajoitetusti. Metsähallitus myöntää paikkakuntalaisille ja matkailupalveluiden järjestämiseen kesäaikaisia lupia vain poikkeustapauksissa valmiille urille kuten Tsahkaljärven tielle ja niin kutsutulle sak-salaistentielle eli vakiintuneille erikseen määritellyille kulku-urille. Erityisistä painavista syistä (esim. hirvenruhon poiskuljettaminen) lupia voidaan myöntää voimassa olevan lupakäytännön mukaisesti myös kartalle merkittyjen urien ulkopuolelle. Ulkopaikkakuntalaisille Metsähallitus ei pääsääntöisesti myönnä kesäaikaisia maastoliikennelupia. Kuitenkin esimerkiksi perusteltuun tutkimuskäyttöön sekä alueella olevien reitistöjen ja tupien huoltoon kesäaikaisia maastoliikennelupia voidaan myöntää. Metsähallitus voi myöntää luvan perustellusta syystä myös muihin tarkoituksiin. Syrjävyöhykkeelle Metsähallitus myöntää paikkakuntalaisille kesäaikaisia maastoliikennelupia erityisistä painavista syistä (esim. hirvenruhon poiskuljettaminen). Ulkopaikkakuntalaisille Metsähallitus ei pääsääntöisesti myönnä kesäaikaisia maastoliikennelupia. Kuitenkin erityisen painavasta syystä Metsähallituksen voimassa olevien maastoliikenneperiaatteiden ja muiden tarkentavien ohjeiden mukaisesti (esimerkiksi perusteltuun tutkimuskäyttöön) kesäaikaisia maastoliikennelupia voidaan myöntää. Rajoitusvyöhykkeelle maastoliikennelupa voidaan myöntää erityisen painavasta syystä esim. maston huoltotöihin liittyen.
Muu liikenne	Lentoliikenne	Metsähallitus myöntää helikoptereille laskeutumislupia luontomatkaillun ja mainoskuvausten tarpeisiin tai tapahtumien järjestämiseen erikseen nimettäville laskeutumispaikoille. Lupa edellyttää erillistä sopimusta, jossa sovitaan yksilöityjen laskeutumispaikkojen lisäksi mm. jätehuoltoasioista.
Liikkuminen		
Toiminto	Ohjaus	Peruste
Maastopyöräily	Rajoitettu Saanan luonnon-suojelualueella ja lehtojen-suojelualueella.	Suojelusäädökset luontotyyppien ja lajiston suojelemiseksi.
Ratsastus	Rajoitettu Saanan luonnon-suojelualueella ja lehtojen-suojelualueella. Yritystoiminnassa osoitetuille urille.	Suojelusäädökset luontotyyppien ja lajiston suojelemiseksi, maaston kulumisen.

Koiravaljakko	Rajoitettu Saanan luonnon-suojelualueella ja lehtojen-suojelualueella. Yritystoiminnassa osoitetuille urille	Suojelusäädökset luontotyyppien ja lajiston suojelemiseksi, poronhoito.
Porovaljakko	Rajoitettu Saanan luonnon-suojelualueella ja lehtojen-suojelualueella.	Suojelusäädökset luontotyyppien ja lajiston suojelemiseksi.
Kiipeily	Rajoitettu Saanan luonnon-suojelualueella.	Suojelusäädökset luontotyyppien ja lajiston suojelemiseksi.
Urheilutapahtumat ja järjestetty seuratoiminta sekä partio tai muu vastaava toiminta		
Toiminto	Ohjaus	Peruste
Suunnistuskilpailu	Rajoitettu Saanan luonnon-suojelualueella ja lehtojen-suojelualueella, muualla joukkotapahtumien lupamennettelyllä.	Suojelusäädökset luontotyyppien ja lajiston suojelemiseksi, maaston kuluminen.
Partioleiri	Rajoitettu Saanan luonnon-suojelualueella ja lehtojen-suojelualueella, muualla joukkotapahtumien lupamennettelyllä.	Suojelusäädökset luontotyyppien ja lajiston suojelemiseksi, maaston kuluminen.
Muu toiminta maastossa	Rajoitettu Saanan luonnon-suojelualueella ja lehtojen-suojelualueella, muualla joukkotapahtumien lupamennettelyllä.	Suojelusäädökset luontotyyppien ja lajiston suojelemiseksi, maaston kuluminen.
Maa-ainesten otto ja muu käyttö/otto		
Toiminto	Ohjaus	Peruste
Maa-ainesten otto	Osoitetuilla alueilla.	
Polttopuun otto	Osoitetuilla alueilla.	

Pohjaveden otto		
Muu käyttö		Metsähallitus ei myönnä kaivoslain 9 §:n mukaisia maanomistajan suostumuksia saamelaisten kotiseutu-alueella tapahtuvaan malminetsintään.

17b Poronhoidon toimenpiteet

Vastuuprosessi	Alueiden hallinta
Selite	Lomakkeella määritellään ne suunnittelualueen luonnonvarojen ja alueiden käyttömuodot, jotka eivät ole tulleet esille aikaisemmillä lomakkeilla. Näitä ovat marjastus, sienestys, poronhoito, liikenteen ja liikkumisen järjestelyt, urheilutapahtumat, partio- ja muu leiritoiminta, kaivostoiminta sekä maa-ainesten, polttopuun ja pohjaveden otto.
Poronhoito	
Toimenpiteet ja käytännöt	Poronhoitolaki (848/1990) ohjaa poronhoitoa. Luonnonsuojelulaki ei sisällä poronhoitoa yksityiskohtaisesti ohjaavia säädöksiä. Metsähallitus jatkaa yhteistyötä paliskuntien kanssa, neuvottelee paliskuntien kanssa ja pyytää niiltä lausuntoja maankäyttöön liittyvissä asioissa. Porojen maastoruokinnasta ei ole säännöksiä poronhoitolaissa, joten sen suhteen toimitaan luonnonsuojelulain (1096/1996), jätehuoltolain (1072/1993) roskaamiskiellon ja Natura -säännösten sekä ympäristöviranomaisten antamien ohjeiden ja Enontekiön kunnan ympäristön-suojelumääräysten mukaisesti. Porojen ruokkiminen valtion hallinnassa olevien vesistöjen päällä ja vesistöjen välittömässä läheisyydessä on kielletty. Kuivaa heinää voidaan kuitenkin käyttää apuna jääpeitteisillä vesialueilla ja niiden välittömässä läheisyydessä porojen kokoamiseksi erotuksiin ja porojen siirtämistä varten. Porojen kokoamiseen käytetyt heinät on siivottava välittömästi toiminnan jälkeen, jos heinää jää merkittävästi vesistöjen päälle.⁹ Metsähallitus ja paliskunta sopivat yhdessä mahdollisista muista kohteista, joissa poroja ei tulisi ruokkia. Poronhoitajat eivät tarvitse poronhoitotöissä liikkueensa poltto- ja laavupuunottolupaa (Poronhoitolaki 848/1990). Metsähallitus voi myydä porotalouden tarpeisiin puuta suunnittelualueelta.
Suosituks	Poronhoitolain mukainen sallittu kesäaikainen maastoliikenne suositellaan tapahtuvaksi olemassa olevilla urilla.

Akwé: Kon -ryhmän esittämät saamelaisporonhoidon tavoitteet	Saamelaisen poronhoidon perusta on siidajärjestelmä, ja tavoite on, että tämä pysyy toiminnan perustana. Perinteiset paimennustavat ja laidunkierrot perustuvat poron luonnollisiin tarpeisiin ja vietteihin. Esimerkiksi keväällä porovaatimilla on tarve päästä liikkeelle ja vaihtaa laidunpaikkaa pohjoisemmaksi. Näitä paimennustapoja ja laidunkierroja, jotka perustuvat perinteiseen hallintomalliin, tapoi-keuteen ja perinnetietoon, halutaan jatkaa nyt ja tulevaisuudessa. Kestävään maankäyttöön kuuluu laidunmaiden kunnon pysyminen vuodesta toiseen hyvänä sekä kokonaisvaltainen ympäristön hyvä tila. Poronhoito vaatii laajoja laidunalueita. Tavoitteena on, että laidunalueet eivät enää entisestään kapene kilpailevan maankäytön, kuten kaivosten, tuuli- ja pumppuvoimaloiden sekä muun rakentamisen vuoksi. Näin välttäisiin sisäisiltä ja ulkoisilta laidunnuspai-neilta sekä turvattaisiin luonnollinen laidunkierro ja perinteinen saamelainen poronhoito Käsivarressa. Laajat laidunalueet ovat välttä-mättömät, jotta saamelaista poronhoitoa voidaan harjoittaa. Tavoitteena on, että alueiden luonnonkäyttö tehdään uusiutuvasti, kestävästi ja pitkänäköisesti, ottaen huomioon poroille tärkeä ympä-ristö ja ravinto. Myös turismi voi aiheuttaa poronhoidon tavoitteiden vastaista luonnon saastumista ja häiriötä. Saamenkieltä pidetään yllä ja se voi alueella hyvin. Poronhoitoa on luontevinta opettaa lapsille ja nuorille saameksi ja muun muassa sillä tavoin perinteinen poroelinkeino pitää yllä saamelaista kulttuuria. Lisäksi lasten on saatava mahdollisuus kulkea mukana poron-hoitotöissä. Näin siirtyy perinnetieto kaikesta saamelaiseen poronhoitoon liittyvästä kuten sopivista laidunalueiden sijainneista kunakin vuodenaikana. Poronhoidolle erityisesti tärkeiden alueiden, kuten vasotusalueiden ja talvilaidunalueiden, rauhoittaminen on yksi tärkeimmistä poron-hoitoon liittyvistä tavoitteista. Tavoitteena on myös toimiva yhteistyö Metsähallituksen ja muiden alueen toimijoiden kanssa. Tulevista toimista/hankkeista alueella tulisi neuvotella yhdessä, poronhoitajien näkökulmia kuullen. Poronhoitajilla on hyvä tuntemus alueen maista ja ympäristöstä ja näke-mys siitä, miten erilaiset alueella toteutettavat toimet vaikuttavat luontoon ja poronhoitoon. Päätöksiä tehdessä tulisi ymmärtää, mitä herkkä luonto ja poro ei siedä, mitä se vaatii ja tarvitsee pysyäksään hyvässä tilassa vuosikymmeniä eteenpäin. Lisäksi poronhoitajat voivat tarjota ajantasaista tietoa vuosittaisista olosuhteista ja porojen liikkeistä. Poronhoitoalueisiin liittyvä päätöksenteko ja tiedon levittäminen tulisi toteuttaa joustavan ja säännöllisen neuvotteluoikeuden ja suorien yhteydenottojen kautta, mihin paliskunnan lisäksi osallistetaan siidat ja perhekunnat (joita asia kulloinkin koskee). Lisäksi toivotaan, että valtionhallinnolla on yleisesti riittävää tietoa poroelinkeinosta, saamelaisesta poronhoidosta, tärkeistä laidun- ja vasotusalueista sekä muista porolle tärkeistä elinympäristöistä ja ravinnosta, minkä ansiosta voidaan tehdä poronhoitoa huomioivia ja edistäviä päätöksiä. Tätä edistäisivät tutustumiskäynnit paikan päälle, opetusmateriaalit, ja kurssit. Yleisenä tavoitteena on, että saamelaiskulttuuri elää ja voi hyvin Käsivarren alueella. Alueella säilytetään mahdollisuus ja turvataan riittävästi tilaa saamelaiskulttuurin harjoittamiselle, erityisesti poronhoidolle, joka ylläpitää perinnetiedon siirtymistä tuleville sukupolville ja turvaa kulttuurisen jatkuvuuden.
---	---

18 Hallinto

Vastuuprosessi	Alueiden hallinta	Kartta	☐	
Selite	Lomakkeella määritellään suunnittelualueen hallintaan liittyvät linjaukset, ohjeet ja määräykset. Suojelualueen hallintaan ja hallintoon olennaisesti liittyviä asioita ovat kannanotto suojelualueen mahdolliseen laajentamiseen, järjestyssääntö, turvallisuus, valvonta ja pelastustoiminta sekä yhteistyö muiden toimijoiden kanssa.			
Suunnittelualueesta vastaavat tahot				
Kirjaa vastuutaho tähän	Lapin luontopalvelut, Tunturi-Lapin puistoalue			
Suojelualueiden perustamistoimet ja hallinta				
Toimenpide	Kuvaus			
Saanan luonnonsuojelualueen laajentaminen	Metsähallitus valmistautuu siihen, että ympäristöministeriö käynnistää toimet Saanan luonnonsuojelualueen laajentamiseksi. Alueen luontoarvot ovat kiistattomat ja suojelustatus loisi parhaat mahdollisuudet niiden turvaamiseen. Kooltaan 65 hehtaarin laajennusta esitettiin Kilpisjärvi 2020-hankkeessa ja se on jo viety Kilpisjärven yleiskaavaluonnokseen. Perustettujen suojelualueiden väliin jää 7,5 hehtaarin kokoinen, kiilamainen alue, joka on liitetty Saanan Natura 2000-alueeseen, muttei kumpaankaan perustettuun suojelualueeseen. Olisi perusteltua toteuttaa sen liittäminen samanaikaisesti luonnonsuojelualueen laajentamisen kanssa.			
Rasitteet, käyttöoikeudet ja sopimukset				
Toimenpide	Kuvaus			
Vuokra- ja käyttöoikeussopimusten laatiminen	Jatketaan voimassa olevia sopimuksia. Voidaan tehdä uusia käyttöoikeus- ja yhteistyösopimuksia olemassa olevien ja rakennettavien rakenteiden käytöstä Metsähallituksen periaatteiden mukaan.			
Turvallisuus ja valvonta				
Toimenpide	Kuvaus			
Valmiudet	☐	Öljyonnettomuussuunnitelma		
	☐	Metsäpalontorjuntasuunnitelma		
Palvelurakenteiden turvallisuus	☒	Rakennusten pelastussuunnitelma	Kilpisjärven luontokeskuksella.	
	☒	Rakennusten palotarkastus	Paloviranomaisten ohjeiden mukaan.	

	☒	Kohteiden nimi- ja koordinaat- timerkinnät	Tupakirjoissa sekä kohteiden huoneentauluissa. Retkikartta.fi-palvelussa.	
	☒	Pelastusyhteistyö	Turvallisuuksuunnittelu, palotarkastukset, käytännön pelastusyhteistyö tarvittaessa.	
Yhteistyö				
Toimenpide	Kuvaus			
Alueellinen ja paikallinen yhteistyö	Keskeisimpien sidosryhmien mm. saamelaiskäräjien ja paliskuntien, alueen yrittäjien, tutkimuslaitosten ja valvontaviranomaisten kanssa Käsi-varren erämaa-alueen asioita käsitellään tarpeen mukaan. Saamelaiskäräjälain 9 §:n neuvottelut. Poronhoitolain 53 §:n neuvottelut. Järjestetään vuosittain saamelaisten kotiseutualueen paliskuntien ja Metsähallituksen yhteistoimintapäivä, johon osallistuvat paliskuntien poroisännät ja Metsähallituksen edustajia. Erävalvonnassa yhteistyö Lapin rajavartioston, poliisin ja tullin kanssa on tiivistä. Metsähallitus neuvottelee useiden eri tahojen kanssa lupametsästyksen ja maastoliikenteen järjestelyistä vuosittain järjestettävissä kokouksissa.			
Kansainvälinen yhteistyö	Lapin luontopalvelut tekee laajasti kansainvälistä yhteistyötä norjalaisten ja ruotsalaisten toimijoiden kanssa.			
Paikallinen yhteistyö	Paliskunnat, Saamelaiskäräjät, Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, alueen yrittäjät ja yhdistykset, kunnat, Enontekiön kunnan yhteistyöryhmä, Lapin rajavartiosto, Tulli, Poliisi, Helsingin yliopiston Kilpisjärven biologinen asema, Luonnonvarakeskus, Syke, Turun ja Oulun yliopisto. Yhteistyön tavoitteena on lisätä vuorovaikutusta eri käyttäjäryhmien kesken ristiriitojen välttämiseksi ja estämiseksi.			
Muu rakennuskanta (ei retkeily / virkistyskäytössä oleva)				
Toimenpide	Kohde (nimi)	Omistaja	Kpl	Toimenpiteen kuvaus
Ysa -alueet ja muu yksityisessä omistuksessa oleva alue				

19 Resurssit

Vastuuprosessi	Alueiden hallinta		
Selite	Lomakkeella määritellään toiminnan suunnittelun pohjaksi hoito- ja käyttösuunnitelman toteutuksen kerta- ja jatkuvaluonteiset kustannukset. Lisäksi määritellään muut alueen hoitoon ja hallintoon liittyvät kustannukset, mikä tukee hoito- ja käyttösuunnitelman kytkemistä vuotuisen toiminnan suunnitteluun. Hoito- ja käyttösuunnitelman toteutuksen kustannuksista vastaa lähinnä Metsähallitus. Mikäli suunnitelmaan kirjataan muita tahoja, kuten ELY-keskusta tai kuntaa koskevia sitoumuksia, myös niiden kustannukset esitetään lomakkeella.		
Vuosi, jonka kustannustasoon arviot perustuvat			
	Jatkuvaluonteiset kulut €/vuosi	Kertaluonteiset menot €	Lisätietoja
Rakennukset	20 000 €	230 000 €	Saanajärven ja Saarijärven tupien ja niiden huoltorakennusten peruskorjaus ja ylläpito. Saarijärven tuvan korvaaminen Puvrasjohkalta siirrettävällä autiotuvalla.
Rakennelmat	20 000 €	160 000 €	Kahden taukopaikan huolto. Siilaskosken / Saanavankan taukopaikan, liiteri ja käymälärakennelmien rakentaminen (uusi taukopaikka), Saanajärven käymälöiden uusinta. Saarijärven liiterin ja jätehuoltopisteen uusinta.
Reitit	3 000 €	392 000 €	Mukana reittien ja reittien varren reitteihin liittyvät rakennelmat (opasteet, sillat ja pitkokokset).
Opastuspalvelut ja opastusviestintä		279 000 €	Opastus, tunturiopaskoulutus ja luontokeskuksen näyttelyn Saanaa koskevan aineiston tuottaminen. Luontokeskuksen näyttelyn uusimis- ja vuotuiset ylläpitokustannukset sisältyvät Käsivarren erämaa-alueen hoito- ja käyttösuunnitelmaan.
Kävijälaskenta, kävijä-, yritys- ym. tutkimukset	4 000 €		Yhteinen Mallan ja Saanan alueen kanssa kustannukset Mallan HKS:n resursseissa.
Virkistyskäyttö yhteensä	47 000 €	1 061 000	
Ennallistaminen			
Lajistonhoito			
Muu luonnonhoito			

Luonnonsuojelun seurannat	Kasvit 3000 € Luontotyyppit 3000 € Selkärangaiset 2000 € Selkärangattomat 2000 €		Kasvit: direktiivi- ja kiireellisesti suojeltavien lajien seurannat, erityisesti suojeltavien lajien rajausten laatiminen. Selkärangattomat: perhosseurannat. Luontotyyppitietojen täydennys. Saanan luonnonsuojelualueen laajennuksen inventoinnit. Naaliseuranta, suurpetoseuranta, petolintuseuranta, kettukannan rajoittaminen.	
Luonnonsuojelu yhteensä	10 000			
Rakennusperintö				
Arkeologiset kohteet				
Muu kulttuuriperinnön hoito				
Kulttuuriperintö yhteensä				
Hallinto- ja muut kulut	15 000 €			
Kaikki yhteensä	72 000 €	1 061 000	Kaikki kustannukset yhteensä suunnitelmakaudella (15 vuotta) €	2 141 000 €

20 Osallistaminen

Vastuuprosessi	Alueiden hallinta		
Selite	Kansalaisten ja sidosryhmien kuuleminen suunnittelussa on Metsähallituksen ja ympäristöhallinnon toimintatapa. Osallistamisen tavoitteena on: saada luonnonsuojeluun liittyville tavoitteille ja toiminnalle yleinen hyväksyntä, vähentää ristiriitoja Metsähallituksen ja eturyhmien välillä sekä eri eturyhmien kesken, saada mahdollisimman paljon tietoa, taitoa ja näkemyksiä ratkaisuille pohjaksi, saada yhteistyötahot sitoutumaan suunnitelman tavoitteisiin ja keskeisiin ratkaisuihin sekä luoda pysyvä yhteistyö alueen eri toimijoiden kesken.		
Kohdennettu osallistaminen	Osallistetut tahot	Nimetty edustaja	Tapa
	Hallinto ja viranomaistahot		
Käsivarren alueiden hoidon ja käytön suunnitteluhankkeen yhteistyöryhmä kokoukset 1. 30.5.2012 2. 25.9.2012 3. 27.3.2013 4. 3.9.2014 5. 9.4.2015 6. 20.4.2016	Enontekiön kunta	Mikko Kärnä,	
	Enontekiön kunta	Virpi Väisänen	
	Enontekiön kunta	Jaakko Ala-Mat-tila	
	Lapin ELY-keskus	(Liinu Törvi), Liisa Viitala	
	Saamelaiskäräjät	Anne-Maret Labba	
	Saamelaiskäräjät	Per Oula Juuso	
	Saamelaiskäräjät	Tuomas Aslak Juuso	
	Saamelaiskäräjät	Lars Jona Valkea- pää	
	Enontekiön kalastusalue	Reijo Mannela	
	Saamelaismuseum Siida	Eija Ojanlatva	
	HY Kilpisjärven biologinen asema	Rauni Partanen	
	Luonnonvarakeskus	Seija Tuulentie	
Akwé:Kon –ryhmä v. 2015 valmistelija-sihtööri Nils Jonas Ketola	Saamelaiskäräjät	Per Antti Labba (pj)	
		Anne-Maret Labba	
		Lars Jona Valkea- pää	
		Per Oula Juuso	
		Tuomas Aslak Juuso	

Järjestöt ja ryhmät			
Käsivarren alueiden hoidon ja käytön suunnitteluhankkeen yhteistyöryhmä	Enontekiön riistanhoitoyhdistys ry	Tuomas S. Palo-järvi	
	Johti Sápmelaccat ry	Nils-Henrik Val-keapää	
	Lapin luonnonsuojelupiiri ry	Sirpa Karjalainen	
	Kilpisjärven kyläyhdistys ry	Elli-Marja Kultima	
	Käsivarren paliskunta ry	Per Antti Labba	
	Paliskuntain yhdistys	Marja Anttonen	
	Karesuvannon kyläyhdistys ry	Kari Kotavuopio	
	Peltovuoman lapinkyläyhdistys	Jouni Eira	
	Suontavaaran lapinkyläyhdistys	Lauri Kotavuopio	
	Suomen Latu ry	Hannu Liljamo	
Yritykset			
Käsivarren alueiden hoidon ja käytön suunnitteluhankkeen yhteistyöryhmä	Enontekiön yrittäjät ry	Hannu Rauhala,	
	Enontekiön yrittäjät ry	Esa Aidantausta	
	Enontekiön yrittäjät ry	Pasi Ikonen	
	Enontekiön yrittäjät ry	Nils Matti Vasara	
Yksityisten maanomistajien osallistaminen (Yksityiset suojelualueet ja muut yksityisalueet)			
Avoimet osallistamistilaisuudet	Paikka	Pvm	Osallistujat (lkm)
Yleisötilaisuus, "kyläilta"	Hetta	28.5.2012	7
Yleisötilaisuus, "kyläilta"	Karesuvanto	29.5.2012	16
Yleisötilaisuus, "kyläilta"	Kilpisjärvi	30.5.2012	26
Tilaisuus Kilpisjärven yrittäjille	Kilpisjärvi	20.6.2012	17
Yleisötilaisuus Kilpisjärven norjalaisille vapaa-ajanasukille	Kilpisjärvi	2.3.2013	8
Yhteenveto osallistamisen vaikutuksesta suunnitelmaan			
Osallistaminen tuotti suunnittelutyöhön tärkeää tietoa käyttäjien näkökulmasta.			
Lausunnot ja palaute			
Pyydetty lausunnot (kpl)		Saadut lausunnot (kpl)	Lausuntoyhteenveto on suunnitelman liitteessä 5.
Lausunto ja lausuja	Suunnitelman osa/lomake	Metsähallituksen vastine	Aiheutunut toimenpide

LÄHTEET

Viittaus	Tekijä(t)	Julkaisun nimi	Julkaisutiedot	Julkaisuvuosi
3/1	Lapin ELY-keskus	Torniojoen vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelma vuoteen 2015	http://www.ymparisto.fi >Vesi ja meri >Vesien ja merensuojelu >Vesienhoidon suunnittelu ja yhteistyö >Vesienhoitoalueet >Tornionjoki >Vesienhoitosuunnitelma ja taustaselvitykset >Torniojoen vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelma ja taustaselvitykset	2013
3/2	Lapin ELY-keskus	Torniojoen vesienhoitoalueen pintavesien ekologinen ja kemiallinen tila	www.ymparisto.fi > Ympäristön tila > Pintavedet > Vesien tila > Pintavesien ekologinen ja kemiallinen tila > Torniojoen vesienhoitoalue	2009
3/3	Puro, A.	Vesistöt.	Teoksessa Kajala, L. & Loikkanen, T. (toim.) Käsivarren alueen luonto ja käyttö. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja Sarja A No 123	2000
3/4	Perttunen, V.	Geologia – Kallioperä.	Teoksessa Kajala, L. & Loikkanen, T. (toim.) Käsivarren alueen luonto ja käyttö. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja Sarja A No 123	2000
3/5	Lehtovaara, J. J.	Kilpisjärven ja Haltin kartta-alueiden kallioperä. Suomen geologinen kartta 1:100 000. Kallioperäkarttojen selitykset. Lehdet 1823 ja 1842.	Geologian tutkimuskeskus.	1995
3/6	Johansson, P.	Geologia – Alueen sijainti ja korkeussuhteet.	Teoksessa Kajala, L. & Loikkanen, T. (toim.) Käsivarren alueen luonto ja käyttö. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja Sarja A No 123	2000
3/7	Johansson, P.	Geologia – Jääkaudet ja maaperän synty.	Teoksessa Kajala, L. & Loikkanen, T. (toim.) Käsivarren alueen luonto ja käyttö. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja Sarja A No 123.	2000
3/8	Manner, R. & Tervo, T.	Lapin geologiaa. Hiekkarannoista tuntureiksi, tulivuorista tasangoiksi ja mannerjäätiköistä maaperäksi.	Lapin maakuntaliitto ry – Lapin lääninhallitus. Rovaniemi.	1988
3/9	Johansson, P., Sahala L. ja Virtanen K.	Rantamerkit, tuulikerrostumat ja moreenikerrostumat geologisina luontokohteina	Tutkimusraportti 151. Geologian tutkimuskeskus. Espoo. 76 s.	2000
4/1	Kauhanen H. & Mattsson	Saanan alueen luonto ja luontotyytit	Metlan työraportteja 299. 46 s.	
4/2	Kauhanen H.	Mountains of Kilpisjärvi Host An Abundance of Threatened Plants in Finnish Lapland.	Botanica Pasifica. A Journal of Plant Science and Conservation. Vol. 2 No 1. 12 p.	2013

4/3	Eurola, S.	Kasvipeitteemme alueellisuus.	Oulanka Reports 22. 116 s.	1999
4/4	Raunio, A., Schulman, A. & Kontula, T. (toim.)	Suomen luontotyyppien uhanalaisuus – Osa 1. Tulokset ja arvioinnin perusteet. Osa 2. Luontotyyppien kuvaukset	Suomen ympäristö 8/2008	2008
4/5	Suomen ympäristökeskus	Luontodirektiivin luontotyyppiraportit. Raportointi 2007 – 2012.	http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Luonto/Luontotyyppit/Luontodirektiivin_luontotyyppit/Luontodirektiivin_luontotyyppiraportit	2014
4/6	Kajala, L. & Loikkanen, T.	Luonnontilaisuus. Tunturimittarituhot.	Teoksessa Kajala, L. & Loikkanen, T. (toim.) Käsivarren alueen luonto ja käyttö. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja Sarja A No 123	2000
4/7		Tunturimittarituhot. - Julkaisuiissa: Suomen metsissä esiintyneet tuhot. Vuosikatsauksia. Metlan työraportteja vuosilta 2005 - 2013.	http://www.metla.fi/metinfo/metsienterveys/metsientila/seurantatulokset.htm	
4/8	Kumpula J. & Virtanen R.	Porojen laidunnus ja luontotyyppien tila tunturialueella.	Julkaisematon selvitys. Luontotyyppien uhanalaisuusarviointi-hanke. Riista ja kalatalouden tutkimuslaitos ja Oulun yliopisto. 28.5.2007.	2007
4/9	Kumpula J., Tanskanen A., Colpaert A., Anttonen M., Törmänen H., Siitari J. & Siitari S.	Poronhoitoalueen pohjoisosan talvilaitumet vuosina 2005-2008. Laidunten tilan muutokset 1990-luvun puolivälin jälkeen.	Riista- ja kalatalous – tutkimuksia 3/2009	2009
4/10	Pajunen, A.	Willow-characterised shrub vegetation in tundra and its relation to abiotic, biotic and anthropogenic factors.	Acta Univ. Oul. A 546, University of Oulu. 65pp.	2010
4/11	Kaarlejärvi E.	The role of herbivores in mediating responses of tundra ecosystems to climate change. – Väitöskirja. Umeå Universitet. Department of ecology and Environmental Science.	http://umu.diva-portal.org	2014
4/12	Olofsson J, Oksanen L., Callaghan T., Hulme P.E., Oksanen T. & Suominen, O	Herbivores inhibit climate-driven shrub expansion on the tundra.	Global Change Biology 15(11): 2681-2693.	2009
4/13	Cohen J., Pulliainen J., Ménard B., Johansen B., Oksanen J., Luojus K. & Ikonen J.	Effect of reindeer grazing on snowmelt, albedo and energy balance based on satellite data analyses.	Remote sensing of Environment. Vol 135: 107-117	2013
4/14	Virtanen, R.J.	Effects of grazing on above-ground biomass on a mountain snowbed, NW Finland.	Oikos, 90: 295-300.	2000
4/15	Oksanen, L. & Olofsson, J.	Poron kesälaidunnuksen vaikutus harvinaisiin tunturikasveihin: kasviekologian perspektiivi Mallan porottomuuden jatkumiseen. Teoksessa Jokinen, M. (toim.), Poronhoidon ja suojelun vaikutukset Mallan luonnonpuistossa, 139-156.	Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 941. Kolarin tutkimusasema. 332 s.	2005
4/16	Olofsson J. & Oksanen L.	Effects of reindeer density on vascular plants diversity on North Scandinavian mountains	Rangifer 25(1):5-18.	2005

4/17	Kauhanen, H.	Mallan ja Saanan uhanalaiset putkilokasvit. Teoksessa Jokinen, M. (toim.), Poronhoidon ja suojelun vaikutukset Mallan luonnonpuistossa, 99-138.	Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 941. Kolarin tutkimusasema. 332 s.	2005
5/1a	Tiainen, Juha; Mikkola-Roos, Markku; Below, Antti; Jukarainen, Aili; Lehtikoinen, Aleks; Lehtiniemi, Teemu; Pessa, Jorma; Rajasärkkä, Ari; Rintala, Jukka; Sirkiä, Päivi; Valkama, Jari	Suomen lintujen uhanalaisuus 2015	Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus, Helsinki	2010
5/1b	Liukko, Ulla-Maija; Henttonen, Heikki; Hanski, Ilpo.K; Kauhala, Kaarina; Kojola, Ilpo; Kyheröinen, Eeva-Maria; Pitkänen, Janne	Suomen nisäkkäiden uhanalaisuus 2015	Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus, Helsinki	2015
5/2	Kaarlejärvi, E.	Saana. Tunturin alaosien uhanalaisten kasvien kartoitus.	Metsähallitus, Lapin Luontopalvelut. Julkaisematon raportti. 15 s.	2008
5/3	Juutinen, R.	Saananjuuren kaava-alueen huurresammalpurojen sammalselvitys.	Raportti. Biologitoimisto Vihervaara Oy. 14 s.	2009
5/5	von Cräutlein, M.	Saananjuuren kaava-alueen lähteikköjen ja purojen maksasammalselvitys.	Raportti. Maataloustieteiden laitos. Helsingin yliopisto. 9 s.	2010
5/4	Juutinen, R., Tynys, S. & Paalamo, P.	Uhanalaisten sammalten ja sammalille tärkeiden elinympäristöjen kartoitus Kilpisjärvellä 2011.	Raportti. Metsähallitus, Luontopalvelut, Lappi. 37 s.	2011
5/6	Pykälä J.	Notes on the lichen flora of the mountains Saana and Malla in NW Finland.	Memoranda Societatis Fauna Flora Fennica 86:34-42.	2010
5/7	Suomen ympäristökeskus	Luontodirektiivin lajiraportit. Raportointi 2007 – 2012.	http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Luonto/Lajit/Luonto_ja_lintudirektiivien_lajit/Luontodirektiivin_lajiraportit	2014
5/8	Välimäki P., Männistö K. & Kaitila P.	Katsaus Enontekiön uhanalaisiin tunturiperhoslajeihin ja tunturiperhosseurannan esiintymisaluehavaintoihin vuosina 2008-2011	Baptia 36, ss. 70-90	2011
6/1	Lapin liitto	Tunturi-Lapin maakuntakaava		2012
6/2	Viljanmaa S. & Rautiainen P.	Kulttuuriperintökohteiden inventointi 2010 Kilpisjärvi.	Julkaisematon selvitys. Metsähallitus, Lapin Luontopalvelut. Asianro 5520/41/2010	2010
6/3	Magga P & Ojanlatva E.	Ealli biras. Elävä ympäristö. Saamelainen kulttuuriympäristöohjelma.	Sámi museum, Saamelaismuseosäätiö.	2013
6/4	Ympäristöministeriö	Arvokkaat maisema-alueet; Maisema-alue työryhmän mietintö II.	Mietintö 66/1992. Ympäristöministeriö, Ympäristönsuojeluosasto.	1993
6/5	Enbuske, M.	Vanhan Lapin valtamailla	Bibliotheca Historica 113. SKS. 570 s.	2008
7/1	Luusua H.	Kilpisjärvi 2020-kehittämissuunnitelma	Enontekiön kunta	2011
7/2	Ohenoja A.	Käsivarren erämaan ja Kilpisjärven alueen kävijätutkimus 2009 – 2010	Metsähallitus	2011

12/1	Ympäristöministeriö	Toimintasuunnitelma uhanalaisten luontotyyppien tilan parantamiseksi.	Suomen ympäristö 15/2011. 112 s.	2011
12/2	Metsähallitus	Suojelualueiden hoidon ja käytön periaatteet	Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisu. Sarja B 203. 134 s.	2014
14/1	Suomen ympäristökeskus	Lajisuojelun valtakunnallinen toimintaohjelma	http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Luonto/Lajit/Lajisuojaus/Lajisuojaus_valtakunnallinen_toimintaohjelma/Kiireellisesti_suojeltavat_lajit	2013

LIITE 1. Suunnittelualan lajiluettelo						
Vastuuprosessi		Luonnonsuojelu				
Selite		Lomakkeella esitetään luettelo suunnittelualueella esiintyvistä uhanalaisiksi luokitelluista lajeista sekä luonto- ja lintudirektiivien lajeista. Kullekin suunnittelualueeseen kuuluvalla Natura-alueella sekä muille merkittävillä alueilla (esim. Metsähallituksen suojelumetsät, jotka eivät kuulu Natura-verkostoon) täytetään oma lomakkeensa.				
Alue		Saanan alue				
Lajiryhmä	Suomenkielinen nimi	Tieteellinen nimi	Uhanalaisuus	Direktiivi	Määrä ja yksikkö	Lisätietoja, lähde
M	Ahma	<i>Gulo gulo</i>	EN, U	Lu II		Suomen nisäkkäiden uhanalaisuus 2015
M	Ilves	<i>Lynx lynx</i>	NT, U	Lu V (II)		Suomen nisäkkäiden uhanalaisuus 2015
K	Rautu (Lapin kannat)	<i>Salvelinus alpinus</i>	NT			Suomen lajien uhanalaisuus 2010
K	Taimen (Napapiirin pohjois-puolinen kanta, sisävedet)	<i>Salmo trutta</i>	NT			Suomen lajien uhanalaisuus 2010
L	Ampuhaukka	<i>Falco columbarius</i>		LI I		
L	Sinirinta	<i>Luscinia svecica</i>		LI I		Suomen lintujen uhanalaisuus 2015
L	Kivitasku	<i>Oenanthe oenanthe</i>	NT, U			Suomen lintujen uhanalaisuus 2015
L	Piekana	<i>Buteo lagopus</i>	EN			Suomen lintujen uhanalaisuus 2015
L	Pulmunen	<i>Plectrophenax nivalis</i>	EN			Suomen lintujen uhanalaisuus 2015
L	Sepelrastas	<i>Turdus torquatus</i>	EN, U			Suomen lintujen uhanalaisuus 2015
L	Kapustarinta	<i>Pluvialis apricaria</i>		LI Is		
L	Keräkurmitsa	<i>Charadrius morinellus</i>	VU	LI Is		Suomen lintujen uhanalaisuus 2015
L	Lapintiira	<i>Sterna paradisaea</i>		LI Is		
L	Liro	<i>Tringa glareola</i>	NT	LI Is		Suomen lintujen uhanalaisuus 2015
L	Suokukko	<i>Philomachus pugnax</i>	CR, U	LI Is		Suomen lintujen uhanalaisuus 2015
L	Suopöllö	<i>Asio flammeus</i>		LI Is		
L	Jouhisorsa	<i>Anas acuta</i>	EN, U	LI Ms		Suomen lintujen uhanalaisuus 2015
L	Hiiripöllö	<i>Asio flammeus</i>		LI Is		
MO	Tunturisiemenkotilo	<i>Vertigo extima</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
MO	Lettosiemekotilo	<i>Vertigo geyeri</i>	NT	Lu II		H. Ormio 2012: Maanilviäisinventoinnit vuonna 2011.
AR	Lapinvarpuhämähäkki	<i>Arctella lapponica</i>	NT			Hämähäkkityöryhmä (N. Fritzen)

AR	Tuntuririippuhämähäkki	<i>Bolyphantes punctulatus</i>	NT			Hämähäkkityöryhmä (N. Fritzen)
AR	Rakkakääpiöhämähäkki	<i>Collinsia holmgreni</i>	NT			Hämähäkkityöryhmä (N. Fritzen)
AR	Irlanninliitohämähäkki	<i>Erigone welchi</i>	NT			Hämähäkkityöryhmä (N. Fritzen)
AR	Paljakkakääpiöhämähäkki	<i>Mecynargus paetulus</i>	NT			Hämähäkkityöryhmä (N. Fritzen)
AR	Partasaamenhämähäkki	<i>Semljicola barbiger</i>	NT			Hämähäkkityöryhmä (N. Fritzen)
AR	Lumilouhikkohämähäkki	<i>Titanoeca nivalis</i>	NT			Hämähäkkityöryhmä (N. Fritzen)
CO		<i>Agabus discolor</i>	NT			Kuoriaistietokanta (E. Hyvärinen)
CO	Sukastaitosukeltaja	<i>Agabus setulosus</i>	NT			Kuoriaistietokanta (E. Hyvärinen)
CO		<i>Aloconota strandi</i>	NT			Kuoriaistietokanta (E. Hyvärinen)
CO	Jänkäpirkko	<i>Anisosticta strigata</i>	NT			Kuoriaistietokanta (E. Hyvärinen)
CO	Lapinnirppu	<i>Apion brundini</i>	NT			Kuoriaistietokanta (E. Hyvärinen)
CO		<i>Ascoliocerus hyperboreus</i>	NT			Kuoriaistietokanta (E. Hyvärinen)
CO	Lapinhyyrä	<i>Bembidion hyperboreaorum</i>	NT			Kuoriaistietokanta (E. Hyvärinen)
CO	Turjanhyyrä	<i>Bembidion yukonum</i>	NT			Kuoriaistietokanta (E. Hyvärinen)
CO		<i>Coryphiomorphus hyperboreus</i>	NT			Kuoriaistietokanta (E. Hyvärinen)
CO	Lapinnorkkokärsäkäs	<i>Dorytomus lapponicus</i>	NT			Kuoriaistietokanta (E. Hyvärinen)
CO		<i>Gnypeta brincki</i>	NT			Kuoriaistietokanta (E. Hyvärinen)
CO		<i>Helophorus sibiricus</i>	NT			Kuoriaistietokanta (E. Hyvärinen)
CO	Lapinvesiäinen	<i>Hydrobius arcticus</i>	NT			Kuoriaistietokanta (E. Hyvärinen)
CO		<i>Hydroporus semenowi</i>	DD			Kuoriaistietokanta (E. Hyvärinen)
CO	Kurjenhernekärsäkäs	<i>Hypera obovata</i>	NT			Kuoriaistietokanta (E. Hyvärinen)
CO		<i>Leiodes sparreschneideri</i>	NT			Kuoriaistietokanta (E. Hyvärinen)
CO	Tunturisydänkiitäjäinen	<i>Nebria nivalis</i>	NT			Kuoriaistietokanta (E. Hyvärinen)
CO	Kyhmykorvakärsäkäs	<i>Otiorhynchus rugifrons</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
CO		<i>Pyroglossa pulcherrima</i>	NT			Kuoriaistietokanta (E. Hyvärinen)
DI	Tunturikeilanen	<i>Cheilosia alpina</i>	DD			Hyönteistietokanta
DI		<i>Cricotopus cumulatus</i>	VU, U			L. Paasivirta henk.koht. tiedonanto
DI	Lovihattara	<i>Dicranomyia stylifera</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
DI	Kolikkokiiluri	<i>Dolichopus planitarsis</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)

DI	Lapinniittykiiluri	<i>Dolichopus pseudomigrans</i>	NT			Hyönteistietokanta
DI	Tunturisurri	<i>Eristalis fratercula</i>	DD			Hyönteistietokanta
DI	Abiskonlaikkukirvari	<i>Eupeodes abiskoensis</i>	DD			Hyönteistietokanta
DI	Tunturilaikkukirvari	<i>Eupeodes biciki</i>	DD			Hyönteistietokanta
DI	Saamenlaikkukirvari	<i>Eupeodes duseki</i>	DD			Hyönteistietokanta
DI	Tirolinlaikkukirvari	<i>Eupeodes tirolensis</i>	DD			Hyönteistietokanta
DI	Kulohelosurri	<i>Helophilus groenlandicus</i>	NT			Hyönteistietokanta
DI	Viisaanpaarma	<i>Hybomitra astuta</i>	NT			Hyönteistietokanta
DI		<i>Krenosmittia camptophleps</i>	NT			L. Paasivirta henk.koht. tiedonanto
DI		<i>Mycetophila morosa</i>	NT			J. Penttinen henk.koht. tiedonanto
DI	Satulalaikkukärpänen	<i>Palloptera ephippium</i>	DD			Hyönteistietokanta
DI	Hackmaninluhtiainen	<i>Pherbellia hackmani</i>	DD			Hyönteistietokanta
DI		<i>Procladius fimbriatus</i>	DD			L. Paasivirta henk.koht. tiedonanto
DI	hiidenlahokirsikäs	<i>Phoroctenia vittata</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
DI	Tunturikarttukirvari	<i>Platycheirus latimanus</i>	VU, U			Hyönteistietokanta
DI	Tunturikiharkattukirvari	<i>Platycheirus lundbecki</i>	NT			Hyönteistietokanta
DI	Mustakarttukirvari	<i>Platycheirus subordinatus</i>	VU, U			Hyönteistietokanta
DI		<i>Pneumia pilularia</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
DI	Tuhkasiieppokärpänen	<i>Ptiolina nigrina</i>	DD			Hyönteistietokanta
DI		<i>Tokunagaia scutellata</i>	NT			L. Paasivirta henk.koht. tiedonanto
HY	kevätkoloampiainen	<i>Ancistrocerus nigricornis</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
HY	Tundrakimalainen	<i>Bombus hyperboreus</i>	NT			J. Paukkunen henk.koht. tiedonanto
HY	Tunturimuurarimehiläinen	<i>Osmia svenssoni</i>	NT			J. Paukkunen henk.koht. tiedonanto
LE	tunturikirjokääriäinen	<i>Argyroproce aquilonana</i>	EN, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
LE	Kalkkikirjokääriäinen	<i>Argyroproce noricana</i>	EN, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
LE		<i>Apotomis lemniscatana</i>	NT			Babtria 3/2011
LE	Lapivuokkohtokoi	<i>Aristotelia heliacella</i>	CR, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
LE	Tundrahopeatäplä	<i>Boloria chariclea</i>	NT			Babtria 3/2011
LE	Muurainhopeatäplä	<i>Boloria freija</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
LE	Tunturihopeatäplä	<i>Boloria napae</i>	NT			Babtria 3/2011

LE	Purohopeatäplä	<i>Boloria thore</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
LE	Tervakoisa	<i>Catastia marginea</i>	EN, U, E			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
LE	Pohjansurviaskoi	<i>Cauchas brevi antennella</i>	CR, U, E			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
LE	kurjenhernepussikoi	<i>Coleophora svenssoni</i>	EN, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
LE	Lapinvuokkopussikoi	<i>Coleophora unigenella</i>	CR, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
LE	Lapinkeltaperhonen	<i>Colias hecla</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
LE	Tunturikeltaperhonen	<i>Colias tyche</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
LE	Pahtapohjanmittari	<i>Entephria flavicinctata ssp. septentrionalis</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
LE	Kurupohjanmittari	<i>Entephria nobiliaria</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
LE	Sysipohjanmittari	<i>Entephria polata</i>	NT			Babtria 3/2011
LE	Paljakkapohjanmittari	<i>Entephria punctipes</i>	NT			Babtria 3/2011
LE		<i>Epiplima simplonianum</i>	EN, U			Babtria 3/2011
LE	Lapinverkkoperhonen	<i>Euphydryas iduna</i>	NT			Babtria 3/2011
LE	Tunturipikkumittari	<i>Eupithecia fennoscandica</i>	EN, U, E			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
LE	Tunturisiilikäs	<i>Grammia quenseli</i>	NT			Babtria 3/2011
LE	Pohjanvalkotäpläpaksupää	<i>Hesperia comma ssp. catena</i>	EN, U	Lu II		Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
LE	Tunturikirjoyökkönen	<i>Lasionycta leucocycla</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
LE	Lapinkirjokoisa	<i>Loxostege ephippialis</i>	EN, U, E			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
LE	Pohjanpikkukultasiipi	<i>Lycaena phlaeas ssp. polaris</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
LE	Sarakylmänperhonen	<i>Oeneis norna</i>	NT			Babtria 3/2011
LE	Pohjannauhamittari	<i>Perizoma minoratum</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
LE	Tunturikaalikoi	<i>Plutella hyperboreella</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
LE	Tunturikehnyökkönen	<i>Polia richardsoni</i>	NT			Babtria 3/2011
LE	Tundramittari	<i>Psychophora sabini</i>	NT			Babtria 3/2011
LE	Tunturikirjosiipi	<i>Pyrgus andromedae</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
LE		<i>Rhigognostis senilella</i>	VU, U			Babtria 3/2011
LE	Lapinvuokkoväkaskoi	<i>Sophronia gelidella</i>	CR, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
LE		<i>Sparganothis preacana</i>	NT			Babtria 3/2011
LE	Tunturisulkanen	<i>Stenoptilia islandica</i>	EN, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)

LE	Lapinvuokkokääpiökoi	<i>Stigmella dryadella</i>	NT			Babtria 3/2011
LE	Jäkälänopsayökkönen	<i>Sympistis lapponica</i>	VU, U			Babtria 3/2011
LE	Pörhölopsayökkönen	<i>Sympistis nigrita</i>	EN, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
LE	Kupariyökkönen	<i>Syngrapha hochenwarthi</i>	EN, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
LE	Lapinvuokkovarsikoi	<i>Tinagma dryadis</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
LE	Tunturiharmoyökkönen	<i>Xestia lorezi</i>	NT			Babtria 3/2011
LE	Liuskepaljakkayökkönen	<i>Xestia lyngei</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
TP	Siviäsirvikäs	<i>Apatania muliebris</i>	NT			J. Salokannel henk.koht. tiedonanto
P	Harvahammaspoimulehti	<i>Alchemilla borealis</i>	LC			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
P	Terävälovipoimulehti	<i>Alchemilla wichurae</i>	LC			
P	Kissankäpäle	<i>Antennaria dioica</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
P	Isokissankäpäle	<i>Antennaria villifera</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
P	Norjanarho	<i>Arenaria norvegica</i>	VU, U			
P	Arnikki	<i>Arnica angustifolia</i>	EN, U, E			
P	Pohjannoidanlukko	<i>Botrychium boreale</i>	VU, U			
P	Ketonoidanlukko	<i>Botrychium lunaria</i>	NT			
P	Kiirunankello	<i>Campanula uniflora</i>	VU, U			
P	Tunturinuppisara	<i>Carex arctogena</i>	LC			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
P	Mustasara	<i>Carex atrata</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
P	Sysisara	<i>Carex atrofusca</i>	NT			
P	Nokisara	<i>Carex fuliginosa</i> (ssp. <i>misandra</i>)	NT			
P	Tundrasara	<i>Carex holostoma</i>	LC	Lu II, IV		
P	Sukassara	<i>Carex microglochin</i>	EN, U, E			
P	Kalliosara	<i>Carex rupestris</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
P	Kurmitsansara	<i>Carex stenolepis</i>	LC			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
P	Napahärkki	<i>Cerastium nigrescens</i> (var. <i>laxum</i>)	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
P	Tunturiorho	<i>Chamorchis alpina</i>	EN, U			
P	Kalkkihaurasloikko	<i>Cystopteris fragilis</i> ssp. <i>dickieana</i>	LC/RT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
P	Kultakynsimö	<i>Draba alpina</i>	EN, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)

P	Isokynsimö	<i>Draba daurica</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
P	Tunturikynsimö	<i>Draba fladzinensis</i>	VU, U			
P	Lapinkynsimö	<i>Draba lactea</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
P	Lumikynsimö	<i>Draba nivalis</i>	NT			
P	Metsänemä	<i>Epipogium aphyllum</i>	VU, U			
P	Sopulinkallioinen	<i>Erigeron borealis</i>	VU, U			
P	Tummakallioinen	<i>Erigeron humilis</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
P	Villatunturikallioinen	<i>Erigeron uniflorus subsp. eriocephalus</i>	NT			
P	Himmeävilla	<i>Eriophorum brachyantherum</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
P	Otasilmäruoho	<i>Euphrasia salisburgensis</i>	EN, U			
P	Hentokatkero	<i>Gentianella tenella</i>	EN, U			
P	Lapinmaarianheinä	<i>Hierochloë odorata</i> ssp. <i>odorata</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
P	Ruijanvihvilä	<i>Juncus arcticus</i>	EN, E			
P	Kurjentatar	<i>Koenigia islandica</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
P	Rusonätä	<i>Minuartia rubella</i>	VU, U			
P	Tunturinätä	<i>Minuartia stricta</i>	VU, U			
P	Jäkki	<i>Nardus stricta</i>	NT			
P	Karvakuusio	<i>Pedicularis hirsuta</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
P	Tunturihilpi	<i>Phippisia algida</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
P	Suippohärkylä	<i>Polystichum lonchitis</i>	NT			
P	Ruijanpahtahanhikki	<i>Potentilla chamissonis</i>	NT			
P	Pahtahanhikki	<i>Potentilla nivea</i>	NT			
P	Valkokämmekkä	<i>Pseudorchis albida</i> ssp. <i>straminea</i>	NT			
P	Jääleinikki	<i>Ranunculus glacialis</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
P	Lapinalppiruusu	<i>Rhododendron lapponicum</i>	NT			
P	Lumihaarikko	<i>Sagina nivalis</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
P	Kääpiöpaju	<i>Salix arbuscula</i>	EN, U			
P	Kesämaksaruoho	<i>Sedum annuum</i>	LC			
P	Pahta-ailakki	<i>Silene wahlbergella</i>	NT			

P	Sopulintunturitädyke	<i>Veronica alpina</i> subsp. <i>pu-mila</i>	VU, U			
P	Varputädyke	<i>Veronica fruticans</i>	NT			
P	Pahtahietaorvokki	<i>Viola rupestris</i> ssp. <i>relicta</i>	EN, U, E	Lu II, IV		
P	Kaljukiviyrtti	<i>Woodsia glabella</i>	NT			
I	Kenosammal	<i>Amblyodon dealbatus</i>	VU, U, E			
I	Tunturiraippasammal	<i>Anastrophyllum cavifolium</i>	EN, U, E			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Muhkusammal	<i>Anoetangium aestivum</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Kurusammal	<i>Anomobryum concinatum</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Sopulinsammal	<i>Aplodon wormskioldii</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Kallionapasammal	<i>Arctoa hyperborea</i>	RE			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Turjansammal	<i>Arnellia fennica</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Tunturivelhonsammal	<i>Asterella lindenbergiana</i>	CR, U, E			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Peikonsammal	<i>Athalamia hyalina</i>	VU, U			
I	Naalinsuikerosammal	<i>Brachytheciastrum collinum</i>	VU, U			
I	Pahtasuikerosammal	<i>Brachytheciastrum trachypodium</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Poronsuikerosammal	<i>Brachythecium coruscum</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Järvihiirensammal	<i>Bryum knowltonii</i>	NT			
I	Napahiirensammal	<i>Bryum wrightii</i>	EN, U, E			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Suippuväkäsammal	<i>Campyliadelpus chrysophyllus</i>	LC/RT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Pohjanväkäsammal	<i>Campylium laxifolium</i>	EN, U, E			
I	Pohjanharasammal	<i>Campylophyllum halleri</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Vuorirahtusammal	<i>Cephaloziella grimsulana</i>	DD			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Tunturitöppösammal	<i>Cnestrum glaucescens</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Kolusammal	<i>Coscinodon cribrosus</i>	EN, U, E			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Tunturilehvänsammal	<i>Cyrtomnium hymenophyllum</i>	VU, U			
I	Taigakynsisammal	<i>Dicranum acutifolium</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Napakynsisammal	<i>Dicranum laevidens</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Paljakkakynsisammal	<i>Dicranum spadiceum</i>	NT			
I	Itutumpurasammal	<i>Didymodon rigidulus</i>	LC/ RT			

I	Munasammal	<i>Diphyscium foliosum</i>	NT			
I	Kaarikahtaissammal	<i>Distichium inclinatum</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Isokarvasammal	<i>Ditrichum gracile</i>	EN, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Idänkellosammal	<i>Encalypta affinis subsp. affinis</i>	LC/ RT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Pahtakellosammal	<i>Encalypta affinis subsp. macounii</i>	EN, U, E			
I	Tunturikellosammal	<i>Encalypta alpina</i>	NT			
I	Kuurakellosammal	<i>Encalypta brevipes</i>	CR, U, E			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Pohjankellosammal	<i>Encalypta mutica</i>	EN, U, E	Lu II		Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Isokellosammal	<i>Encalypta procera</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Pärskesammal	<i>Eremonotus myriocarpus</i>	EN, U			
I	Kyttyräkivisammal	<i>Grimmia anodon</i>	EN, U			
I	Harmokivisammal	<i>Grimmia donniana</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Isokivisammal	<i>Grimmia elatior</i>	LC/ RT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Kerokivisammal	<i>Grimmia sessitana</i>	VU, U			
I	Viherpahkurasammal	<i>Gymnostomum aeruginosum</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Pohjanpahkurasammal	<i>Gymnostomum boreale</i>	CR, U, E			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Mäkäränsammal	<i>Hygrobiella laxifolia</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Pohjankerossammal	<i>Hylocomiastrum pyrenaicum</i>	LC/RT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Kalliopahkurasammal	<i>Hymenostylium recurvirostrum</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Ruskopalmikkosammal	<i>Hypnum bambergeri</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Pohjanpalmikkosammal	<i>Hypnum hamulosum</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Pohjankiiltosammal	<i>Isopterygiopsis alpicola</i>	EN, U, E			
I	Koskikorvasammal	<i>Jungermannia obovata</i>	NT			
I	Lapinkorvasammal	<i>Jungermannia polaris</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I						
I	Lähdehammassammal	<i>Leiocolea bantriensis</i>	NT			
I	Kalkkihammassammal	<i>Leiocolea gillmanii</i>	LC			
I						Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)

I	Kalliokoukerosammal	<i>Lescurea saxicola</i>	LC			
I	Karhunlovisammal	<i>Lophozia grandiretis</i>	EN, U, E			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I						Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Karvakäppyräsammal	<i>Mannia pilosa</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Puopussisammal	<i>Marsupella emarginata</i> <i>subsp. aquatica</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Pohjanpussisammal	<i>Marsupella sphacelata</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Pikkupussisammal	<i>Marsupella sprucei</i>	EN, U			
I						Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Paljakkalehväsammal	<i>Mnium blyttii</i>	NT			
I	Purolehväsammal	<i>Mnium lycopodioides</i>	LC/ RT			
I	Kaihelelväsammal	<i>Mnium marginatum</i>	LC/ RT			
I	Otalehväsammal	<i>Mnium spinosum</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Kalkkilehväsammal	<i>Mnium thomsonii</i>	LC			
I	Tunturikehräsammal	<i>Moerckia blyttii</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Kallionäivesammal	<i>Mylia taylorii</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Otasiimasammal	<i>Myurella tenerima</i>	NT			
I	Kalliopyörösammal	<i>Odontoschisma macounii</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Kiirunansammal	<i>Oedipodium griffithianum</i>	RE			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Isotihkusammal	<i>Oncoporus elongatus</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Kultapahtasammal	<i>Orthothecium chryseon</i>	LC			
I	Pikkupahtasammal	<i>Orthothecium intricatum</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Lapinpahtasammal	<i>Orthothecium lapponicum</i>	CR, U, E	Lu II		Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Rusopahtasammal	<i>Orthothecium rufescens</i>	EN, U, E			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Silopahtasammal	<i>Orthothecium strictum</i>	NT			
I	Tunturihiippasammal	<i>Orthotrichum pellucidum</i>	CR, U, E			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I						Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Pohjanhuurresammal	<i>Palustriella decipiens</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Sirppihuurresammal	<i>Palustriella falcata</i>	NT			
I	Pahtaseitasammal	<i>Plagiobryum demissum</i>	EN, U, E			
I	Lapinseitasammal	<i>Plagiobryum zieri</i>	NT			

I	Paljakkavarstasammal	<i>Pohlia andrewsii</i>	VU, U			
I	Pahtavarstasammal	<i>Pohlia crudoides</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I						
I	Pohjanjalosammal	<i>Pseudocalliergon angustifolium</i>	VU, U, E			
I	Kivikoukerosammal	<i>Pseudeskeia incurvata</i>	NT			
I	Pohjankoukerosammal	<i>Pseudeskeia radicata</i>	LC			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Pohjanvaskisammal	<i>Pseudeskeia papillosa</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Idänvaskisammal	<i>Pseudeskeia rupestris</i>	NT			
I	Kalliovaskisammal	<i>Pseudeskeia tectorum</i>	LC			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Rantalipposammal	<i>Psilopilum laevigatum</i>	CR, U, E			
I	Napalehväsammal	<i>Rhizomnium andrewsianum</i>	CR, U, E			
I	Kalkikinnassammal	<i>Scapania calcicola</i>	VU, U, E			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
i	Pahtakinnassammal	<i>Scapania crassiretis</i>	EN, U, E			
I	Pärskekinnassammal	<i>Scapania cuspiduligera</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Loukkokinnassammal	<i>Scapania gymnostomophila</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Paljakkakinnassammal	<i>Scapania kaurinii</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Tummakinnassammal	<i>Scapania obscura</i>	EN, U, E			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Norokinnassammal	<i>Scapania praetervisa</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Kaltiokinnassammal	<i>Scapania uliginosa</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Piekananpaasisammal	<i>Schistidium poeltii</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Kierrepaasisammal	<i>Schistidium recurvum</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Kurkkiopaasisammal	<i>Schistidium sordidum</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Lapinpaasisammal	<i>Schistidium tenerum</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Suonipaasisammal	<i>Schistidium venetum</i>	VU, U			
I	Kiirunansuikerosammal	<i>Sciuro-hypnum tromsoense</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Kaarihitusammal	<i>Seligeria campylopoda</i>	VU, U, E			
I	Keräsammal	<i>Stegonia latifolia</i>	VU, U			
I	Lapinpartasammal	<i>Syntrichia norvegica</i>	LC			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Paljakkamarrassammal	<i>Tayloria froelichiana</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)

I	Tunturiraatosammal	<i>Tetraplodon pallidus</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Tunturiloukkosammal	<i>Tetradontium repandum</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Tunturituppiammal	<i>Timmia bavarica</i>	VU, U, E			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Tupsutuppiammal	<i>Timmia comata</i>	VU, U, E			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Lapintuppiammal	<i>Timmia norvegica</i>	EN, U, E			
I	Alppilapiosammal	<i>Tortula systylia</i>	RE			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Tunturikaulasammal	<i>Trematodon brevicollis</i>	CR, U, E			
I	Oikokaulasammal	<i>Trematodon laetevirens</i>	EN, U, E			
I	Pikkukämmensammal	<i>Tritomaria scitula</i>	LC			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Isokuoppajäkälä	<i>Acarospora macrospora</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Kalvokonnaanjäkälä	<i>Agonimia gelatinosa</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I		<i>Agonimia trisulca</i>	RT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Lapinnystyräjäkälä	<i>Arctomia delicatula</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Liuskekiventiera	<i>Aspicilia disserpens</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Tunturikiventiera	<i>Aspicilia njuljae</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Tundrakiventiera	<i>Aspicilia pergibbosa</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Läiskäruskeinen	<i>Bilimbia lobulata</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Seitakultajäkälä	<i>Caloplaca castellana</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Pohjankultajäkälä	<i>Caloplaca jungermanniae</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Sammalkultajäkälä	<i>Caloplaca sinapisperma</i>	RT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Lapinkultajäkälä	<i>Caloplaca tirolensis</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Tummakultajäkälä	<i>Caloplaca variabilis</i>	CR, U, E			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Kolokeltuaisjäkälä	<i>Candelariella kuusamoensis</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Sirokilpinen	<i>Catapyrenium daedaleum</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Hehkujäkälä	<i>Catolechia wahlenbergii</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Myhkyhyttelöjäkälä	<i>Collema bachmanianum</i> <i>var. millegranum</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Tunturihyttelöjäkälä	<i>Collema ceraniscum</i>	EN, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Kalliohyttelöjäkälä	<i>Collema flaccidum</i>	RT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Pahtahyttelöjäkälä	<i>Collema glebulentum</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)

I	Nappihyytelöjäkälä	<i>Collema polycarpon</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Kiirunanjäkälä	<i>Dacampia hookeri</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Vuorijäkälä	<i>Dimelaena oreina</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Hapsipullokas	<i>Endocarpon adsurgens</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Sormipullokas	<i>Endocarpon pulvinatum</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Sinilimijäkälä	<i>Fuscopannaria praetermissa</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Tunturivahajäkälä	<i>Gyalecta erythrozona</i>	CR, U, E			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Kuoppavahajäkälä	<i>Gyalecta foveolaris</i>	VU, U			
I	Sammalvahajäkälä	<i>Gyalecta geoica</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Isovahajäkälä	<i>Gyalecta peziza</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Tunturisilmäjäkälä	<i>Halecania alpivaga</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Lännenkehräjäkälä	<i>Lecanora campestris</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Lapinkehräjäkälä	<i>Lecanora marginata</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Vaaranystyjäkälä	<i>Lecidea rufofusca</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Ruijanjäkälä	<i>Leciophysma finmarkicum</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Ruskokesijäkälä	<i>Leptogium gelatinosum</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Limikesijäkälä	<i>Leptogium imbricatum</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Samettikesijäkälä	<i>Leptogium saturninum</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Tupsalejäkälä	<i>Lobaria amplissima</i>	EN, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Tunturikeuhkojäkälä	<i>Lobaria linita</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Kalliokeuhkojäkälä	<i>Lobaria scrobiculata</i>	VU, U			
I	Tynnyrijäkälä	<i>Megaspora verrucosa</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Tunturilimijäkälä	<i>Pannaria hookeri</i>	EN, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Karstajäkälä	<i>Parmelielle triptophylla</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Suoninahkajäkälä	<i>Peltigera venosa</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Tunturikiipinen	<i>Placidium norvegicum</i>	EN, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Harmaamyhkyjäkälä	<i>Placopsis lambii</i>	CR, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Pohjankonnanjäkälä	<i>Polyblastia hyperborea</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Tunturikonnanjäkälä	<i>Polyblastia sendtneri</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Sammallimijäkälä	<i>Protopannaria pezizoides</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)

I	Punapaanujäkälä	<i>Psora decipiens</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Viherpaanujäkälä	<i>Psora rubiformis</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Pikkukulhojäkälä	<i>Psoroma tenue</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Liminytyjäkälä	<i>Romularia lurida</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Tunturikuppijäkälä	<i>Solorina bispora</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Pohjankuppijäkälä	<i>Solorina octospora</i>	CR, U, E			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Suomukuppijäkälä	<i>Solorina spongiosa</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Isokonnaanjäkälä	<i>Sporodictyon schaerianum</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Lapinkonnaanjäkälä	<i>Sporodictyon terrestris</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Isosäröjäkälä	<i>Thelidium papulare</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Hattusäröjäkälä	<i>Thelidium pyrenophorum</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Pahtapakurajäkälä	<i>Toninia alutacea</i>	CR, U, E			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Tuoksupakurajäkälä	<i>Toninia aromatica</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Kuprupakurajäkälä	<i>Toninia rosulata</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Nokinapajäkälä	<i>Umbilicaria havaasii</i>	EN, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Alppinapajäkälä	<i>Umbilicaria leiocarpa</i>	EN, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
I	Lapinmustuainen	<i>Verrucaria devergens</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
SI	Pikkukennokääpä	<i>Datronia stereoides</i>	VU, U			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
SI	Lapinvuokkorousku	<i>Lactarius dryadophilus</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)
SI	Tatrankuukunen	<i>Lycoperdon turneri</i>	NT			Hertta-Eliölajit-tietojärjestelmä (SYKE)

LIITE 2. Akwé: Kon -ryhmän esitykset

Konkreettiset ehdotukset

Valvontaa pitää tehostaa ja lisätä resursseja alueella. Saamelaiset tulee ottaa mukaan alueen hallintaan ja valvontaan yhteistyössä Metsähallituksen kanssa.

Yhteishallintamalli pitää kehittää ja luoda ja sitä pitää viedä eteenpäin. Prosessi pitää käynnistää, jossa kehitetään tapa miten yhteishallintamalli toteutetaan alueella.

Koirametsästyksen suhteen tulisi olla enemmän vuorovaikutusta saamelaisten kanssa. Ennen metsästystä pitää olla yhteydessä alueella toimivien poromiesten kanssa. Ryhmä ehdottaa, että saamelaiset otetaan mukaan lupien myöntämiseen. Ryhmän mielestä siidojen pitäisi saada osansa maksuista alueellansa tapahtuvasta toiminnasta, esim. kalastusluvista metsästysluvista jne.

Liite 3. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteet jakautuvat yleistavoitteisiin, jotka ovat periaatteellisia linjauksia ja erityistavoitteisiin, jotka sisältävät alueiden käytön suunnittelua koskevia velvoitteita. Metsähallituksen luontopalveluiden, valtion viranomaisena, tulee toiminnassaan etsiä tapoja toteuttaa valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet			
	Yleistavoitteet	Erityistavoitteet	Toteutuminen suunnitelmassa
Kulttuuri- ja luonnonperintö, virkistyskäyttö ja luonnonvarat	<i>Alueidenkäytöllä edistetään kansallisen kulttuuriympäristön ja rakennusperinnön sekä niiden alueellisesti vaihtelevan luonteen säilymistä.</i>		Hoito- ja käyttösuunnitelmassa kiinnitetään huomiota arkeologisten kohteiden turvaamiseen
	<i>Alueidenkäytöllä edistetään elollisen ja elottoman luonnon kannalta arvokkaiden ja herkkien alueiden monimuotoisuuden säilymistä.</i>		Hoito- ja käyttösuunnitelmalla turvataan uhanalaisten eläin- ja kasvilajien esiintyminen Natura 2000 -alueella.
	<i>Alueidenkäytöllä edistetään luonnon virkistyskäyttöä sekä luonnon ja kulttuurimatkailua parantamalla moninaiskäytön edellytyksiä. Suojelualueverkoston ja arvokkaiden maisema-alueiden ekologisesti kestävä hyödyntämistä edistetään virkistyskäytössä, matkailun tukialueena sekä niiden lähi-alueiden matkailun kehittämisessä suojelutavoitteita vaarantamatta.”</i>		Hoito- ja käyttösuunnitelmalla pyritään lain asettamien tavoitteiden yhteensovittamiseen. Vyöhykkeistäminen ohjaa suunnittelun alueen rakennetuille reiteille. Alueen suojeluarvot ja luontaiselinkeinojen edellytykset turvataan.
	<i>Alueidenkäytöllä edistetään vesien hyvän tilan saavuttamista ja ylläpitämistä.</i>		Suunnitelman vesistöt ovat pääasiassa luonnontilaisia. Uhkia, jotka vaikuttavat vesiluontotyyppien luonnontilaisuuteen, ei ole.
	<i>Alueidenkäytöllä edistetään Lapin tunturialueiden säilymistä luonto- ja kulttuuriarvojen kannalta erityisen merkittävänä aluekokonaisuuksina. Samalla varmistetaan, että asumisen ja elinkeinotoiminnan harjoittamisen edellytykset säilyvät. Alueiden erityispiirteet tunnistetaan ja alueidenkäyttö sovite-</i>		Suunnittelun alue koostuu rantojen suojeluohjelmakohteesta ja kahdesta perustetusta luonnonsuojelualueesta. Suunnittelun alueen luontoarvojen ja saamelaiskulttuurin ja luontaiselinkeinojen turvaaminen ovat ensisijalla alueiden käytön suunnittelussa. Nämä tavoitteet huomioiden suunnitelmassa esitetään toimia, joiden toteutuminen

Luonto- ja kulttuuriympäristöinä erityiset aluekonaisuudet	<i>taan mahdollisimman tasapainoisesti yhteen poikkeuksellisten luonnonolojen, luonnon kestävyyden ja kulttuuriarvojen turvaamiseksi.</i>		antaa Kilpisjärven matkailuelinkeinolle tilaa ja mahdollisuuksia kehittyä.
	<i>Saamelaisten kotiseutualueen alueidenkäytössä otetaan huomioon saamelaisille alkuperäiskansana kuuluva oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kulttuuriaan saamelaisten perinteisten elinkeinojen kehittämisedellytysten turvaamiseksi. Poronhoitoalueella turvataan poronhoidon alueidenkäytölliset edellytykset.</i>		Metsähallituksesta annetun lain 6 § edellyttää, että Metsähallituksen hallinnassa olevien luonnonvarojen hoito, käyttö ja suojelu sovitetaan yhteen saamelaisten kotiseutualueella siten, että saamelaiskulttuurin harjoittamisen edellytykset turvataan sekä siten, että poronhoitolaissa säädettyt velvoitteet täytetään. Suunnitelman saamelaiskulttuurille aiheuttamia vaikutuksia on käsitelty yhteistyöryhmässä, johon saamelaiskäräjät nimesi viisi edustajaa varmistamaan Akwé: Kon -periaatteiden noudattamisen suunnitelmassa.